

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ І
ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ НА 2022 РІК**

Київ–2021

Підготували:

Пономаренко Л. О., канд. наук із соц. комунікацій, завідувач відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;

Вараксіна Н. В., наук. співробітник відділу відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Ніколаєнко Я. М., наук. співробітник відділу відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Павленко Т. С., наук. співробітник відділу відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Смола Л. М., мол. наук. співробітник відділу відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

К17 Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2022 рік / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [підготували.: Пономаренко Л. О., Вараксіна Н. В., Ніколаєнко Я. М., Павленко Т. С., Смола Л. М.]. – Київ, 2021. – 110 с.

Видання містить інформацію про пам'ятні події та дати з історії світової й вітчизняної освіти, педагогіки, психології та інших суміжних наук. Посібник адресовано педагогічним і науково-педагогічним кадрам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень, широкому загалу читачів.

Зміст

ВСТУП.....	4
I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ.....	7
II. ПЕРЕЛІК ВИЗНАЧНИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА МІСЯЦЯМИ.....	
Січень.....	14
Лютий.....	23
Березень.....	30
Квітень.....	38
Травень.....	46
Червень.....	53
Липень.....	62
Серпень.....	68
Вересень.....	75
Жовтень.....	80
Листопад.....	87
Грудень.....	95
III. НАУКОВЦІ НАПН УКРАЇНИ – ЮВІЛЯРИ 2022 РОКУ.....	104

ВСТУП

Вагомим напрямом діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) як наукової установи з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства, педагогічного джерелознавства, біографістики, історії освіти, національного галузевого книгосховища, всеукраїнського науково-інформаційного, координаційного й науково-методичного центру бібліотек освітянської галузі України є науково-інформаційне забезпечення розвитку освіти й педагогіки в умовах глобальних інформаційних впливів. Інформаційна робота бібліотеки здійснюється в різних напрямках, зокрема й шляхом створення вторинної інформації – інформаційних бюлетенів, тематичних списків із актуальних питань педагогіки та психології, галузевих тематичних і персональних бібліографічних посібників, книжкових виставок як у традиційній, так і в електронній формі. Електронні ресурси, що містять матеріали із актуальних питань педагогіки й психології, у тому числі й вторинну продукцію, доступні користувачам на вебпорталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (<http://www.dnpb.gov.ua>). На порталі, який в умовах пандемії COVID-19 та введення карантину став основною платформою комунікації з дистантним користувачем, представлено ресурси бібліотеки, інноваційні послуги, різні види бібліографічної, реферативної та аналітичної інформації, зокрема:

- *електронний каталог;*
- *віртуальні читальні зали (читальний зал Фонду В. О. Сухомлинського, читальний зал освітянина, читальний зал кабінету бібліотекознавства, кімната-музей рідкісної книги);*
- *віртуальні книжкові виставки, присвячених ювілейним датам у галузі педагогічної науки й освіти;*
- *бібліографічні посібники ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з актуальних питань педагогіки і психології;*
- *інформаційно-бібліографічні ресурси „Видатні педагоги України та світу”, „Педагоги-новатори України”, „Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці й документознавці України та світу”;*
- *бібліографічні ресурси, підготовлені освітянськими бібліотеками МОН України та НАПН України;*
- *галузева реферативна база даних;*
- *інформаційно-аналітична продукція.*
- *архів виконаних віртуальних бібліографічних списків.*

Серед вторинної продукції, що її готує колектив ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, чільне місце посідає „Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки”. Метою календаря є шляхом подання хронологічного переліку визначних дат з історії як світової, так і вітчизняної освіти, педагогіки, психології та філософії допомогти

педагогічним і науково-педагогічним кадрам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень у плануванні роботи, пошуку компетентної інформації про ту чи іншу подію або особистість. Упорядковуючи календар, укладачі врахували зміни, що відбулися в освіті України в процесі її реформування й модернізації, зокрема створення впродовж останніх років нових навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів України. У 2022 р. виповнюється 20 років від започаткування „Календаря знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки”, який за час свого існування трансформувався від невеликого інформаційного видання до фактографічної бази даних. У контексті виконання наукового дослідження **«Інформаційні ресурси освітянських бібліотек у розвитку педагогіки, психології та освіти»** постало завдання щодо створення та наповнення відповідної фактографічної бази даних (далі – ФБД). Об'єктами створення записів є: персоналії (особи); предмети (книги, події: свята, культурні та історичні віхи); заходи (виставки, конференції тощо). Кожен з об'єктів описується власним набором полів з відповідного робочого листа. Усі дати, що вводяться, супроводжуються короткими відомостями історичного та офіційного характеру, які знайдені у друкованих виданнях та інших джерелах. До записів можуть додаватися посилання на файли. У кожному записі є посилання на джерела інформації – як друковані, так і електронні. Записи можуть містити посилання на пов'язані документи – як у поточній ФБД **«Знаменні та пам'ятні дати в галузі освіти»**, так і в електронному каталозі (база даних **«Книги»**). Для адаптації бази даних змінено зміст файлів меню та списків, визначено теми для представлення інформації в ній. Поширення у світі пандемії COVID-19 та введення карантинних обмежень також вплинули на підготовку календаря. Одночасно із наповненням фактографічної бази даних з 2020 р. продовжує здійснюватися щомісячний онлайн проєкт **«Календар знаменних і пам'ятних дат в галузі освіти»** у соціальній мережі Facebook, який надає візуалізовану фактографічну інформацію.

У 2022 р. педагогічна громадськість буде визначати ювілеї персоналій: Івана Івановича Огієнка (митрополит Іларіон), українського ученого, державного, освітнього і релігійного діяча, мовознавця, історика, педагога; Івана Олексійовича Сікорського (1842–1919), українського психіатра, психолога, педагога, доктора медицини, одного з основоположників дитячої психології та психопатології, професора і завідувача кафедри Київського університету; Сави Христофоровича Чавдарова (1892–1962), українського вченого, педагога, дидакта, методиста початкової та середньої освіти, заслуженого діяча науки; Степана Онисимовича Сірополка (1872–1959), українського педагога, публіциста, історика педагогіки, бібліографа, громадського діяча, одного із організаторів українського шкільництва; Григорія Савича Сковороди (1722– 1794), видатного українського філософа XVIII ст., народного просвітителягуманіста, письменника, поета, педагога,

музиканта і співака, перекладача, мандрівного філософа та інших.

„Календар знаменних і пам’ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2022 рік” – це результат наповнення та вивантаження відомостей із ФБД, які розподілено умовно на три розділи. У першому розділі *„Визначні дати року”* ювілеї знаменних подій і особистостей подано без точних дат (числа й місяця), які з тих чи інших причин не встановлено (незалежно від укладачів).

Другий розділ *„Перелік визначних і пам’ятних дат за місяцями”* містить ювілейні дати народження видатних учених із різних галузей науки, письменників, літературознавців, бібліотекознавців, основні міжнародні, державні та церковні свята, пам’ятні дати історичних громадсько-політичних подій.

У третьому розділі *„Науковці НАПН України – ювіляри 2022 року”*, подано ювілейні дати провідних українських учених і науковців НАПН України.

Відгуки й пропозиції щодо видання надсилайте на адресу:

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,
відділ науково-освітніх інформаційних ресурсів

вул. М. Берлинського, 9м. Київ–60

04060

тел.: 467-22-14 e-mail: dnpb@i.ua

I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ

На міжнародному рівні:

- 2013-2022 рр. оголошено ГА ООН (2007) **Міжнародним десятиріччям зближення культур.**
- 2021–2030 рр. оголошено ООН **Десятиліттям відновлення екосистем.**
- 2021–2030 рр.оголошено Міжнародним **Десятиліттям науки про океан в інтересах сталого розвитку.**
- 2022 р. оголошено ГА ООН **Міжнародним роком кустарного рибальства та аквакультури.**

В Україні:

- 2018–2027 рр. оголошено Президентом України **Десятиріччям української мови.**
- **300-річчя від дня народження Григорія Сковороди**, видатного українського філософа, просвітителя-гуманіста, поета, педагога (Постанова Верховної Ради України № 973–ІХ від 04.11.2020 р.)
- **2022 рік - Рік збереження природи та живого миру в Україні**

Цього року відзначається:

712 рік – **1310 років** від дня народження **Ду Фу** (712-770).

Китайський поет, який зробив неповторний внесок в історію китайської літератури; майстер пейзажної лірики («Весняні води», «В єднанні з природою»), автор поем «Красуні», «Військова колісниця», «У похід за Велику стіну».

1027 рік – **995 років** від дня народження Святослава Ярославовича (1027 – 1076).

Великий князь Чернігівський і Київський, син Ярослава Мудрого.

1037 рік – **985 років** тому засновано бібліотеку Софійського собору.

Рік заснування бібліотеки Софійського собору (бібліотека Ярослава Мудрого, 1037), першої відомої бібліотеки в Київській Русі.

1572 рік – **450 років** від дня народження **Мелетія Смотрицького** (Максим Герасимович, бл. 1572 – 1633).

Український і білоруський філософ, просвітитель, письменник-полеміст, поет, учений-філолог, церковний і освітній діяч, доктор медицини, ректор Київської братської школи, архієпископ Полоцький, автор книг «Тренос» («Плач»), «Катехізис», «Паранезис» («Благання»), «Граматики» церковнослов'янської мови, якою було закладено основи сучасної граматичної термінології, утверджено єдині граматичні норми літературної

мови.

1582 рік – **440 років** тому засновано **Вюрцбурзький університет**.

Заснування (1582) Вюрцбурзького університету (Баварський університет імені Юлія Максиміліана), одного з найстаріших університетів Німеччини. На початку ХХ ст. в університеті діяла Вюрцбурзька школа – напрям експериментального дослідження мислення. Роботи школи вплинули на гештальт-психологію та формування теорії настанови.

1627 рік – **395 років** від дня народження **Петра Дорошенка** (1627–1698).

Український державний і політичний діяч, воєначальник, дипломат, талановитий полководець, наказний полковник генерального осавула, учасник національної революції 1648–1676 рр., писар Чигиринського полку, гетьман Правобережної України (1665–1676), у 1668 р. був обраний гетьманом возз'єднаної Української козацької держави; учасник переговорів і воєн із Польщею, Туреччиною і Росією. У 1679–1692 рр. обіймав посаду в'ятського воєводи в Росії.

1632 рік – **390 років** тому засновано Києво-Могилянську колегію.

Заснування (1632) Києво-Могилянської колегії (шляхом об'єднання братської школи Київського братства і духовної школи Києво-Печерської лаври) – першого вищого навчального закладу на території України. З 1701 р. – Києво-Могилянська академія, з 1819 р. по 1918 р. – Київська духовна академія, з 1992 р. – Національний університет „Києво-Могилянська академія”.

1637 рік – **385 років** тому надруковано "Євангеліє Учительне" в перекладі на українську мову.

Вихід у світ (1637) „Євангелія Учительного”, видрукованого в друкарні Києво-Печерської лаври в перекладі українською мовою з виправленнями і вступним словом Петра Могили.

1722 рік – **300 років** тому засновано **Харківський колегіум**.

Заснування Харківського колегіуму – другої після Києво-Могилянської академії школи з повним курсом наук для всіх верств населення.

1737 рік – **285 років** від дня народження **Рудольфа Еріха Распе** (1737 – 1794).

Німецький вчений, письменник, філолог, мандрівник, бібліотекар, професор, фахівець у галузі літератури, мінералогії, геології, дослідник давньої німецької мінувшини, культурної спадщини минулих епох, член Геттінгенського і Лондонського наукових товариств, автор одного з перших

лицарських романів «Хермін і Гунільда», пригодницького роману «Оповіді барона Мюнхгаузена про його чудові мандри».

1762 рік – **260 років** тому вийшов у світ трактат "**Еміль, або Про виховання**" Ж.-Ж. Руссо.

Вихід у світ (1762, Париж) соціально-педагогічного трактату "Еміль, або Про виховання" Ж.-Ж. Руссо. За трактатом виховання покликане сформувати нових людей, які мають перетворити суспільство.

1777 рік – **245 років** від дня народження **Івана Могильницького** (1777 – 1831).

Український культурно-освітній і церковний діяч на західноукраїнських землях, борець за поширення українських народних шкіл, самостійність української мови, ректор учительського інституту в Перемишлі, канонік й інспектор шкіл Перемишлянської єпархії, засновник культурно-освітнього товариства в Галичині, автор першої в Галичині граматики української мови, підручників для українських народних шкіл, зокрема «Букваря».

1817 рік – **205 років** тому відкрито в Петербурзі перший **Вчительський інститут**.

Відкриття (1817) в Петербурзі Вчительського інституту при Головному педагогічному інституті, який готував учителів повітових і парафіяльних училищ (перший в Україні Вчительський інститут було відкрито в 1811 р. при Харківському університеті).

1837 рік – **185 років** від дня народження **Поля Робена** (1837 – 1912).

Французький педагог, дослідник "інтегрального" (усебічного, цілісного) навчання і виховання, прихильник самоуправління та самостійності дітей у житті школи, розвитку допитливості, уведення в школу продуктивної праці; викладач фізики та природничих наук у ліцеях, викладач математики і механіки в коледжі Лондонського університету, керівник дитячого притулку Прево під Парижем, видавець журналу «Інтегральне виховання», організатор курсів для вчителів, автор «Маніфесту до друзів просвіти для розповсюдження принципів, методів і прийомів інтегрального виховання» та праці «Про інтегральну освіту».

1842 рік – **180 років** від дня народження **Митрофана Олександровича Андрієвського** (1842 – 1887)

Український філолог-медієвіст, педагог, культурно-освітній діяч, учитель російської словесності в школах Рівного, Коростишева та Катеринослава (нині Дніпропетровськ), інспектор народних училищ у Мелітополі, автор статей про літописні топоніми, праць, присвячених „Слову

о полку Ігоревім” та думі „Втеча трьох братів з города Азова із турецької неволі”, які належать до ґрунтовних наукових досліджень українського народного епосу.

1847 рік – 175 років від дня народження **Гната Денисовича Онишкевича** (1847 – 1883).

Український мовознавець і педагог, професор, учитель гімназій Львова, керівник кафедри української мови і літератури Львівського університету, автор праці „Додаток до вчення про малоруський наголос”. Підготував до друку 3-тє видання першого підручника української мови для шкіл “Грамматика руського языка» М Осадци.

1852 рік – 170 років від дня народження **Едмонта Демолена** (1852 – 1907).

Французький історик, соціолог, один з ініціаторів “нового виховання”, в якому на першому місці стояли фізичне виховання і спорт, фізична праця дітей, розвиток їхньої самостійності та ініціативи, зміцнення волі, виховання інтересу до підприємницької діяльності; засновник Школи де Рош, що стала одним із центрів “нового виховання”; праці Е. Демолена одержали світове визнання і зіграли велику роль у розвитку руху за реформу школи.

1857 рік – 165 років тому вихід посібника **"Народная педагогія в пользу училищ і учителей сельських"**, підготовленого О. Духновичем.

Вихід (1857, Львів) методичного посібника з педагогіки для вчителів народних шкіл „Народная педагогія в пользу училищ і учителей сельських”, підготовленого О. Духновичем.

1862 рік – 160 років тому засновано **Харківську жіночу недільну школу**.

Заснування (1862) Х. Д. Алчевською Харківської жіночої недільної школи – одного з центрів освіти дорослих в Україні (існувала до 1919 р.).

1867 рік – 155 років тому вийшов педагогічний журнал **"Учитель"**.

Вихід (1867, Ужгород) журналу “Учитель” – одного з перших педагогічних друкованих органів в Україні та першого світського періодичного видання Закарпаття, завданням якого було підвищення професійного рівня вчителів та сприяння освітньому розвитку простого народу.

1872 рік – 150 років тому відкрито перші Фребелівські курси у Петербурзі.

Відкриття (1872) перших Фребелівських курсів у Петербурзі – спеціальних курсів для підготовки вихователів дитячих садків та сімей за

системою німецького педагога Фрідріха Фребеля (1782–1852).

1877 рік – **145 років** від дня народження **Наталії Дмитрівни Лубенець** (1877 – 1943).

Український педагог, учитель, фахівець в галузі дошкільного виховання, послідовник ідей німецького педагога Ф. Фребеля, борець за організацію народних дитячих садків, уведення їх до загальної системи народної освіти; викладач курсу дошкільного виховання Київського педагогічного фребелівського інституту, учитель досвідної школи у Пущі-Водиці та школах Києва, організатор і голова Київського товариства народних дитячих садків та Київської школи нянь, редактор журналу „Дошкольное воспитание”, член Київського фребелівського товариства, автор читанок для трудових шкіл, підручників і посібників для початкової школи і дитячих садків.

1882 рік – **140 років** тому засновано **Київське товариство грамотності**.

Заснування (1882) Київського товариства грамотності – добровільної громадської організації, створеної з метою поширення грамотності та проведення культурно-освітньої роботи серед населення, відкриття нових шкіл, бібліотек, організації нових курсів для вчителів. Очолив організацію київський губернатор С. Гудим-Левкович, а з березня 1897 – відомий педагог В. Науменко. Товариство припинило своє існування в 1908 р.

1892 рік – **130 років** тому засновано **Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка у Львові** (НТШ).

Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка (НТШ) у Львові, яке об'єднало науковий і культурно-просвітницький рух в Україні і стало українознавчим центром нації. Друкованим органом НТШ у Львові і за кордоном стали “Записки Наукового товариства імені Шевченка” (“ЗНТШ”). Після Другої світової війни діяльність НТШ продовжувалася в еміграції, а у Львові поновилося в жовтні 1989 р.

1897 рік – **125 років** тому засновано **Київське педагогічне товариство взаємної допомоги**.

Заснування Київського педагогічного товариства взаємної допомоги (1897–1905), до якого входили відділи шкільного виховання, сімейного виховання, комісії з організації дитячих та юнацьких читань, матеріальної допомоги вчителям. Очолював товариство Є. Нолен.

1902 рік – **120 років** тому почалася діяльність **Педагогічного музею**.

Початок діяльності (1902) Педагогічного музею (створений у 1901) при Управлінні Київського навчального округу, в структурі якого діяла

спеціальна педагогічна бібліотека. Наступником музею став Педагогічний музей імені цесаревича Олексія, відкритий у жовтні 1912 р. (нині Київський будинок учителя).

1907 рік – **115 років** тому засновано **Київське товариство народних дитячих садків**.

Київського товариства народних дитячих садків (1907–1917), головою якого була педагог-просвітитель Н. Лубенець. Товариство відкрило чотири дитячі садки, школу нянь-фребелічок, магазин “Дошкільне виховання”, два притулки для дітей, видавало журнал “Дошкольное воспитание”.

1917 рік – **105 років** тому засновано **Українське товариство шкільної освіти**.

Заснування Українського товариства шкільної освіти (1917–1920), до якого входили організаційний, педагогічний та фінансовий відділи. Товариством було розроблено план єдиної трудової школи, відкрито 16 українських шкіл, видано підручники українською мовою. Очолював товариство І. Стешенко.

1922 **100 років** тому вийшов суспільно-педагогічний журнал **"Вестник просвещения"**.

Вихід суспільно-педагогічного журналу „Вестник просвещения” (1922 – 1929) – органу Московського відділу народної освіти (з 1930 – „За коммунистическое воспитание” (1930 – 1935).

1927 рік – **95 років** тому засновано **дитячу трудову комуноу** під керівництвом А. С. Макаренка.

Заснування (1927) дитячої трудової комуни імені Ф. Е. Дзержинського – навчально-виховного закладу, створеного в селищі Новий Харків (передмістя Харкова), в якому навчання поєднувалося з продуктивною працею. З 20.10.1927 р. по 1.07.1935 р. комуною керував А. С. Макаренко.

1932 рік – **90 років** тому почався Голодомор в Україні (1932-1933).

Голодомор в Україні (1932-1933), 22.11 – День пам'яті жертв голодомору.

1947 рік – **75 років** тому вийшов підручник **"Історія педагогіки"** М. Ф. Даденкова.

Вихід (1947) підручника «Історія педагогіки» М. Ф. Даденкова – першого в Українській РСР систематичного курсу для педагогічних інститутів, який відповідав чинній програмі.

1967 рік – **55 років** тому засновано у Києві **Державну бібліотеку**

України для дітей.

Заснування (1967) у Києві Державної бібліотеки України для дітей, створеної на базі міської Бібліотеки для дітей та юнацтва імені М. Коцюбинського. З 2.10.2003 р. – Національна бібліотека України для дітей.

1997 рік – **25 років** тому вийшла педагогічна газета, тижневик "Освіта України".

2002 рік – **20 років** тому вийшов "**Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки**".

Вихід (2002) "Календаря знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки" – щорічника Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, який є посібником для педагогів, педагогів-науковців, викладачів, студентів, учителів, бібліотекарів освітянських книгозбірень і всіх, хто цікавиться питаннями педагогіки й освіти.

II. ПЕРЕЛІК ВИЗНАЧНИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ

Січень

50 років тому (1972) почалась друга велика хвиля репресій проти представників інтелігенції в Україні.

1 січня – **Новорічне свято.**

2 січня – **135 років** від дня народження **Миколи Андрійовича Чайковського** (1887-1970).

Український учений-математик, педагог, доктор філософії, громадський діяч, дійсний член НТШ у Львові, учитель середніх шкіл Галичини, доцент Кам'янець-Подільського університету, викладач Українського таємного університету (Львів), професор Одеського інституту народної освіти, Львівського університету. Автор наукових праць з питань теорії рівнянь, конічних перерізів і конгруенцій, методичного посібника з тригонометрії, курсу алгебри для українських шкіл західних областей України, статей в Українській радянській енциклопедії (понад 50), упорядник української математичної бібліографії та української математичної термінології.

3 січня – **180 років** тому (1842) вийшла друком поема Тараса Шевченка "Гайдамаки".

Література:

1. Шевченко, Тарас Григорович. Гайдамаки / Тарас Шевченко ; [приміт. та комент. Л. В. Ушкалова ; худож.-оформ. Б. П. Бублик ; голов. ред. Н. Є. Фоміна ; відп. за вип. А. М. Гопаченко], 2011. - 666, [1] с.

2. Шевченко, Тарас Григорович. Гайдамаки : поема / Тарас Шевченко ; авт. передм. Р. П. Іванченко ; [літ. ред. і коректор С. Чорна ; худож. ред. М. Нестеренко]. - Вид. переробл. - Київ : Дніпро, 2015. - 101, [2] с. : іл.

3. Шевченко, Тарас Григорович. Гайдамаки : поема з передмовою, звертанням та приміт. авт. / Тарас Шевченко ; ілюстр. Олексія Колесніков ; [вип. ред. Діана Клочко]. - Київ : Грані-Т, 2007. - 155 с.

3 січня – **105 років** від дня народження **Юрія Олексійовича Митропольського** (1917-2008).

Український математик, доктор технічних наук, академік АН УРСР і АН СРСР, заслужений діяч науки УРСР, завідувач кафедри диференціальних рівнянь Київського університету, директор Інституту математики АН УРСР, радник Президії АН УРСР. Автор наукових праць з математичної фізики,

зокрема нелінійної механіки, монографії „Проблеми асимптотичної теорії нестандартних коливань" (Ленінська премія, 1965) тощо. Герой України (2007).

4 січня – **185 років** від дня народження **Павла Гнатовича Житецького** (1837-1911).

Український філолог, педагог, доктор російської мови та словесності, громадський діяч, один із фундаторів Київської громади, викладач учительських курсів у Києві, Кам'янець-Подільської гімназії, Колегії Павла Галагана, член-кореспондент Російської АН, дійсний член НТШ у Львові. Автор підручників "Теорія поезії", "Нариси з історії поезії" (посібник з античної та зарубіжної літератури), "Теорія твору з хрестоматією", наукових розвідок "Острозька трагедія", "Думки про народні малоруські думи", "Історичні долі малоруської мови".

6 січня – **Святвечір водохресний. Багата кутя.**

7 січня – **95 років** від дня народження **Юрія Костянтиновича Бабанського** (1927-1987).

Відомий педагог, доктор педагогічних наук, професор, віце-президент АПН СРСР, творець теорії оптимізації навчання та виховання, проректор і викладач педагогіки та методики викладання фізики Ростовського педагогічного інституту, ректор Інституту підвищення кваліфікації викладачів педагогічних дисциплін АПН СРСР, редактор посібників для педагогічних навчальних закладів, зокрема "Педагогіка". Автор праць "Оптимізація процесу навчання: загальнодидактичний аспект", "Оптимізація навчально-виховного процесу: методологічні основи".

7 січня – **Різдво Господа Ісуса Христа.**

9 січня – **115 років** тому створено чернігівське культурно-освітнє товариство "Просвіта".

У цей день (1907) створено чернігівське культурно-освітнє товариство "Просвіта", керівником якої був М. Коцюбинський. Силами активістів були відкриті читальня-бібліотека, філії "Просвіти" у Ніжині та Козельці, влаштовані для народу недільні читання, лекції з українознавства, концерти та театральні вистави тощо. У 1911 році товариство припинило свою діяльність.

10 січня – **425 років** від дня народження **Петра Симеоновича Могили** (1597-1647).

Український богослов і мислитель, політичний, церковний і освітній діяч, меценат, один із найвизначніших організаторів і реформаторів освіти та

церкви в Україні, митрополит Київський і Галицький, архімандрит Києво-Печерської лаври, засновник Лаврської школи, яка була об'єднана з Київською братською школою та дістала назву Києво-Могилянської колегії, організатор першої вищої школи в Молдові, колегій у Вінниці, Кременці, Гощі; прихильник західноєвропейських форм і методів навчання та давніх традицій української школи; керівник книговидавничої справи в Україні (понад 20 років). Автор творів "Анфологійон" (книги повчань моральних і житейських), "Євангеліє учительное", "Євфологійон, або Молитвослов, або Требник", полемічного твору "Літос".

11 січня – **180 років** від дня народження **Вільяма Джемса** (Джеймса, 1842-1910).

Американський філософ і психолог, один із родоначальників філософії прагматизму, професор фізіології, психології та філософії Гарвардського університету, організатор першої в США лабораторії прикладної психології, президент Американської психологічної асоціації. Автор теорії емоцій Джемса-Ланге (пояснює причину виникнення емоцій змінами в діяльності внутрішніх органів і в роботі кровоносних судин), праць із проблем особистості, досліджень зв'язку психології з педагогічною філософією. Великого значення надавав трудовому вихованню.

11 січня – **155 років** від народження **Едуарда Бредфорда Тітченера** (1867-1927).

Американський психолог, засновник структурної психології, дослідник психології відчуття, уваги, мислення, експериментатор, професор Корнельського університету, учень і послідовник німецького психолога Вільгельма Вундта, організатор центру і засновник Товариства експериментальної психології в США, редактор часописів "Розум", "Журнал експериментальної психології".

Література:

1. Сердюк, Людмила Захарівна. Психологія : Навч. посіб. для дистанц. навчання / Л. З. Сердюк, О. М. Кочубейник; за наук. ред. В. Т. Циби, 2005. - 232, [8] с. с.

13 січня – **195 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Бекетова** (1827-1911).

Український і російський фізико-хімік, один з основоположників фізичної хімії, академік Петербурзької АН, професор Харківського університету, організатор першої лабораторії з фізичної хімії та фундатор Товариства дослідних наук при Харківському університеті. Установив ряд активності металів, заклав основи алюмінотермії.

13 січня – **180 років** від дня народження **Василя Семеновича Мови**

(1842-1891).

Мова Василь Семенович (справж. - Лиманський, 1842-1891) - український письменник, педагог, лексикограф, перекладач, учитель словесності в школах Кубані, судовий слідчий та мировий суддя, автор понад 50 зшитків рукописного архіву: поезії, оповідання, драматичні твори, історичні та критичні статті, спомини, замітки, переклади та ін.

13 січня – **125 років** від дня народження **Василя Климентійовича Дем'янчука** (1897-1938).

Український мовознавець, педагог, перекладач, фахівець із питань історії української мови, діалектології, славістики, старший науковий співробітник Комісії історії української мови АН УРСР, викладач української мови та порівняльної граматики слов'янських мов Київського інституту народної освіти, один із авторів "Українського правопису", упорядник (разом з А. Кримським) "Хрестоматії з пам'ятників староукраїнщини XI–XVIII ст.", автор праць "Морфологія українських грамот XIV і першої половини XV ст.", "Бібліографічний огляд української діалектології за рр. 1914–1927" та ін.

13 січня – **105 років** від дня народження **Іллі Михайловича Ліфшиця** (1917-1982).

Український фізик-теоретик, організатор науки, академік АН УРСР і АН СРСР, завідувач відділу Інституту фізичних проблем АН СРСР, керівник кафедри Харківського університету, професор кафедри квантової теорії Московського університету, засновник наукової школи з фізики твердого тіла, почесний член Кембриджського університету, автор праць із квантової теорії твердого тіла, електронної теорії металів, фізики полімерів, фізичної кінетики; лауреат премії імені Ф. Саймона, премії АН СРСР імені Л. Мандельштама, Державної премії УРСР у галузі науки і техніки (посмертно, 1985).

14 січня – **140 років** від дня народження **Івана Івановича Огієнка** (1882-1972).

Український учений, державний, освітній і релігійний діяч, мовознавець, історик, педагог, професор Київського університету, засновник і ректор Кам'янець-Подільського університету, Міністр освіти та мистецтв УНР, член "Просвіти" та НТШ, митрополит Української Церкви в Канаді, один із фундаторів шкільництва і педагогічної думки в Україні, творець україномовних підручників і посібників "Вчимося рідної мови", "Грамматика української мови", "Українська культура", "Рідна мова в українській школі" тощо; автор наукових праць з українського мовознавства, історії церкви, культури; перекладач "Біблії" українською мовою.

14 січня – **130 років** від дня народження **Василя Івановича Помагайби**

(1892-1972).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, фахівець із питань дидактики, методики навчання в початковій школі, учитель і директор семирічної школи м. Хмільника, викладач Хмільницького педагогічного технікуму та педагогічних курсів, професор і викладач педагогіки Київського інституту народної освіти, дійсний член і професор Українського науково-дослідного інституту педагогіки, доцент кафедри педагогіки Ніжинського педагогічного інституту, автор монографій, методичних посібників, праць історико-педагогічної тематики, підручників для початкової школи.

14 січня – **85 років** від дня народження **Євгена Пилиповича Гуцала** (1937-1995).

Український прозаїк, поет, публіцист і кінодраматург, шістдесятник-неореаліст, працівник редакції газети "Літературна Україна", редактор видавництва "Радянський письменник", автор збірки оповідань "Люди серед людей", збірок новел "Яблука з осіннього саду", "Запах кропу", повістей "Двоє на світі кохання", "Весна високосного року", творів для дітей "Перебуття радості", "Орлами орано", публіцистично-документальних нарисів про російську ментальність; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Шевченка (1985), Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів (1994, США).

14 січня – **День святителя Василя Великого.**

14 січня – **Новий рік за старим стилем.**

15 січня – **400 років** від дня народження **Жана Батіста Мольєра** (1622-1673).

Французький драматург, актор, творець класичної комедії, талановитий режисер, керівник одного з кращих театрів Франції XVII ст., автор комедій "Тартюф", "Дон Жуан", "Мізантроп", "Скупий", "Міщанин шляхтич", "Кумедні манірниці" та ін., які впродовж десятиліть йдуть у театрах України.

15 січня – **185 років** від дня народження **Володимира Вікторовича Лесевича** (за іншими даними 27 січня).

Український філософ-позитивіст, публіцист, просвітитель, пропагандист емпіріокритицизму, прихильник ідей Канта й Авенаріуса, розробник релятивістської теорії пізнання, засновник перших шкіл з українською мовою навчання на Полтавщині для селян, автор праць "Нарис розвитку ідей прогресу", "Спроба критичного дослідження першоначал позитивної філософії", "Що таке наукова філософія" і праць про творчість Т. Г. Шевченка.

15 січня – **145 років** від дня народження **Льюїса Медісона Термена** (1877-1956).

Американський психолог, фахівець із питань гігієни дітей шкільного віку, проблем тестування інтелекту, генетичного дослідження обдарованості та оцінювання обдарованих осіб, професор і керівник психологічного відділення Стенфордського університету, один із видатних діячів тестології США (створив систему тестів, відому під назвою Термен-Стенфордської), автор праць із психології дитячого читання, сексуальної психології тощо.

15 січня – **30 років** тому ухвалено **Указ про Державний Гімн України**.

У цей день (1992) Президія Верховної Ради України ухвалила указ про Державний Гімн України (музична редакція М. М. Вербицького).

16 січня – **135 років** від дня народження **Івана Івановича Завадовського** (1887-1932).

Український мовознавець і педагог, учитель гімназій Львова, Яворова, Таращі, викладач української мови, професор і проректор з навчальної роботи Дніпропетровського інституту народної освіти, автор навчальних посібників із загального та українського мовознавства, методичних розробок і матеріалів для вчителів шкіл, зокрема "Українська мова", "Основи мовознавства" та ін.

17 січня – **20 років** тому (2002) оприлюднено **Закон України "Про вищу освіту"**.

18 січня – **140 років** від дня народження **Алена Александра Мілна** (1882-1956).

Англійський письменник (шотландського походження), журналіст, класик дитячої літератури ХХ ст., член редколегії гумористичного журналу "Панч", член письменницького товариства Англії, автор романів, п'єс, віршів, казки для дорослих "Колись давним-давно", балади "Плюшеве ведмежа" та всесвітньо відомої казки про Вінні-Пуха.

19 січня **Богоявлення Господнє. Водохреще.**

20 січня – **210 років** від дня народження **Едуарда Сегена** (1812-1880).

Французький лікар і педагог, один із основоположників олігофренопедагогіки, фахівець у галузі лікувальної педагогіки, громадської опіки й виховання розумово відсталих дітей; творець першої медико-педагогічної системи виховання та навчання дітей з особливими потребами, методики сенсорного і м'язового тренування, керівник дитячого відділення душевнохворих у лікарні під Парижем, засновник приватної школи-пансіону для дітей із затримкою психічного розвитку та організатор перших закладів

для психічно хворих у США; автор праць "Виховання, гігієна і моральне лікування розумово ненормальних дітей", "Ідіопатія та її виховання за фізіологічним методом".

21 січня – **135 років** від дня народження **Вольфганга Келера** (1887-1967).

Німецький психолог, один із головних засновників гештальтпсихології, дослідник мислення та наявності інтелектуальної (продуктивної) поведінки у людиноподібних мавп, професор і директор Інституту психології в Берліні, автор праць "Дослідження інтелекту людиноподібних мавп", "Гештальтпсихологія" і наукових досліджень із питань електричної активності мозку.

22 січня **185 років** від дня народження **Миколи Християновича Весселя** (1837(4)-1906).

Російський педагог і публіцист, історик і теоретик професійної освіти, учитель, радник із питань педагогіки при Міністерстві освіти, прихильник педагогічних ідей К. Д. Ушинського, редактор журналів "Учитель", "Педагогический сборник" і "Задушевное слово", автор проекту системи народної освіти, до якої увійшли системи загальної і професійної освіти; автор праць "Навчальний курс гімназії", "Керівництво викладанням загальноосвітніх предметів", "Наша середня загальноосвітня школа" та ін.

22 січня – **День Соборності України.**

У цей день (1919) Директорія Української Народної Республіки проголосила на Софіївській площі в Києві злуку всіх українських земель (західних і східних) у єдину соборну Українську Державу.

22 січня – **30 років** тому відбувся **Світовий конгрес українців.**

У ці дні (22-23 січня 1992) в Києві відбувся Перший Світовий конгрес українців.

23 січня – **160 років** від дня народження **Давіда Гільберта** (1862-1943).

Всесвітньо відомий німецький математик і логік, мислитель, професор Кенінгсберзького та Геттингенського університетів, фахівець із питань теорії інваріантів і теорії чисел, теорії функцій і основ геометрії, диференціальних та інтегральних рівнянь, задач математичної фізики тощо; автор праць "Основи геометрії", "Головні особливості теоретичної логіки", "Основи математики" та ін. Знамениті 23 проблеми Гільберта визначили напрями розвитку математики ХХ ст.

23 січня – **150 років** від дня народження **Поля Ланжевена** (1872-1946).

Французький фізик, громадський діяч, професор Сорбонни та Колеж де Франс, член Паризької АН, почесний член АН СРСР, голова Комісії зі

шкільної реформи, фахівець із питань іонізації газів, теорії пара- та діаманетизму, основоположник гідролокації з використанням генераторів ультразвуку, співавтор проекту демократичної реформи народної освіти у Франції – план Ланжевена-Валлона, який передбачав обов'язкове безплатне навчання до 18 років, будівництво шкіл, підготовку вчителів (особливо початкових класів), підвищення заробітної плати вчителям тощо.

24 січня – **290 років** від дня народження **П'єра-Огюстена де Бомарше** (1732-1799).

Французький драматург, дипломат, громадський діяч, годинникар-винахідник (винайшов анкерний спуск у годинниковому механізмі), засновник товариства драматургів, видавець творів Вольтера, автор філософсько-політичного твору "Найпростіші думки про відновлення парламентів", сатиричних комедій і драм "Севільський цирульник", "Весілля Фігаро", "Злочинна мати", "Євгенія", "Двоє друзів" та ін.

25 січня – **395 років** від дня народження **Роберта Бойля** (1627-1691).

Англійський фізик, хімік і філософ, один із засновників Лондонського королівського товариства, засновник нового вчення про хімічні елементи та основи якісного аналізу, автор закону про залежність об'єму газу від тиску, дослідник теплових, електричних і акустичних явищ.

25 січня – **150 років** від дня народження **Миколи Олексійовича Скрипника** (1872-1933).

Український державний, громадський і політичний, культурно-освітній діяч, академік АН УСРР, АН БСРР, голова народного секретаріату, нарком Держконтролю, юстиції та освіти в уряді УСРР, теоретик і практик із проблем українізації середньої та вищої шкіл, шкільного будівництва, організації дошкільного виховання та освіти дорослих, підготовки наукових і технічних кадрів для промисловості республіки тощо; автор найбільш комплексної концепції розбудови української нації в умовах СРСР і праць "Чергові завдання народної освіти", "Завдання культурного будівництва на Україні" та ін.

25 січня – **140 років** від дня народження **Вірджинії Вулф** (1882-1941).

Англійська письменниця і літературний критик, теоретик модернізму, член мистецької групи "Блумсбері", засновниця видавництва "Хогарт-Пресс", експериментатор у художній прозі, автор оповідань, есе, рецензій на літературні твори, образотворче мистецтво, праць про права жінок, місце жінки в житті та суспільстві, про її роль у вихованні дітей ("Своя кімната"); автор романів "Подорож назовні", "Ніч і день", "Місіс Деллоуей", "Орландо", "Хвилі", "Роки", "Між актами".

27 січня – **190 років** від дня народження **Льюїса Керролла** (Чарлз Доджсон, 1832-1898).

Англійський письменник, математик, священник, фахівець у галузі математичної логіки та алгебраїчної геометрії, професор Оксфордського університету, автор ґрунтовних праць із математики (складання логічних задач, алгебраїчних і геометричних головоломок, зокрема "Опівнічні задачі, придумані безсонними ночами"); "Російського щоденника" (враження від подорожі до Росії), автор всесвітньо відомих казок "Аліса в Країні чудес", "Аліса в Задзеркаллі" та ін.

27 січня – **100 років** від дня народження **Павла Васильовича Копніна** (1922-1971).

Український і російський філософ, доктор філософських наук, професор, академік АН УРСР, засновник сучасної Київської філософської школи, завідувач кафедри філософії Київського університету, директор Інституту філософії АН УРСР та АН СРСР, автор наукових праць із питань діалектичного матеріалізму, методології та логіки науки, історії філософії України; один з ініціаторів розроблення в СРСР логіки наукового дослідження.

27 січня – **95 років** від дня народження **Олексія Івановича Тихого** (1927-1984).

Український поет, правозахисник, педагог, мовознавець, член-засновник Української гельсінської групи, учитель біології та історії у школах Донеччини, розробник "методу навчання без школи", противник русифікації та захисник української мови, автор статей "Роздуми про українську мову та культуру в Донецькій області", "Думи про рідний Донецький край", "Роздуми" та ін. Був звинувачений в "антирадянській агітації та пропаганді"; перепохований на Байковому кладовищі.

28 січня – **125 років** від дня народження **Валентина Петровича Катаєва** (1887-1986).

Відомий письменник, Герой Соціалістичної Праці, член-кореспондент Академії Гонкурів (Франція), один з організаторів літературного гуртка "Зелена лампа" (Одеса), співробітник одеської преси, кореспондент газет "Правда" і "Красная звезда", головний редактор журналу "Юность", автор комедії "Квадратура круга", повісті "Син полку", тетралогії "Хвилі Чорного моря" ("Біліє парус одинокий", "Хуторок у степу", "Зимовий вітер" та "Катакомби").

28 січня – **30 років** тому затверджено **Державний Прапор України**.

У цей день (1992) Верховна Рада України затвердила національний синьо-жовтий прапор як Державний Прапор України.

29 січня – **День пам'яті героїв Крут.**

У цей день (1918) відбувся бій між київськими студентами та військами Муравйова під Крутами, під час якого в нерівній боротьбі полягло 300 юнаків, які захищали українську державність.

30 січня – **140 років** від дня народження Франкліна Делано Рузвельта (1882-1945).

Американський юрист, державний діяч, президент США (з 1933 р.), учасник Тегеранської (1943) та Кримської (1945) конференцій. Рузвельт вивів країну з кризи, провів через Другу світову війну, після якої США стали наймогутнішою державою світу.

30 січня – **130 років** від дня народження **Григорія Микитовича Іваниці** (1892 – 1938).

Український педагог, філолог, професор Київського інституту народної освіти, секретар комісії Історико-філологічного відділу ВУАН, співредактор журналу “Радянська освіта”, автор підручників і читанок, зокрема курсу української мови для росіян, статей із методики навчання української мови та літератури “До справи створення української педагогічної термінології”, “Методика навчання правопису” та програм для учнів трудової школи.

30 січня – **100 років** від дня народження **Юрія Юрійовича Кондуфора** (1922-1997).

Український історик, академік АН УРСР, професор Київського університету імені Т. Шевченка, директор Інституту історії АН УРСР, головний редактор "Українського історичного журналу" (УІЖ), керівник головних редколегій багатотомних видань "Історії Української РСР", тритомної "Історії Києва", автор понад 250 праць з історії України, у т. ч. 20 монографій.

30 січня – **30 років** тому (1992) Україна вступила до Організації з безпеки і співробітництва в Європі.

Лютий

1 лютого – **165 років** від дня народження **Володимира Михайловича Бехтерєва** (1857-1927).

Відомий невропатолог, фізіолог, психіатр і психолог, педагог, громадський діяч, представник науки про структуру і функції мозку, клініки невропатології, психіатрії, психотерапії, статевого виховання дитини,

поведінки дитини раннього віку, соціальної психології, один із організаторів Всеросійських з'їздів із психології, експериментальної педагогіки, засновник ряду науково-педагогічних закладів у Петербурзі, організатор і директор Психоневрологічного інституту та Інституту вивчення мозку, автор праць "Об'єктивна психологія", "Загальні основи рефлексології людини", "Мозок і його діяльність" та ін.

1 лютого **120 років** від дня народження **Оксани Михайлівни Лятуринської** (1902-1970).

Українська письменниця, скульптор і художниця у США, поетеса Празької школи української поезії, автор збірки новел "Материнка", поезій "Гусла", віршів для дітей "Бедрик", літературно-критичних і мистецтвознавчих статей, скульптурних творів – погруддя Т. Шевченка, С. Петлюри, керамічних виробів тощо.

2 лютого – **210 років** від дня народження **Євгена Павловича Гребінки** (1812-1848).

Український і російський поет, прозаїк, байкар, видавець, громадський діяч, один із творців нового українського письменства та учасник російського літературного процесу, викладач російської мови та літератури, ботаніки, зоології у військових навчальних закладах Петербурга; один із учасників викупу Т. Шевченка з кріпацтва, організатор відкриття за власний кошт парафіяльного училища для селянських дітей у с. Рудка на Полтавщині, упорядник і видавець альманаху "Ластівка", автор збірки байок, ліричних поезій, оповідань, повісті "Ніжинський полковник Золотаренко" та роману "Чайковський", поеми "Богдан", текстів романсів "Очи черные", "Помню, я еще молодухой была" та ін.

2 лютого – **140 років** від дня народження **Джеймса Джойса** (1882-1941).

Ірландський письменник, представник авангардизму, "батько" модернізму, новатор у розвитку ірландської новели і роману (відмовився від традиційної ідеалізації і романтизації дійсності), один із найбільших міфотворців ХХ ст., автор експериментально-новаторського роману "Улісс", збірки новел "Дублінці", автобіографічного роману "Портрет митця замолоду", міфологічного роману "Поминки по Фіннегану", п'єси "Вигнанці", збірки ліричних віршів "Камерна музика" тощо.

2 лютого – **125 років** від дня народження **Євгена Филімоновича Маланюка** (1897-1968).

Український поет, есеїст, публіцист, філософ, літературознавець, мистецтвознавець, перекладач, громадський і культурний діяч української еміграції (з 1920 р.), співець степової Еллади (Херсонщини), майстер поетичного слова, творець власної естетичної системи на засадах

традиційності, культу героїзму та релігійності; борець проти зовнішніх ворогів України та внутрішніх слабкостей української нації; автор збірок поезій "Стилет і стилос", "Земна мадонна", "Перстень Полікрата", "Остання весна", поеми "П'ята симфонія", літературознавчих і публіцистичних статей ("Книга спостережень"), праць про творчість Т. Шевченка, І. Франка, П. Куліша, Г. Чупринку, М. Бажана, М. Хвильового та ін. українських письменників.

2 лютого – **100 років** від дня народження **Павла Івановича Наніва** (1922–2001).

Український письменник, журналіст, публіцист, член Національної спілки письменників України, співробітник редакцій газет «Сільські вісті» (Київ), «Стахановець» (Бровари), «Чорноморська комуна» (Одеса); автор збірки поетичних творів, історичного роману-трилогії про графиню Софію Потоцьку «Тричі продана», біографічної повісті «Лозинава труна», присвяченої пам'яті Голодомору 1932–1933 рр.

2 лютого – **85 років** від дня народження **Олександра Антоновича Захаренка** (1937-2002).

Український педагог-новатор, учитель математики й фізики, організатор народної освіти, член-кореспондент АПН СРСР, академік-засновник АПН України, іноземний член Російської академії освіти (РАО), заслужений учитель Української РСР, народний учитель СРСР, зачинатель педагогіки співробітництва – творчої взаємодії вчителя і учня; один із представників інноваційної освітньої практики, засновник і директор авторської Сахнівської середньої школи на Черкащині (35 років), в якій реалізував свою концепцію сільської школи; творець нових технологій навчання і виховання, голова Спілки творчих учителів України, автор книг "Школа над Россю", "Поради колезі...", "Слово до нащадків", творець ідеї і керівник "Енциклопедії шкільного роду" (у 4 т.).

4 лютого – **125 років** від дня народження **Федора Пилиповича Максименка** (1897-1983).

Український бібліограф-енциклопедист, книгознавець, один із фундаторів бібліотечно-бібліографічної справи в УРСР, завідувач відділу періодики Всенародної бібліотеки України (нині Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського), завідувач відділами наукових бібліотек Київського та Львівського університетів, основоположник вивчення основ бібліотечно-бібліографічних знань у навчальних закладах України, автор покажчика "Матеріали до краєзнавчої бібліографії України", який став класичним, каталогу "Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету", збірок історичних відомостей про населені пункти УРСР; укладач, редактор, рецензент найрізноманітніших

бібліографічних покажчиків – українознавчих, краєзнавчих, персональних, бібліографічних, галузевих та ін.

7 лютого – **210 років** від дня народження **Чарлза Діккенса** (1812-1870).

Англійський письменник-реаліст, стенографіст, парламентський репортер, кореспондент, людина невичерпного гумору, іронії, з акторськими здібностями, визнаний читець власних творів у Європі та Америці, засновник журналу "Домашнє читання", автор романів "Посмертні записки Піквікського клубу", "Пригоди Олівера Твіста", "Домбі і син", "Тяжкі часи", "Крихітка Доррі", "Холодний дім" та ін.

8 лютого – **День безпечного інтернету.**

8 лютого – **200 років** від дня народження **Опанаса Васильовича Марковича** (1822-1867).

Український фольклорист і етнограф, збирач і записувач мелодій, творець музичної фольклористики – "окремої школи національної української музики" (за висловом І. Франка), член Кирило-Мефодіївського товариства, викладач географії Немирівської гімназії, соратник і помічник дружини (Марко Вовчок) у літературній творчості, збиранні і записуванні фольклорного матеріалу; автор нарисів про русалок, купальські пісні, родинні обряди. Зібрав близько 50 тис. приказок, прислів'їв, загадок.

9 лютого – **50 років** тому (1972) оприлюднено Наказ міністра освіти СРСР "**Про типові правила для учнів**" середньої загальноосвітньої школи.

11 лютого – **Міжнародний день жінок і дівчат у науці.**

11 лютого – **175 років** від дня народження **Томаса Едісона** (1847-1931).

Американський винахідник у галузі електротехніки, підприємець, почесний член АН СРСР, автор системи електричного освітлення (збудував першу в світі електричну станцію), упровадив промисловий зразок лампи розжарення, винахідник електричного лічильника, лауреат Нобелівської премії (1915).

14 лютого – **День святого Валентина.**

15 лютого – **Стрітєння Господнє.**

16 лютого – **525 років** від дня народження **Філіпа Меланхтона** (1497-1560).

Німецький гуманіст і діяч Реформації, магістр вільних мистецтв, професор і викладач класичної філології, історії, фізики та етики Віттенберзького університету, реформатор шкільної освіти в Саксонії,

реорганізатор і засновник нових університетів Німеччини, соратник Мартіна Лютера з питань організації шкіл в німецьких землях, прихильник ідей античних мислителів і гуманістів епохи Відродження, автор підручників із граматики, логіки, риторики, історії етики для шкіл і університетів, відкритих в епоху Реформації.

16 лютого – **200 років** від дня народження **Френсіса Гальтона** (1822-1911).

Англійський психолог і антрополог, фахівець у галузі географії та метеорології, основоположник диференціальної психології, тестування та анкетування, винахідник ряду приладів для вимірювання слухових відчуттів тощо.

16 лютого – **70 років** від дня народження **Віктора Олексійовича Жадька** (1952).

Доктор філософських наук, професор, академік АН ВО України, почесний академік НАПН України, фахівець у галузі соціальних комунікацій (документальні комунікації), гуманітарної інформатики (науково-інформаційна діяльність), журналістикознавець, заслужений працівник освіти України, Відмінник столичної освіти, «Освітянин року» 2004 і 2006, 2015-2020 років у номінації «Струна високого неспокою», засновник кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова, радник Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економіки України.

17 лютого – **130 років** від дня народження **Йосипа Сліпого** (Кобернецький-Дичковський, 1892-1984).

Український богослов, педагог, церковний і громадський діяч, архієпископ, митрополит Української греко-католицької церкви, Києво-Галицький патріарх, кардинал, сподвижник і послідовник митрополита Андрія Шептицького, дійсний член НТШ у Львові, професор і ректор Львівської семінарії, перший ректор Львівської богословської академії, автор низки філософсько-релігійних трактатів, наукових праць, засновник часопису "Богословія", Богословського наукового товариства. 18 років подвижник провів у ГУЛАГівських таборах. У 1992 р. за його заповітом перепоховано на рідній землі.

17 лютого – **95 років** тому (1927) затверджено "**Положення про науково-педагогічну бібліотеку**".

У цей день Наркомосом УСРР затверджено «Положення про науково-педагогічну бібліотеку» при Українському науково-дослідному інституті педагогіки (УНДІП, 1926).

18 лютого – **50 років** тому відкрився **Таврійський національний**

університет імені В. І. Вернадського.

У цей день (1972) Рада Міністрів СРСР ухвалила постанову про відкриття Сімферопольського державного університету (нині - Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського). 2016 р. переміщено до Києва з анексованого Криму.

19 лютого – **175 років** від дня народження **Олександра Олександровича Русова** (1847-1915).

Український учений, славіст, педагог, етнограф, фольклорист, статистик, музикознавець, громадський діяч, основоположник земської статистики в Україні, викладач латинської і грецької мов, історії в Першій Київській та Фундуклеївській жіночій гімназіях, член Київської громади, один із засновників і діячів Південно-Західного товариства в Києві, видавець першого повного "Кобзаря" Т. Г. Шевченка (1876, Прага), популяризатор літератури для народу, автор наукових праць із українського правопису, фольклористики, статистичних досліджень Чернігівщини, Херсонщини, Полтавщини, із питань педагогіки, методики викладання предметів у гімназіях тощо.

19 лютого – **30 років** від часу затвердження **малого герба України**

У цей день (1992) Верховна Рада України затвердила Тризуб як малий герб України, вважаючи його головним елементом великого Державного Герба України.

20 лютого – **День Героїв Небесної Сотні.**

21 лютого – **Міжнародний день рідної мови.**

У цей день (2000) визначається Міжнародний день материнської мови (англ. International Mother Language Day). Про «підтримку мовного та культурного різноманіття та багатомовності» було оголошено на ХХХ сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО, що проходила 26 жовтня - 17 листопада 1999 року в Парижі. Оскільки з 6 000 розмовних мов світу близько половині загрожує зникнення, ЮНЕСКО прагне підтримувати мову як ознаку культурної приналежності людини. Окрім того, організація вважає, що вивчення іноземних мов та багатомовність є ключами до взаєморозуміння та взаємоповаги. Щорічне відзначення цього дня використовується для скерування уваги на меншини з менш ніж 10 тисяч осіб, які активно розмовляють рідною мовою. Часто ці мови не передаються наступному поколінню і потрапляють у забуття. Багато мов, котрими розмовляють менше 100 осіб, не задокументовані.

24 лютого – **130 років** від дня народження **Костянтина Олександровича Федіна** (1892-1977).

Відомий письменник, академік АН СРСР, Герой Соціалістичної Праці, голова правління СП СРСР, автор романів, оповідань, нарисів, трилогії – "Перші радощі", "Незвичайне літо", "Вогнище", праць з історії і теорії літератури, лауреат Державної премії СРСР (1949).

25 лютого – **135 років** від дня народження **Леся (Олександра-Зенона) Курбаса** (1887-1937).

Український театральний режисер, громадський діяч, актор, драматург і публіцист, педагог, перекладач, фундатор нового українського модерного театру "Березіль", що мав на меті синтетично об'єднати слово, рух, жест, музику, світло й декоративне мистецтво в одну театральну мову; викладач Київського і Харківського музично-драматичних інститутів, один із засновників журналів "Театральні вісті", "Барикади театру", "Радянський театр", творець театральних образів Гонти ("Гайдамаки" Т. Шевченка), Гурмана ("Украдене щастя" І. Франка), Хлестакова ("Ревізор" М. Гоголя) та ін., автор новел, театрознавчих праць, перекладів, інсценізацій тощо.

25 лютого – **65 років** тому (1957) оприлюднено Постанову Ради Міністрів УРСР **"Про організацію Державного видавництва дитячої літератури УРСР"**.

26 лютого – **220 років** від дня народження **Віктора Гюго** (1802-1885).

Французький письменник-романіст, публіцист, громадський діяч, член Французької академії, автор поетичних збірок "Осіньні листя", "Присмеркові пісні", "Грізний рік" (1871), "Паризька комуна", драм "Ернані", "Марія Тюдор", "Анжело" та ін., історичних романів "Собор Паризької Богоматері", "Дев'яносто третій рік", соціальних романів "Знедолені", "Людина, що сміється", "Трудівники моря".

26 лютого – **185 років** від дня народження **Лева Миколайовича Модзалевського** (1837-1896).

Відомий педагог, сучасник і послідовник К. Д. Ушинського, викладач російської літератури Смольного університету та Маріїнського інституту, інспектор Кавказького навчального округу, директор училища глухонімих у Петербурзі, учасник підготовки підручника "Рідне слово" К. Д. Ушинського, до якого увійшли його вірші для дітей, автор праць із питань історії виховання і навчання, зокрема першого систематичного посібника з історії педагогіки "Нарис історії виховання і навчання з найдавніших і до наших часів" (у 3 т.).

27 лютого **120 років** від дня народження **Джона Стейнбека** (1902-1968).

Американський письменник різноманітних жанрів – романіст, новеліст, драматург, публіцист, репортер, автор творів "Про мишей і людей",

"Грона гніву", "На схід від раю", "Зима тривоги нашої" та ін., лауреат Пулітцерівської премії (1940), Нобелівської премії (1962) "за реалістичне та поетичне обдарування, яке поєднується в його творах із тонким гумором і співчуттям до пригноблених".

28 лютого **230 років** від дня народження **Карла Максимовича Бера** (1792-1876).

Відомий природознавець, біолог, натураліст, основоположник ембріології тварин, академік Петербурзької АН, завідувач іноземного відділу бібліотеки Петербурзької АН, автор оригінальної бібліотечно-бібліографічної класифікації – однієї з кращих на той час у Росії, творець закону Бера – наукове положення, що пояснює причини асиметрії річкових долин внаслідок руху Землі навколо своєї осі (правий берег річок крутий і високий, лівий пологий і низький).

28 лютого – **220 років** від дня народження **Федора Спиридоновича Шимкевича** (1802-1843).

Український, білоруський і російський мовознавець, магістр богослов'я і словесних наук, викладач німецької мови і помічник бібліотекаря Київської духовної академії, автор "Корнеслова російської мови, порівняного з усіма головнішими слов'янськими наріччями та з двадцятьма чотирма іноземними мовами" (у 2 т.), багатьох словників українських і білоруських говірок, які вперше опубліковано в 1995 р.

Березень

105 років тому (1917) заснована Перша українська гімназія імені Т. Шевченка (згодом Трудова школа імені Т. Шевченка), що перетворилася у своєрідну досвідну освітню установу, в якій проходили апробацію нові програми і підручники.

105 років тому розпочалась Українська революція, національно-визвольна боротьба 1917-1920 рр.

2 березня – **140 років** від дня народження **Архипа Юхимовича Тесленка** (1882-1911).

Український письменник-самоук, драматург, етнограф, публіцист, учасник революційних подій 1905 р., автор оповідань із сільського життя "Хуторяночка", "За пашпортом", "Школа", "У схимника", "Страчене життя" тощо, етнографічних розвідок з побуту полтавського села кінця ХІХ – початку ХХ ст.

4 березня – **30 років** тому засновано **Академію педагогічних наук України**.

У цей день (1992) вийшов Указ Президента України "Про заснування Академії педагогічних наук України" – вищої галузевої наукової установи з проблем освіти, педагогіки та психології. 16 червня 1992 р. Кабінетом Міністрів України ухвалено спеціальну постанову, якою передбачалися конкретні заходи щодо утворення Академії педагогічних наук України (АПН України). Перші загальні збори АПН відбулися 18 листопада 1992 р., на яких було обрано її керівництво: президентом Академії – М. Д. Ярмаченка, віцепрезидентом – Л. О. Каніщенко, головним ученим секретарем – О. Я. Савченко. За рішенням Загальних зборів у Академії було утворено три відділення: теорії та історії педагогіки; дидактики, методики та інформаційних технологій в освіті; психології вікової фізіології та дефектології. Указом Президента від 24 лютого 2010 р. Академії надано статус національної (НАПН України).

5 березня – **195 років** від дня народження **Леоніда Івановича Глібова** (1827-1893).

Український педагог, байкар, поет-лірик, драматург, публіцист, журналіст, видавець, культурно-освітній діяч, один із зачинателів дитячої літератури, учитель повітової школи, викладач історії та географії гімназій на Поділлі й у Чернігові, один з організаторів недільних шкіл, завідувач земської друкарні у Чернігові, редактор газети "Чернігівський листок", автор ліричних і сатиричних віршів, байок, п'єс, нарисів, оповідань, статей, театральних рецензій, пісень-романсів; зокрема, народною піснею стала поезія "Журба" ("Стоїть гора високая", покладена на музику М. Лисенком), віршів для дітей "Веснянка", "Пташка", "Квіткове весілля" та ін.

5 березня – **180 років** від дня народження **Генріха Вебера** (1842-1913).

Німецький математик, фахівець із теорії алгебраїчних функцій, геометрії, математичної фізики, професор Цюріхського політехнікуму, Кенігсберзького, Марбурзького, Геттінгенського та Страсбурзького університетів, автор книг "Підручник з алгебри", "Диференціальні рівняння математичної фізики" (довідник для тих, хто займається застосуванням математичного аналізу до задач механіки та фізики), співавтор "Енциклопедії елементарної математики" (у 3 т.).

6 березня – **530 років** від дня народження **Хуана Луїса Вівеса** (1492-1540).

Іспанський філософ, психолог, педагог, один із видатних просвітителів і гуманістів епохи Відродження, творець гуманістичної педагогіки, автор програми жіночої освіти, проекту шкіл для бідних, плану освіти для сліпих.

8 березня – **Міжнародний день боротьби за права жінок і міжнародний мир ООН.**

У 1977 році Генеральна Асамблея ООН запропонувала відзначати

8 березня «Міжнародний день боротьби за права жінок і міжнародний мир».

9 березня – **День народження Тараса Григоровича Шевченка** (1814-1861).

Видатний український поет, художник, мислитель, просвітник, громадський діяч.

Література:

1. Szewczenko, Taras. Kobziarz / T. Szewczenko ; [упоряд. Р. Лубіківський ; ілюстр. М. Стороженко], 2013. - 379, [1] s.

2. Шевченко Т. Г. Батрачка : поема / Тарас Шевченко ; [пер. Б. Сейтакова ; ред. Б. Солтанниязова], 1953. - 22, [1] с.

3. Шевченко Т. Г. Тече вода спід Явора / Т. Г. Шевченко ; [ред. В. Синенко ; малюнки В. Литвиненка], 1944. - [6] с.

4. Шевченко Т. Г. Kobzos / пер. S. Weöges, 2006. - 399 + 334 с.

9 березня – **160 років** від дня народження **Миколи Корниловича Пимоненка** (1862-1912).

Український художник-живописець, педагог, академік Петербурзької АМ, викладач Рисувальної школи М. Мурашка, співзасновник і викладач Київського художнього училища, дійсний член Товариства пересувних художніх виставок, великий майстер українського пейзажу, один із розписувачів Володимирського собору та Кирилівської церкви в Києві, автор близько 715 картин і малюнків, зокрема "Святочне ворожіння", "Жниця", "Весілля в Київській губернії", "Свати", "Перед грозою".

10 березня – **250 років** від дня народження **Фрідріха Шлегеля** (1772-1829).

Німецький філософ і літератор, провідний теоретик німецького романтизму (розробив поняття романтичної іронії), один з основоположників німецької санскритології і порівняльно-історичного мовознавства, автор праць "Історія старої та нової літератури" (у 2 т.), "Філософія життя", "Філософія мови", роману "Люцинда" тощо.

10 березня – **235 років** від дня народження **Устима Якимовича Кармалюка** (Кармелюк, 1787-1835).

Український народний герой, керівник боротьби селян Поділля проти кріпацтва в першій половині ХІХ ст.

12 березня – **135 років** від дня народження **Петра Михайловича Пелеха** (1887-1961).

Український психолог, автор праць із питань психології праці, психології особистості та історії психології; перекладач латинських рукописів курсу психології, які читалися в Київській академії, співавтор серії збірників статей "Нариси з історії вітчизняної психології" (1952–1959).

Повернув із забуття велику спадщину діячів Києво-Могилянської академії.

13 березня – **185 років** від дня народження **Йона Крянге** (1837-1889).

Класик румунської та молдавської літератури, педагог, засновник раціональних методів початкової освіти, автор творів для дітей, методичних рекомендацій із питань виховання, праць "Учитель дітей", "Новий метод письма та читання", "Спогади про дитинство" тощо.

13 березня – **90 років** від дня народження **Тараса Григоровича Гунчака** (1932).

Український учений-історик (в еміграції з 1944 р.), професор і викладач Ратгерського університету (США), Національного університету імені Тараса Шевченка, головний редактор часопису "Сучасність", автор праць з історії української революції, українсько-польських взаємин, української суспільно-політичної думки ХХ ст., Української повстанської армії (УПА) тощо.

14 березня – **200 років** від народження **Жозефа Бертрана** (1822-1900).

Французький математик, доктор математики в 17 років, людина "з безперервним математичним мисленням", фахівець у різних галузях математики, зокрема теорії чисел, теорії ймовірностей, диференціальних рівнянь, динаміки, геометрії тощо; член Паризької АН, професор Коллеж де Франс, автор посібників із математики для середньої та вищої шкіл, які відзначалися високими науковими та методичними якостями і перекладалися багатьма мовами світу, зокрема у російському перекладі видано "Курс теоретичної арифметики", "Елементарну алгебру", "Диференціальне числення".

14 березня – **150 років** від дня народження **Олекси Харлампійовича Новаківського** (1872-1935).

Український живописець і педагог, засновник художньої школи у Львові, завідувач факультету мистецтв Львівського (таємного) українського університету, автор творів "Коляда", "Автопортрет", "Народне мистецтво", "Довбуш" тощо.

14 березня – **125 років** від дня народження **Клавдії Яківни Латишевої** (1897-1956).

Український учений-математик, методист, доктор фізико-математичних наук, професор, викладач і декан механіко-математичного факультету Київського університету (35 років), автор наукових праць із теорії диференціальних рівнянь, навчальних і методичних посібників, зокрема "Нормально-регулярні розв'язки і їх додатки", "Математичний збірник для хімічних інститутів", "Як можна ввести поняття інтегралу в

середній школі".

15 березня – **140 років** від дня народження **Семена Юлійовича Семковського** (Бронштейн, 1882-1937).

Український філософ, соціолог, академік ВУАН, фахівець із проблем діалектичного та історичного матеріалізму, філософських питань природознавства, теорії відносності; викладач Київського університету, професор Харківської академії теоретичних знань, засновник при Комітеті Наркомосу УСРР науково-дослідної кафедри марксизму, а при ній філософсько-соціологічної секції – першої філософської установи в Україні; автор підручника "Історія філософії України".

16 березня – **155 років** від дня народження **Грицька Григоренка** (справж. - Судовщикова-Косач Олександра Євгенівна, 1867-1924).

Українська письменниця реалістичного напрямку, перекладач, громадський діяч, член літературного гуртка "Плеяда", автор нарисів, оповідань, п'єс для дітей тощо.

16 березня – **140 років** від дня народження **Христини Олексіївни Алчевської** (1882-1931).

Українська поетеса, перекладач, педагог, дочка українського педагога Х. Д. Алчевської, член Товариства драматургів і композиторів, учитель середніх навчальних закладів Харкова, автор драматичної поеми "Луїза Мішель", поетичних збірок "Туга за сонцем", "Вишневий цвіт" тощо.

17 березня – **175 років** від дня народження **Федора Кіндратовича Вовка** (Волков Хведір, 1847-1918).

Український антрополог, етнограф, археолог, фольклорист, публіцист, громадський діяч, доктор географії та антропології, член Київської громади, 1879-1905 рр. на еміграції у Франції, Румунії, Болгарії, дійсний член НТШ у Львові, Південно-Західного відділу Російського географічного товариства в Петербурзі, один із засновників етнографічного відділу Російського музею в Петербурзі, професор Київського університету, автор праць з етнографії та фольклору різними мовами (болгарською, французькою, російською, українською та ін.), один із перших дослідників палеолітичних пам'яток на території України, організатор роботи недільних шкіл.

17 березня – **105 років** (1917) з дня створення Української Центральної Ради (УЦР).

У цей день було створено Українську Центральну Раду (УЦР) – громадсько-політичне об'єднання в Києві, керівний орган національно-демократичної революції. Головою УЦР було обрано М. Грушевського, заступником В. Науменка, резиденцією став Педагогічний музей (нині –

Київський будинок учителя). УЦР проіснувала до 29.03.1918 р.

17 березня – **105 років** тому (1917) проголошено **утворення Української Центральної Ради**. Початок Української національно-демократичної революції 1917–1918 років.

19 березня – **145 років** від дня народження **Василя Михайловича Доманицького** (1887-1910).

Український письменник, учений-філолог, історик, бібліограф, фольклорист, ініціатор і активний діяч кооперативного руху в Україні, дійсний член Товариства грамотності та Історичного товариства імені Нестора-літописця, редактор "Історії України-Руси" М. Аркаса, упорядник першого українського словника іншомовних слів, автор наукових праць "Козаччина на переломі XVI і XVII вв., 1591 – 1603 рр.", "Невідомі вірші єромонаха Климентія", "Українське письменство", "Бібліографічний покажчик творів О. Я. Кониського, написаних по-українському" тощо; редактор першого повного видання "Кобзаря" (1907) Т. Шевченка.

20 березня – **Всесвітній день Землі**.

День Землі (англ. Earth Day) - назва, яку використовують щодо різних заходів, що їх проводять навесні з метою спонукати людей бути уважнішими до тендітного і вразливого доквілля планети Земля. 26 лютого 1971 року Генеральний секретар ООН У Тан підписав спеціальну декларацію, присвячену цій події. Є два основні періоди проведення Днів Землі - у березні (20-21) і Міжнародний день Матері-Землі - 22 квітня.

21 березня – **95 років** тому (1927) вийшов перший номер "Літературної газети" (нині - "Літературна Україна").

21 березня – **Всесвітній день поезії**.

Встановлено 1999 року ухвалою 30-ї сесії ЮНЕСКО. Вперше відзначено 21 березня 2000 року.

22 березня – **180 років** від дня народження **Миколи Віталійовича Лисенка** (1842-1912).

Видатний український композитор, диригент, етнограф, педагог, громадський діяч, кандидат природничих наук, основоположник української класичної музики, один із організаторів недільної школи для хлопців-селян, викладач фортепіано в приватних музичних школах, Інституті шляхетних дівчат у Києві, засновник власної музично-драматичної школи, народного хору, автор музики до опер "Різдвяна ніч", "Наталка-Полтавка", "Тарас Бульба" тощо.

22 березня – **Всесвітній день водних ресурсів.**

Всесвітній (міжнародний) день водних ресурсів (англ. World Water Day) - міжнародний день ООН, запроваджений Генеральною Асамблеєю в 1993 році (резолюція № A/RES/47/193 "Проведення Міжнародного дня водних ресурсів"). Резолюцією відзначено, що враховуючи важливість водних ресурсів у розвитку економічної діяльності і соціального благополуччя, яка не отримує широкого усвідомлення, 22 березня кожного року оголошується Міжнародним днем води, який починає відзначатися з 1993 року.

25 березня – **280 років** від дня народження **Василя Григоровича Рубана** (1742-1795).

Український і російський історик, поет, перекладач, видавець журналів у Петербурзі "Ни то, ни се", "Трудолюбивый муравей", збірників, путівників, автор ліричних віршів та од, наукових праць "Короткі географічні, політичні та історичні відомості про Малу Росію", "Короткий літопис Малої Росії з 1506 по 1770 рік" тощо.

25 березня – **195 років** від дня народження **Петра Олексійовича Лавровського** (1827-1886).

Український і російський філолог, славіст, лексикограф, педагог, доктор слов'яно-руської філології, професор Харківського університету, член-кореспондент Петербурзької АН, ректор Варшавського університету, попечитель Оренбурзького й Одеського навчальних округів, автор наукових праць і статей із давньоруської мови та літератури, з проблем походження української мови, зокрема "Критичні замітки про малоруське наріччя", "Огляд визначних особливостей наріччя малоруського", "Про мову північних руських літописів".

25 березня – **День Служби безпеки України.**

Професійне свято України. Відзначається щорічно 25 березня у день прийняття Верховною Радою України Закону України «Про Службу безпеки України» (від 25 березня 1992 р. № 2229-ХІІ).

27 березня – **Міжнародний день театру.**

Всесвітній або Міжнародний день театру - міжнародний день вшанування театру як надбання культури і вшанування всіх робітників театру від театральних режисерів, акторів і сценографів до білетерів. Ініціатива святкування Всесвітнього дня театру належала Міжнародному інституту театру (ІТІ) у 1961 році.

28 березня – **430 років** від дня народження **Яна Амоса Коменського** (1592-1670).

Чеський педагог-гуманіст, мислитель, основоположник нової прогресивної педагогічної системи, в основу якої поклав принципи природовідповідності; громадський і державний діяч, автор проекту реформи шведської системи освіти та методики викладання латинської мови, організатор шкіл Угорщини, упроваджував свою ідею пансофічної школи, теоретик єдиної шкільної освіти, класно-урочної форми навчання, дидактичних принципів (особливо відомий принцип наочності – "золоте правило дидактики"), нових методів навчання; автор фундаментальної праці "Велика дидактика", підручників з фізики, астрономії, мов, посібника з дошкільного виховання "Материнська школа", праці "Загальна порада про виправлення людських справ".

28 березня – **45 років** тому (1977) відбувся IV з'їзд учителів УРСР, на якому обговорювалися здобутки і прорахунки змін та перетворень в освіті.

29 березня – **120 років** від дня народження **Рахілі Марківни Боскіс** (1902-1976).

Відомий сурдопедагог, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН РРФСР, АПН СРСР, фахівець у галузі навчання туговухих, учитель Київської школи для глухонімих, керівник відділу навчання і виховання слабочуючих дітей Експериментального дефектологічного інституту Наркомосу РРФСР (пізніше Інститут дефектології), автор праць із питань розвитку аномальних дітей, корекції і компенсації дефектів, підручників і навчальних посібників для навчання слабочуючих.

30 березня – **200 років** від дня народження **Кирила Петровича Яновського** (1822-1902).

Відомий учений, педагог, член Товариства етнографії і антропології, учитель математики та фізики гімназій Рівного, Одеси і Кишинева, директор народних училищ Бессарабії, помічник попечителя Санкт-Петербурзького навчального округу, попечитель Кавказького навчального округу (22 роки), засновник наукових досліджень із географії, етнографії, археології, лінгвістики, автор праць із методів викладання шкільних предметів, організації показових уроків, використання наочних посібників, усебічного розвитку учнів і зв'язку школи із сім'єю.

31 березня – **200 років** від дня народження **Дмитра Васильовича Григоровича** (1822-1900).

Відомий письменник і мистецтвознавець, член-кореспондент Петербурзької АН, автор повістей "Антон Горемика", "Гутаперчевий хлопчик", романів "Рибалки", "Переселенці"; "Літературних спогадів" (про зустрічі з Т. Шевченком, Є. Гребінкою, іншими українськими

письменниками).

31 березня – **140 років** від дня народження **Корнія Івановича Чуковського** (справж. - Корнейчук Микола Васильович, 1882-1969).

Відомий письменник, критик, перекладач, літературознавець, доктор філологічних наук, автор творів для дітей у віршах і прозі "Крокодил", "Мийдодір", "Муха-цокотуха", "Бармалей", "Айболить" тощо, книги "Від двох до п'яти" про дитячу психологію, мову і словотворчість, упорядник збірок віршів Т. Г. Шевченка (російською мовою), автор нарису "Шевченко", літературно-критичних праць із теорії перекладу, мемуарів тощо.

Квітень

1 квітня – **Міжнародний день птахів.**

У цей день (1902) одинадцять європейських держав підписали Міжнародну конвенцію з охорони птахів, корисних в сільському господарстві (англ. International Convention for the Protection of Birds Useful to Agriculture). Це були Німеччина, Австро-Угорщина, Бельгія, Іспанія, Франція, Греція, Люксембург, Монако, Португалія, Швеція і Швейцарія. Конвенція вступила в дію 12 грудня 1905 року. У різних країнах її було ратифіковано протягом 1906-1932 рр. Вважають, що саме ця подія стала приводом для святкування Міжнародного дня птахів.

2 квітня – **160 років** від дня народження **Ніколаса Батлера** (1862-1947).

Американський педагог, доктор філософії, ад'юнкт-професор філософії, президент Асоціації професійної підготовки в Колумбії, засновник і президент Колумбійського педагогічного коледжу, голова Ради у справах народної освіти, видавець наукового журналу "Педагогічний огляд", засновник "Комітету десяти" – об'єднання педагогів для дослідження проблем вищої і середньої освіти, автор праці "Міжнародний погляд", у якій наголошується на необхідності обмеження озброєнь та створення міжнародного суду, лауреат Нобелівської премії Миру (1931) "за невичерпну енергію і копітку працю задля миру".

2 квітня – **Міжнародний день дитячої книги.**

Відзначається у день народження Г.-Х. Андерсена (1840-1902), данського письменника-казкаря.

3 квітня – **220 років** від дня народження **Юрія Івановича Венеліна** (1802-1839).

Український історик-славіст, етнограф, філософ та медік, один із основоположників слов'янознавства і болгаристики в Україні та Російській імперії, а також фольклористики в Болгарії, дослідник історії закарпатських

українців, автор праць із болгарської історії літератури й фольклору, із проблем походження, складу й структури української пісні, українського правопису, зокрема "Давні і нинішні болгари", "Про зародження нової болгарської літератури" (у 2 т.), "Про характер народних пісень у слов'ян задунайських", "Про джерела народної поезії загалом і про південноруську особливо", "Карпатські прислів'я" та ін.

4 квітня – **День створення НАТО.**

Організація Північноатлантичного договору, також Північноатлантичний альянс або НАТО (англ. North Atlantic Treaty Organization - NATO, фр. L'Organisation du Traité de l'Atlantique Nord - OTAN) - міжнародна міжурядова організація, військово-політичний союз 30 держав Північної Америки і Європи, які прагнуть досягти мети Північноатлантичного договору, підписаного у Вашингтоні 4 квітня 1949.

5 квітня **105 років** тому (1917) відбувся **Перший Всеукраїнський учительський з'їзд**, організований Товариством шкільної освіти. З'їзд визначив перші підвалини реформи шкільної освіти в Україні, мета якої - створення національної системи освіти.

7 квітня – **250 років** від дня народження **Франсуа Шарля Марі Фур'є** (1772-1837).

Французький соціаліст-утопіст, творець вчення про новий ідеальний суспільний лад – лад „гармонії”, в якому можуть розвиватися всі людські здібності; критик існуючої системи виховання та засновник нової системи загального безплатного навчання і виховання, що мала розвивати у дітей активність і колективізм, готувати їх до суспільного життя; автор творів „Теорія універсальної єдності”, „Новий індустріальний світ”.

7 квітня – **Всесвітній день здоров'я.**

Всесвітній день здоров'я відзначається щорічно 7 квітня починаючи з 1950 року. Цього дня 1948 року набрав чинності Статут Всесвітньої організації здоров'я (ВОЗ). Ідея Всесвітнього дня здоров'я була висунута вже на першій сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я в 1948. Але 1948 року цей день відзначався 22 липня, в день ратифікації Статуту ВОЗ.

7 квітня – **Благовіщення Пресвятої Богородиці.**

8 квітня – **170 років** від дня народження **Романа Гнатовича Заклинського** (1852-1931).

Український літературознавець, історик і етнограф, освітній діяч із питань виховання молоді в дусі українства, викладач Станіславської учительської семінарії, один із організаторів відкриття української гімназії та

української книгарні у Станіславі, діяч "Просвіти", автор історико-літературознавчого дослідження про українське етнічне походження автора „Слова о полку Ігоревім”, праць "З нашої етнографії. Бойки, гуцули, лемки", "Географія Русі: Русь Галицька, Буковинська й Угорська", підручник "Руський буквар для народних шкіл", історичного оповідання "Наше лихоліте", спогадів про Ю. Федьковича та І. Нечуя-Левицького.

8 квітня – **140 років** від дня народження **Дмитра Івановича Дорошенка** (1882-1951).

Український історик, літературознавець, педагог, державно-політичний і культурний діяч, учасник українського національно-визвольного руху (1917–1920), учитель історії комерційних шкіл Катеринослава та Києва, член київської та катеринославської "Просвіт", один із фундаторів Української Центральної Ради, міністр закордонних справ в уряді П. П. Скоропадського, професор Кам'янець-Подільського університету, керівник Українського наукового інституту в Берліні (з 1920 р. в еміграції), викладач історії церкви Варшавського університету, перший президент Української вільної академії наук у США, автор понад тисячі наукових праць з історії України, літератури, культури і церкви.

9 квітня – **140 років** від дня народження **Вадима Львовича Модзалевського** (1882-1920).

Український історик, геральдико- і мистецтвознавець, музейний і архівний діяч, директор земського музею старожитностей у Чернігові, керівник Чернігівської губернської вченої комісії, один із засновників ВУАН та керівник Постійної комісії ВУАН, автор проекту реформи архівної справи, проектів герба та печатки Української держави, видавець зібрань документів української давнини, актових книг Полтави та Стародуба, автор видання з генеалогії козацької старшини „Малоросійський родословник” (у 4 т.), праць з історії України, історії козацьких родів, мистецтвознавчих досліджень "Українське мистецтво", "Гути на Чернігівщині", біографічного нарису "П. Л. Полуботок".

10 квітня – **295 років** від дня народження **Самуеля Гейніке** (1727-1790).

Німецький сурдопедагог, один із основоположників усного (звукового) методу навчання глухонімих, засновник першого у Німеччині Інституту для глухих (нині школа його імені), автор праць „Нова азбука та читання”, „Спостереження над німими та людською мовою”, „Про напрям думок глухонімого” та ін.

10 квітня – **75 років** від дня народження **Юрія Кириловича Рудавського** (1947-2007).

Український педагог, доктор фізико-математичних наук, професор,

член-кореспондент АПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі дидактичного забезпечення вивчення математичних дисциплін студентами інженерно-технічних та економічних спеціальностей, ректор Національного університету "Львівська політехніка", доктор Вроцлавської політехніки, автор навчальних і методичних посібників для ВНЗ, зокрема "Математичний аналіз", "Рівняння математичної фізики", "Комбінаторика", "Функціональні інтеграли та їх застосування", "Методичні рекомендації щодо формування програми підготовки фахівців у кредитно-модульній системі організації навчального процесу".

12 квітня – Міжнародний день польоту людини в космос.

Свято, яке встановлено 7 квітня 2011 року ООН на честь 50-ї річниці польоту людини в космос, святкування відбувається щорічно, 12 квітня. 12 квітня 1961 року радянський космонавт Юрій Гагарін на космічному кораблі «Восток» з космодрому «Байконур» вперше у світі зробив орбітальний обліт Землі, який тривав 108 хвилин. 12 квітня 1981 стартував перший пілотований політ за американською програмою «Шаттл».

12 квітня – День працівників ракетно-космічної галузі України.

Свято встановлено в Україні «...ураховуючи значний внесок працівників ракетно-космічної галузі України у наукові дослідження, створення сучасної ракетно-космічної техніки та впровадження високих космічних технологій в народне господарство...» згідно з Указом Президента України «Про День працівників ракетно-космічної галузі України» від 13 березня 1997 р. № 230/97.

15 квітня – 570 років від дня народження Леонардо да Вінчі (1452-1519).

Італійський живописець, скульптор, архітектор, учений-енциклопедист, інженер-механік, математик, філософ, представник доби Високого Відродження, автор живописних творів „Мадонна Літта”, „Мона Ліза” („Джоконда”) тощо, праць із військово-інженерної справи, гідротехніки, перетворення рівновеликих площ та об’ємів, обчислення площі еліпса, побудови правильних багатокутників та поділу кола на рівні частини; винахідник приладів, механізмів і машин, конструкцій літальних апаратів.

16 квітня – День довкілля.

День довкілля – національне екологічне свято, яке відзначається щорічно в третю суботу квітня, починаючи з 1999 року. Головна мета свята – підвищення рівня свідомості українців в питаннях, що стосуються збереження безпеки навколишнього середовища.

16 квітня – 70 років від дня народження Ольги Степанівни Коноваленко (1952).

Український журналіст, редактор, публіцист, заступник голови правління Всеукраїнського педагогічного товариства імені Г. Ващенка, головний редактор газети "Радянська освіта", з 1993 р. – тижневика "Освіта" та газети "Український вчений", автор книжок "Сніг", "Бджола любові потребує", "Чому ми здавали екзамен з демократії?" тощо; лауреат премій "Золоте перо", імені Ярослава Мудрого.

17 квітня – **140 років** від дня народження **В'ячеслава (Вацлава) Казимировича Липинського** (1882-1931).

Український мислитель, історіограф, соціолог, політичний і громадський діяч, дипломат, представник консервативної традиції в українській політичній філософії, дійсний член НТШ, один із засновників Українського вільного університету в Празі, в якому очолив кафедру української державності, повноважний міністр і посол Української держави в Австро-Угорщині, один із організаторів і лідерів Української демократично-хліборобської партії, автор програмної праці „Листи до братів-хліборобів”, монографії „Україна на переломі. 1657–1659”, яка започаткувала новий державницький напрям в українській історіографії.

17 квітня – **20 років** тому (2002) Указом Президента України затверджено Національну доктрину розвитку освіти.

18 квітня **День пам'яток історії та культури.**

Свято встановлено в Україні «...на підтримку ініціативи вчених, архітекторів, реставраторів, працівників державних органів охорони пам'яток історії та культури...» згідно з Указом Президента України «Про День пам'яток історії та культури» від 23 серпня 1999 року № 1062/99. Припадає також на Міжнародний день пам'яток і визначних місць.

19 квітня – **105 років** тому (1917) відбувся **Всеукраїнський Національний конгрес** – перший представницький форум українського руху, який остаточно визнав Українську Центральну Раду (УЦР) всеукраїнським національним органом та поширення її компетенції на всю територію України..

21 квітня – **240 років** від дня народження Фрідріха Вільгельма Фребеля (1782 – 1852).

Німецький педагог, теоретик дошкільного виховання, творець нової авторської системи виховання, засновник початкових шкіл за системою Й. Г. Песталоцці, дитячих установ для ігор та занять дітей молодшого віку, організатор дитячих садків і підготовки виховательок для них за своєю методикою роботи. Система виховання Фребеля набула значного поширення

в інших країнах, у т.ч. і в Україні.

22 квітня – 95 років тому (1927) засновано **Українську господарську академію**.

У цей день в Подєбрадах (Чехія) українська інтелектуальна еміграція заснувала Українську господарську академію (з 1932 р.- Український Технічно-господарський інститут).

22 квітня – Міжнародний день Матері-Землі (англ. International Mother Earth Day).

Відзначається, починаючи з 2010 року, щорічно 22 квітня. У резолюції Генеральної Асамблеї ООН № A/RES/63/278, яка була затверджена з цього приводу в 2009-му р. відзначалося, що термін «Матінка-Земля» досить поширений в різних культурах і загальноприйнятий у більшості країн світу, він відображає чіткий взаємозв'язок між нами і нашою планетою.

23 квітня – 130 років від дня народження **Якова Борисовича Резніка** (1892 – 1952).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, учитель, засновник і керівник дитячого будинку в Києві, викладач курсу педагогіки у педагогічних вишах Одеси, Києва, Старобельському учительському інституті; автор праць з проблем дидактики, методичних посібників для вчителів, зокрема "Психологічні основи навчального процесу", "Методика закріплення навчального матеріалу", "Пояснювальне читання в початковій школі" тощо.

23 квітня – 105 років від дня створення (1917) **Української шкільної ради при Українській Центральній Раді**.

У цей день на другому засіданні Української Центральної Ради (УЦР) було ухвалено резолюцію про створення Української шкільної ради при УЦР для здійснення планомірної українізації школи в Україні.

23 квітня – 105 років тому схвалено Проєкт закону про нові функції педагогічних рад середніх шкіл України.

Українською Центральною Радою схвалено Проєкт закону про нові функції педагогічних рад середніх шкіл України, за яким керівним органом у всіх типах шкіл визнавалися педагогічні ради, що підтверджувало створення нової системи управління освітою в Україні.

23 квітня – Всесвітній день книги і авторського права.

24 квітня – 155 років від дня народження **Олександра Михайловича Колесси** (1867 – 1945).

Український літературознавець і мовознавець, фольклорист і поет, громадсько-політичний діяч, дійсний член НТШ, доцент і професор Львівського університету, дослідник пам'яток давньоукраїнської писемності, фольклору, історії української мови, автор слів пісні „Шалійте, шалійте, скажені кати”.

24 квітня – **150 років** від дня народження **Юрія Кміта** (справж. – Юрій Задуманий, 1872 – 1946).

Український письменник, літературознавець, етнограф, діалектолог, священник гірських сіл Бойківщини, автор словника бойківських говорів, матеріали якого увійшли до „Словника бойківських говірок” М. Онишкевича, розвідок з діалектології "Бойківське весілля", "Різдвяні свята у бойків", "Народні пацір'ї", автор оповідань, п'єс про життя селянської бідноти, дрібної галицької інтелігенції та лицемірство панства, літературно-критичних і публіцистичних статей, зокрема про творчість І. Котляревського, І. Карпенка-Карого, західноєвропейських письменників; співавтор збірника "Матеріали до історії галицько-руського шкільництва XVIII–XIX ст."

24 квітня – **Міжнародний день солідарності молоді.**

Міжнародний день солідарності молоді (Міжнародний день солідарності молоді в боротьбі проти колоніалізму, за мирне існування) - міжнародне свято. Відзначається щорічно 24 квітня. Встановлений із 1957 року за рішенням Всесвітньої федерації демократичної молоді заради того, щоб привернути увагу державних органів, суспільства та засобів масової інформації до проблем молоді. Відзначається в день прийняття рішень на заключному засіданні Бандунгської конференції країн Азії й Африки (1955 р., англ. Asian-African Conference).

26 квітня – **День Чорнобильської трагедії. Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій та катастроф.**

У цей день (1986) на атомній електростанції в Чорнобилі сталася аварія.

27 квітня – **140 років** від дня народження **Едуарда Шпрангера** (1882 – 1963).

Німецький педагог, психолог, ідеолог культурної педагогіки, послідовник Гумбольдта, професор Лейпцигського і Берлінського університетів, автор праць із психології, історії і теорії педагогіки, шкільної освіти тощо.

28 квітня – **160 років** від дня народження **Георгія Івановича Челпанова** (1862 – 1936).

Український і російський психолог-педагог, логік, філософ, фундатор

вітчизняної психологічної науки, засновник учення про методологію психологічної науки (поєднання теоретичної і експериментальної психології), учення про метафізичну природу людської душі та системи психологічних знань, викладених у підручнику "Психологія"; професор Київського і Московського університетів, засновник і директор Психологічного інституту імені Л. Г. Щукіної (Москва), автор праць "Мозок і душа", "Історія основних питань етики", "Про викладання психології в середній школі", "Вступ до експериментальної психології", підручників із психології та логіки для гімназій і самостійного навчання, курсів публічних лекцій тощо.

28 квітня – **120 років** від дня народження **Валентини Олександрівни Осєєвої** (1902-1969)

Відома письменниця (народилася і навчалася в Києві), педагог-вихователь дитячих організацій, зокрема трудових комун для безпритульних дітей і малолітніх правопорушників (16 років), авторка творів для малят – віршів, казок, коротких оповідань, зокрема збірки "Рудий кіт", "Батьківська куртка", "Мій товариш", "Чарівне слово", трилогії "Васюк Трубочов та його товариші", автобіографічної повісті "Дінка", лауреат Державної премії СРСР (1952).

28 квітня – **Всесвітній день охорони праці.**

29 квітня – **210 років** тому (1812) засновано перший на території України **Харківський Інститут шляхетних дівчат.**

30 квітня – **245 років** від дня народження **Карла Фрідріха Гаусса** (1777 – 1855).

Німецький математик, фізик, астроном, геодезист, "король математики", творець теоретичної і прикладної математики, диференціальної геометрії, теорії чисел, класичної теорії електрики і магнетизму, геодезії, теоретичної астрономії, завідувач кафедри математики і астрономії Геттінгенського університету та директор Геттінгенської астрономічної обсерваторії, автор фундаментальних творів "Арифметичні дослідження", "Теорія руху небесних тіл", "Загальні дослідження про криві поверхні".

30 квітня – **170 років** від дня народження **Миколи Яковича Грота** (1852 – 1899).

Український і російський психолог, філософ, один із основоположників російської експериментальної психології, професор Ніжинського історико-філологічного інституту, Новоросійського (Одеса) та Московського університетів, засновник і перший редактор журналу „Вопросы философии и психологии”, автор праць "Психологія відчуттів у її

історії та головних основах", "До питання про реформу логіки. Досвід нової теорії розумових процесів", "Питання філософії та психології", "Основи експериментальної психології".

Травень

385 років тому (1637) почалося селянсько-козацьке повстання в Україні на чолі з Павлюком проти польсько-шляхетських загарбників і української шляхти.

1 травня – **95 років** від дня народження **Віктора Федоровича Шаталова** (1927 - 2020).

Український педагог-новатор, творець оригінальної системи інтенсивного навчання, заслужений учитель УРСР, народний учитель СРСР, лауреат премії імені Н. К. Крупської, Почесний доктор НАПН України (2007), фахівець у галузі методики математики, фізики, астрономії, науковий співробітник НДІ педагогіки УРСР, АПН СРСР, професор Донецького інституту соціальної освіти і Інституту післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників НАПН України (м. Донецьк), автор навчальних посібників, орієнтованих на розвиток творчого мислення учнів, нестандартні форми обліку і контролю знань, праць "Куди і як зникли трійки", "Педагогічна проза", "Оптимістична педагогіка", "Експеримент продовжується".

1 травня – **День праці.**

2 травня – **205 років** тому засновано **Рішельєвський ліцей**, закритий середній навчальний заклад підвищеного типу (викладання всіх предметів проводилося французькою мовою). З ініціативи М. І. Пирогова, попечителя Одеського навчального округу, в 1865 р. ліцей реорганізовано в Новоросійський Імператорський університет. З 1945 р. – Одеський державний університет імені І. І. Мечникова (нині – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова).

3 травня – **Всесвітній день захисту преси.**

3 травня – **День Сонця.**

5 травня – **125 років** від дня народження **Володимира Олексійовича Артемова** (1897 – 1984).

Відомий психолог, доктор педагогічних наук, професор, викладач логіки, психології й літератури в середніх навчальних закладах, завідувач кафедри психології Московського інституту іноземних мов, автор праць із

загальної психології, психології мови, методики вивчення іноземних мов, зокрема навчальних посібників для педагогічних інститутів і факультетів іноземних мов "Курс лекцій із психології", "Дитяча експериментальна психологія. Шкільний вік", "Вступ до соціальної психології", "Психологія навчання іноземних мов".

8 травня – **День пам'яті та примирення.**

9 травня – **110 років** від дня народження **Миколи Даниловича Рудя** (1912-1989).

Український письменник, публіцист, заступник редактора журналу "Україна", автор збірок поезій "Рідні вогні", "Донецькі зорі", "Слово після бою", повістей та оповідань "На Поділлі", "Гомін до схід сонця", романів "І не сказала "люблю", "З матір'ю на самоті", "Не жди, не клич".

9 травня – **День Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні.**

11 травня – **115 років** від дня народження **Миколи Павловича Кузіна** (1907 – 1981).

Відомий педагог, методист-історик, кандидат педагогічних наук, член-кореспондент АПН РРФСР, послідовник і популяризатор педагогічної спадщини С. Т. Шацького, викладач історії у середніх навчальних закладах, курсу історії СРСР у Московському педагогічному інституті іноземних мов; автор праць із педагогіки, історії та методики її викладання, один із засновників видавництва „Детская энциклопедия”.

11 травня – **110 років** від дня народження **Сергія Миколайовича Черникова** (1912 – 1987).

Український учений, математик, доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент АН УРСР, завідувач відділу алгебри Математичного інституту АН СРСР, працівник Інституту математики АН УРСР та викладач вишів Києва, автор праць із методів розв'язування лінійних нерівностей і теорії груп.

12 травня – **135 років** від дня народження **Парасковії Андріївни Шевченко** (1887 – 1983).

Російський педагог, заслужений вчитель РРФСР, член-кореспондент АПН СРСР, викладач російської мови в середніх навчальних закладах Петербурга та школах Москви, один із авторів стабільного підручника-хрестоматії для 6 класу середньої школи „Родная литература”, методичного посібника для вчителів „Руководство к работе по книге „Родная литература”, автор праць із розвитку мови учнів на уроках літератури, методики літературного читання тощо.

12 травня – **115 років** від дня народження **Михайла Борисовича Гельфанда** (1907).

Український математик-методист, кандидат педагогічних наук, завідувач сектору методики математики НДІ педагогіки УРСР, популяризатор передового досвіду вчителів математики шкіл України, автор праць із методики математики в середній школі.

12 травня – **50 років** від дня прийняття постанови "**Про порядок відкриття загальноосвітніх шкіл і призначення вчителів та вихователів цих шкіл**".

У цей день (1972) Рада Міністрів Української РСР ухвалила постанову "Про порядок відкриття загальноосвітніх шкіл і призначення вчителів та вихователів цих шкіл".

12 травня **День матері.**

15 травня **165 років** від дня народження **Андрія Яковича Чайковського** (1857 – 1935).

Український письменник-реаліст, юрист за фахом, громадський діяч, працівник „Просвіти”, автор творів із життя трудового народу („Олюнька”), історичних повістей та оповідань („За сестрою”, „Богданко”, „Олексій Корнієнко”), роману „Сагайдачний”.

15 травня – **35 років** тому відбувся **V з’їзд учителів УРСР.**

У цей день (1987) відбувся V з’їзд учителів УРСР, який свідчив про відродження демократичних тенденцій в освітній галузі, а саме: докорінні зміни в навчанні та вихованні, подолання стереотипів і формалізму в навчально-виховному процесі, поширення передового педагогічного досвіду тощо.

15 травня – **Міжнародний день сім’ї.**

Відзначають з 1993 р з ініціативи ООН.

16 травня – **205 років** від дня народження **Миколи Івановича Костомарова** (1817 – 1885).

Український і російський історик, письменник, літературознавець, педагог, етнограф, фольклорист, суспільно-політичний діяч, доктор історії, член-кореспондент Петербурзької АН, професор Київського університету, один із засновників Кирило-Мефодіївського братства, журналу „Основа”, викладач гімназій у Рівному, засновник недільних шкіл та видавець для них підручників і популярних книг, автор історичної драми „Сава Чалий”, трагедії „Переяславська ніч”, праць з історії України "Богдан

Хмельницький", "Руїна", "Мазепа", історичної статті „Две русские народности” (в яких показано відмінність українського національного характеру від російського).

16 травня – **День преподобного Феодосія**, ігумена Києво-Печерського монастиря.

Бл. 1036 р. народився Феодосій Печерський (1036-1074), давньоруський церковний письменник, просвітител, сподвижник Антонія - засновника Києво-Печерського монастиря.

17 травня – **100 років** від дня народження **Анатолія Андрійовича Дімарова** (1922).

Український письменник, автор романів „Його сім'я”, „Ідол”, „І будуть люди”, „Біль і гнів”, автобіографічних повістей "На коні і під конем", "Вершини", творів для дітей і юнацтва, фантастичних повістей тощо, лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1981).

17 травня – **Всесвітній день інформаційного суспільства.**

18 травня **150 років** від дня народження **Бертрана Рассела** (1872 – 1970).

Англійський філософ, математик, логік, соціолог, громадський діяч, засновник і керівник школи в Бікон-Хіллі, послідовник М. Монтессорі, засновник сучасної філософії, логічного аналізу, математичної логіки, відкривач логічного парадоксу, який називається парадоксом Рассела (зведення математики до логіки), учасник маніфестацій прихильників миру, член руху за ядерне роззброєння, автор праць із питань виховання, освіти, філософії, основ математики, теорії ймовірності, логічного обґрунтування математики, лауреат Нобелівської премії (1950).

18 травня – **110 років** від дня народження **Вадима Миколайовича Собка** (1912-1981).

Український письменник, голова правління Добровільного товариства любителів книги, автор збірок поезій "Погляд вперед", "Новели і балади", романів "Любов", "Четверта рота", "Запорука миру", "Лихобор"; лауреат Державної премії СРСР (1951), Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1975).

18 травня – **День пам'яті жертв депортації з Криму.**

18 травня – **Міжнародний день музеїв.**

19 травня – **День вишиванки.**

19 травня – **260 років** від дня народження **Йогана Готліба Фіхте** (1762 – 1814).

Німецький філософ-ідеаліст, представник німецької класичної філософії, педагог, громадський діяч, засновник ідеалістичної діалектики, автор праць із питань національного виховання німців, організації вищих навчальних закладів у Берліні, основ загального наукознавства. У працях учений вимагав рівного доступу всіх до початкової освіти та обдарованих дітей до шкіл вищого ступеня.

20 травня – **100 років** від дня народження **Івана Михайловича Чендея** (1922 – 2005).

Український письменник, кіносценарист, громадський діяч, один із організаторів на Закарпатті Товариства української мови, Народного руху, автор романів „Птахи полишають гнізда”, „Калина під снігом”, „Іван” та ін., літературного сценарію за твором М. Коцюбинського „Тіні забутих предків” та низки сценаріїв науково-популярних фільмів; лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1995), літературних премій імені А. Головка та імені В. Винниченка.

21 травня – **165 років** від дня народження **Миколи Дмитровича Пильчикова** (1857 – 1908).

Український фізик-експериментатор, винахідник, педагог, викладач університетів Харкова, Одеси, автор праць із оптики, електротехніки, рентгенографії, геофізики та метеорології.

21 травня – **Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку.**

У 2001 році ЮНЕСКО була прийнята Загальна декларація про культурне різноманіття, а рік по тому 21 травня Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй було проголошено Всесвітнім днем культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку (World Day for Cultural Diversity for Dialogue and Development).

22 травня – **161 рік** від дня перепоховання **Тараса Григоровича Шевченка (1814-1861) на Чернечій горі поблизу Канева (1861).**

Видатний український поет, художник, мислитель, просвітник, громадський діяч.

Література:

1. Szewczenko, Taras. Kobziarz / T. Szewczenko ; [упоряд. Р. Лубіківський ; ілюстр. М. Стороженко], 2013. - 379, [1] s.
2. Шевченко Т. Г. Батрачка : поезма / Тарас Шевченко ; [пер. Б. Сейтакова ; ред. Б. Солтанниязова], 1953. - 22, [1] с.
3. Шевченко Т. Г. Тече вода спід Явора / Т. Г. Шевченко ; [ред. В.

Синенко ; малюнки В. Литвиненка], 1944. - [6] с.

4. Шевченко Т. Г. Kobzos / пер. S. Weöres, 2006. - 399 + 334 с.

22 травня – **Міжнародний день біологічного різноманіття.**

23 травня – **180 років** від дня народження **Марії Конопніцької** (1842 – 1910).

Польська письменниця (з 1902 р. мешкала в Галичині), поетеса, автор творів на соціальні, патріотичні, революційні теми («Чотири повені», «Мої знайомі» тощо), інтимної та філософської лірики (цикл поезій «У горах», поетичні збірки «Образки», «Італія» тощо), творів для дітей, літературно-критичних та історико-літературних праць.

24 травня – **110 років** від дня народження **Кирила Григоровича Стеценка** (1882 – 1922).

Український композитор, диригент, педагог, культурно-освітній і громадський діяч, священник, основоположник української національної церковної музики, популяризатор української музики, учитель музики і співу Київської церковно-вчительської школи, учительських курсів (Біла Церква, Тараща, Лубни), духовного училища містечка Тиврів; засновник капели „Думка”, укладач пісенних збірок, автор проекту реорганізації музичної освіти в Україні, репертуарної шкільної збірки "Луна", посібників для вчителів "Шкільний співаник", "Українська пісня в народній школі", "Методика шкільного співу", підручника "Початковий курс нотного співу".

24 травня – **День рівноапостольних Кирила і Мефодія.**

Щорічно 24 травня всі слов'янські країни вшановують пам'ять святих рівноапостольних Кирила і Мефодія. За різними історичними джерелами видатні візантійські просвітителі Кирило і Мефодій дали поштовх для розвитку східнослов'янської писемності, перекладаючи церковнослов'янською мовою богослужбні книги та Євангеліє, відкриваючи при церквах школи.

24 травня – **День слов'янської писемності і культури.**

25 травня – **200 років** від дня народження **Миколи Івановича Гулака** (1822 – 1899).

Український учений, енциклопедист, історик, математик, педагог, кандидат права, перекладач, просвітитель, громадсько-політичний діяч, один із засновників та ідеологів Кирило-Мефодіївського братства, прихильник ідей ліквідації самодержавства й кріпацтва, скасування станів, відстоював політичну єдність усіх слов'янських народів; викладач математики, природничих наук та історії в навчальних закладах Одеси, Керчі, Кутаїсі,

Тбілісі, дослідник і популяризатор теорій М. Лобачевського, автор праць з історії літератури, філософії, юриспруденції, електротехніки, економіки, екології, перекладів грузинських і азербайджанських творів, автор книг „Нарис геометрії про чотири вимірювання”, „Етюди про трансцендентні рівняння” та ін.

25 травня – **135 років** від дня народження **Сидора Артемовича Ковпака** (1887 – 1967).

Український державний і військовий діяч, генерал-майора, двічі Герой Радянського Союзу, один із організаторів партизанського руху в Україні в роки громадянської і Великої Вітчизняної воєн, командир Сумського партизанського з'єднання, заступник Голови Президії Верховної Ради УРСР, автор мемуарів "Від Путивля до Карпат", "Із щоденника партизанських походів".

25 травня – **95 років** тому (1927) відкрито **Всеукраїнську правописну конференцію**.

У цей день у Харкові під егідою Наркомосу (нарком М. О. Скрипник) відкрилася Всеукраїнська правописна конференція, на якій 75 фахівців із різних регіонів України та з-за кордону обговорювали притання прийняття нового українського правопису, розробленого державною комісією.

26 травня – **145 років** від дня народження **Ольги Петрівни Косач-Кривинюк** (1877 – 1945).

Український літературознавець, перекладач, бібліограф, етнограф, видавець, лікар за фахом, член катеринославської „Просвіти”, молодша донька Олени Пчілки, упорядник ґрунтової праці „Леся Українка: хронологія життя і творчості”, видавець творів Олени Пчілки, Лесі Українки, Грицька Григоренка, казок та оповідань для дітей.

26 травня – **День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження**.

28 травня – **145 років** від дня народження **Максиміліана Олександровича Волошина** (Кирієнко, 1877 – 1932).

Російський поет-символіст українського походження, живописець, літературний і художній критик, прихильник вишуканої віршованої форми, образності, ритміко-інтонаційної побудови історичного погляду на природу; автор збірок поезій „Іверні”, „Демони глухонімі”, "Шляхами Каїна", поеми "Росія", в яких відтворено події революції та громадянської війни; критичних статей із питань культури, літератури, образотворчого мистецтва, творець пейзажів Криму, виконаних у техніці олії, темпері й акварелі.

28 травня – **110 років** від дня народження **Патріка Вайта** (1912 – 1990).

Австралійський письменник-реаліст-модерніст, автор романів, оповідань про побут і права в Австралії ("Міцна мандала", "Пов'язка із листя"), про духовну винятковість і творче життя художника ("Дерево людське", "Вівісектор"), п'єс (у дусі театру абсурду) – "Похорон з окостом", "Благої прихильності душа", лауреат Нобелівської премії (1973) „за епічну і психологічну майстерність, завдяки якій був відкритий новий літературний напрям”.

29 травня – **Міжнародний день миротворців ООН.**

30 травня – **150 років** від дня народження **Костянтини Іванівни Малицької** (Віра Лебедова, 1872 – 1947).

Українська письменниця, перекладач, вчитель-педагог навчальних закладів Львова, української школи в Красноярську (1915, депортована до Сибіру), бібліограф Львівської наукової бібліотеки АН УРСР, автор пісні „Чом, чом, чом, земле моя” (муз. Д. Січинського) та багатьох стрілецьких пісень, збірки творів для дітей "Малі герої", нарисів на педагогічні теми "Мати", "З трагедій дитячих душ", книжки "Про жіночий рух", перекладів творів російських письменників тощо.

31 травня – **130 років** від дня народження **Костянтина Георгійовича Паустовського** (1892 – 1968).

Російський письменник, автор романів та повістей про красу рідної природи, творчу працю народу "Кара-Бугаз", "Колхіда", "Народження моря", історико-біографічної повісті "Тарас Шевченко", автобіографічної епопеї в шести книгах „Повість про життя”.

31 травня – **Міжнародний день боротьби з тютюнопалінням.**

Червень

1 червня – **Міжнародний день захисту дітей.**

2 червня – **160 років** від дня народження **Вільяма-Генрі Брегга** (1862 – 1942).

Англійський фізик і математик, професор Триніті-коледжу в Кембриджі, професор математики і фізики Аделаїдського університету (Австралія), президент Королівського товариства, член наукових академій інших країн, доктор 16 почесних ступенів британських й іноземних університетів, дослідник рентгенівських променів, структури кристалів, спектроскопії, лауреат Нобелівської премії (1915) з фізики за внесок у вивчення структури кристалів за допомогою рентгенівських променів.

2 червня – **120 років** від дня народження **Івана Михайловича Соловйова** (1902 – 1986).

Російський психолог і дефектолог, доктор педагогічних наук, фахівець з розвитку пізнавальної діяльності в нормальних і аномальних дітей, викладач педагогічних вишів, завідувач сектору спеціальної психології Інституту дефектології АПН СРСР, автор праць "Мислення учнів допоміжної школи при розв'язуванні арифметичних задач", "Розвиток пізнавальної діяльності глухонімих дітей", "Психологія пізнавальної діяльності нормальних і аномальних дітей".

3 червня – **55 років** від дня прийняття постанови "**Про міри поліпшення підготовки і видання шкільних підручників і забезпечення ними учнів**".

У цей день (1967) Рада Міністрів СРСР прийняла постанову "Про міри поліпшення підготовки і видання шкільних підручників і забезпечення ними учнів" у зв'язку з переходом середньої школи на нові навчальні плани і програми.

4 червня – **90 років** від дня народження **Володимира Івановича Скока** (1932-2003).

Український учений-нейрофізіолог, доктор біологічних наук, професор, академік НАПН України, академік НАН України, лауреат Державної премії СРСР у галузі науки і техніки, завідувач відділу фізіології вегетативної нервової системи Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України, автор монографії "Фізіологія вегетативних гангліїв" (премія імені І. М. Сеченова), підручника "Нервово-м'язова фізіологія", наукових праць (понад 300).

4 червня – **Міжнародний день безневинних дітей-жертв агресії.**

Відзначається 4 червня відповідно до постанови Генеральної асамблеї ООН від 19 серпня 1982 року.

5 червня – **110 років** тому засновано **Вінницький державний педагогічний інститут.**

Заснування (1912) Вінницького учительського інституту (урочисте відкриття 14.09.1912), з 1920 р. – Інститут народної освіти, з 1933 – Державний педагогічний інститут імені Миколи Островського, з 4.02.1998 – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

5 червня – **Всесвітній день охорони довкілля.**

Започаткований у 1972 р. Генеральною Асамблеєю ООН.

6 червня – **165 років** від дня народження **Олександра Михайловича Ляпунова** (1857 – 1918).

Український учений-математик, механік, педагог, творець теорії стійкості руху, теорії потенціалу, математичного природознавства, професор Харківського, Петербурзького, Новоросійського (нині - Одеський національний університет імені І. І. Мечникова) університетів, член-кореспондент Паризької АН, почесний член Харківського математичного товариства, автор праць з небесної механіки, теорії стійкості рівноваги і руху механічних систем, математичної фізики, теорії ймовірностей, зокрема "Загальна задача про стійкість руху", "Про деякі питання, що стосуються проблеми Діріхле" та ін.

6 червня – **110 років** від дня народження **Марії Максимівни Підтиченко** (1912 – 1991).

Український педагог, філософ, дійсний член АПН СРСР, викладач вишів Дніпропетровська, завідувач кафедри та ректор Інституту театрального мистецтва імені І. К. Карпенка-Карого, ректор і професор-консультант Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького, автор праць із питань педагогіки, професійної підготовки вчителя, виховання молоді, співавтор книжки "З любов'ю до професії", збірки наукових праць "Дослідження проблем професійної підготовки вчителя".

6 червня – **День журналіста.**

7 червня – **180 років** від дня народження **Івана Олексійовича Сікорського** (1842 – 1919).

Український психіатр, психолог, педагог, доктор медицини, один із основоположників дитячої психології та психопатології, фахівець із питань шкільної гігієни, педагогічної патології, психології дошкільного віку, професор і завідувач кафедри Київського університету, засновник Лікарсько-педагогічного інституту для розумово відсталих та нервових дітей, першого у світі Інституту дитячої психології, директор Київського Фребелівського педагогічного інституту, голова Наукового товариства психіатрів, автор праць "Виховання дітей молодшого віку", "Душа дитини", "Психологічні основи виховання і навчання", "Київський педагогічний Фребелівський інститут і його завдання" та ін.

8 червня – **185 років** від дня народження **Івана Миколайовича Крамського** (1837 – 1887).

Російський живописець, один із засновників і керівник Товариства пересувних художніх виставок, академік Петербурзької АМ, викладач Рисувальної школи Товариства сприяння мистецтвам, прихильник принципу

вільного художнього розвитку молодих людей, автор картин „Христос у пустелі”, „Невтішне горе”, „Невідома”, портретів Т. Шевченка, Л. Толстого, І. Шишкіна, творів на українську тематику („Русалки”, „Місячна ніч”), робіт за мотивами творів М. Гоголя тощо.

8 червня – **175 років** від дня народження **Олександра Григоровича Барвінського** (1847 – 1926).

Український вчений, педагог, історик, літературознавець, публіцист, редактор, громадський і державний діяч, голова Українського педагогічного товариства у Львові, дійсний член НТШ, викладач гімназій і семінарій Тернополя, професор Державної учительської семінарії у Львові, член Крайової шкільної ради, автор посібників, підручників, хрестоматій з української літератури для початкових шкіл, гімназій і вчительських семінарій, зокрема "Виїмки з українсько-руської літератури", "Історія української літератури", "Руська читанка для висшої гімназії" (у 3 ч.), "Оповідання з всесвітньої історії" (у 2 ч.), „Історія Руси”, „Данило – король руський” та ін.

8 червня – **50 років** від дня ухвали постанови **"Про стан і заходи до дальшого поліпшення навчально-виховної роботи в загальноосвітніх школах Української РСР"**.

У цей день (1972) Верховна Рада Української РСР ухвалила постанову "Про стан і заходи до дальшого поліпшення навчально-виховної роботи в загальноосвітніх школах Української РСР".

9 червня – **30 років** тому (1992) у Києві відбувся I Всеукраїнський конгрес бібліотекарів

10 червня – **150 років** від дня народження **Володимира Петровича Буданова** (1872 – 1940).

Російський географ, методист, професор, викладач навчальних закладів Києва, Ленінграда, автор одного з перших у Росії посібників із методики викладання географії та навчальних посібників із фізичної географії для студентів педагогічних вишів, учителів середніх шкіл; зошитів для практичних робіт із географії, посібника "Карта у викладанні географії" та праць про роль карти у краєзнавчій роботі.

10 червня – **135 років** від дня народження **Володимира Івановича Смирнова** (1887 – 1974).

Відомий математик і педагог, доктор фізико-математичних наук, академік АН СРСР, професор і викладач Ленінградського університету, фахівець із різних галузей математики: теорії функцій комплексної змінної, теорії пружності, диференціальних рівнянь, аеро- та гідромеханіки; автор

п'ятитомного „Курсу вищої математики”, на якому виховано не одне покоління фізиків, математиків, інженерів (витримав близько 20 видань), лауреат Державної премії СРСР (1947).

11 червня – 260 років від дня народження **Івана Якимовича Фальковського** (у постригу Іриней, 1762 – 1823).

Український вчений-просвітитель, педагог, математик-методист, громадський і церковний діяч, представник гуманістичного напрямку в педагогіці, послідовник астронома Й. Кеплера, викладач математики, архітектури й піітики (21 рік) та ректор Києво-Могилянської академії, архімандрит Київського братського і Миколаївського Пустинного монастирів, єпископ Чигиринський і Смоленський, настоятель Київського Михайлівського Золотоверхого монастиря, в якому організував школу церковного співу та відкрив невелику обсерваторію; автор підручників і методичних посібників з арифметики, прикладної (змішаної) математики, фізики, географії, астрономії, праць із всесвітньої історії, філософії, хронології, богослов'я; творець гімнів, псалмів, елегій, панегіриків науці та освіті (писав латинською, німецькою, французькою і російською мовами).

12 червня – 445 років від дня народження **Пауля Гульдена** (Гульдін, 1577 – 1643).

Швейцарський математик, професор математики в Граце (Австрія), фахівець із різних галузей математики, зокрема нескінченно малих величин, комбінаторики, визначення площ поверхонь та об'ємів тіл обертання; автор праць "Про центр ваги" (у 4 т.), "Арифметична задача про комбінації" та ін.

13 червня – 210 років від дня народження **Ізмаїла Івановича Срезневського** (1812 – 1880).

Український філолог-славіст, поет, прозаїк, історик, етнограф, педагог, один із засновників школи романтиків у Харкові, викладач і перший професор-славіст Харківського університету, професор слов'язнавства Петербурзького університету, фахівець з історії російської мови, палеографії, фольклору, міфології тощо, співавтор „Українського альманаху”, автор словника давньоруської мови, прозових і поетичних творів українською та російською мовами, історичних творів про Ю. Хмельницького, І. Виговського, І. Мазепу, С. Палія, Г. Сковороду.

15 червня – 120 років від дня народження **Наталі Андріївни Ливицької-Холодної** (1902 – 2005).

Українська поетеса, перекладач (з 1919 р. в еміграції), митець Празької літературної школи, член літературного об'єднання "Танк", автор збірок поезій „Вогонь і попіл”, „Сім літер”, „Поезії, старі і нові”, біографії Т. Г.

Шевченка "Шлях велетня", творів для дітей.

15 червня – **85 років** тому засновано **Донецький педагогічний інститут**.

Заснування (1937) Донецького педагогічного інституту, з 1965 – Донецький державний університет, з 11.09.2000 – Донецький національний університет, з 30.09.2014 - Наказ МОН України № 1084 «Про організацію освітнього процесу Донецького національного університету України в місті Вінниця» (університет в екзилі), з 21.09.2016 - Донецький національний університет імені Василя Стуса.

16 червня – **95 років** від дня народження **Олдржиха Лешки** (1927 – 1997).

Чеський мовознавець-славіст, доктор філологічних наук, фахівець із питань граматики української, російської та чеської мов, перекладної лексикографії, семіотики, історії європейського мовознавства, співавтор праць „Російська граMATика”, словників, ряду перекладів, автор праці „Зіставне дослідження української, чеської та російської мов”.

17 червня – **135 років** від дня народження **Бориса Васильовича Всесвятського** (1887 – 1987).

Відомий педагог, методист-біолог, учитель природознавства середніх шкіл Москви, організатор і керівник біологічної станції аматорів природи (згодом Центральна біологічна станція юних натуралістів імені К. А. Тімірязєва), завідувач кафедри методики природознавства Московського державного педагогічного інституту, директор Інституту шкіл Наркомосу РРФСР, редактор журналів „Биология и химия в школе”, „Биология в школе”, „За массовое опытничество”, один із авторів перших програм з біології, стабільного підручника з ботаніки для 5–6 класів та методики викладання ботаніки в середній школі.

17 червня – **110 років** від дня народження **Валентина Васильовича Бичка** (1912-1994).

Український поет, журналіст, редактор, педагог, головний редактор газети "Зірка", видавництва "Молодь", журналу "Піонерія", автор книжок для дітей "Веселі школярі", "Сонечко й Хмаринка", "Благословлялося на світ", "Сімейний альбом", збірок поезій, поем і казок, літературно-критичних нарисів, публіцистичних статей, текстів пісень, лібрето опер; лауреат Республіканської премії імені М. Островського (1970), премії імені Лесі Українки (1977).

18 червня – **210 років** від дня народження **Івана Олександровича Гончарова** (1812 – 1891).

Російський письменник, критик, член-кореспондент Петербурзької АН, майстер соціально-психологічного роману, нової побудови і характеру

великого епічного твору, послідовник традицій О. Пушкіна і М. Гоголя, автор літературно-критичних статей, нарисів „Фрегат „Паллада” (у 2 т.), романів з життя Росії 40–60-х рр. XIX ст. ("Звичайна історія", "Обломов", "Обрив" – своєрідна трилогія, що відображує етапи російського суспільного життя), літературно-критичних статей.

18 червня – **130 років** від дня народження **Юрія Олексійовича Меженка** (1892 – 1969).

Видатний український бібліограф, книгознавець, бібліотекознавець, літературний і театральний критик, бібліофіл, фундатор державної бібліографії в Україні, співробітник бібліотечно-архівного відділу Міністерства народної освіти, директор Головної книжкової палати, перший директор Всенародної бібліотеки України (нині Національна бібліотека України імені В. Вернадського), завідувач відділу бібліографії Державної публічної бібліотеки імені М. Салтикова-Щедріна в Ленінграді, директор Бібліотеки АН УРСР, завідувач бібліографічної редакції Української радянської енциклопедії (УРЕ), збирач колекції "Шевченкіана", укладач бібліографічних покажчиків, автор праць "Перспективи розвитку великих і наукових бібліотек на Україні", "Актуальні питання української бібліографії" та ін.

19 червня – **110 років** від дня народження **Іларіона Іларіоновича Слинька** (1912 – 1994).

Український мовознавець, доктор філологічних наук, професор, викладач Мелітопольського, Кіровоградського та Кременецького педагогічних інститутів, завідувач кафедри та професор-консультант Чернівецького університету, автор праці „Історичний синтаксис української мови за пам'ятками XIV–XVIII ст. (Часові звороти)”, "Дослідження історичного синтаксису... (Просторові звороти)", посібників для вишів "Історичний синтаксис української мови", "Синтаксис сучасної української мови".

20 червня – **50 років** від дня ухвалення Постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР „**Про завершення переходу до загальної середньої освіти молоді і подальший розвиток загальної школи**”.

У цей день (1972) ухвалено Постанову ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР „Про завершення переходу до загальної середньої освіти молоді і подальший розвиток загальної школи”.

22 червня – **255 років** від дня народження **Вільгельма Гумбольдта** (1767 – 1835).

Німецький філософ, мовознавець, державний діяч, представник німецького класичного гуманізму, член Берлінської АН, почесний член

Петербурзької АН, реформатор середньої освіти в Пруссії (створення єдиної шкільної системи), послідовник методів навчання Й. Г. Песталоцці, один із засновників Берлінського університету, автор праць „Про гетерогенну природу мов та її вплив на інтелектуальний розвиток людства”, „Про межі діяльності держави”, "Мова і філософія культури" та ін.

22 червня – 140 років від дня народження **Миколи Григоровича Холодного** (1882 – 1953).

Український вчений-мікробіолог, ботанік, фізіолог рослин, експериментатор, педагог, академік ВУАН, заслужений діяч науки, основоположник учення про фітогормони, засновник школи фізіології рослин, професор, викладач фізіології й анатомії рослин на Вищих жіночих курсах, завідувач кафедри мікробіології Київського університету, редактор „Журналу біоботанічного циклу ВУАН”, член Київського товариства природодослідників, автор праць, присвячених походженню життя на Землі та проблемам дарвінізму, взаємин людини і природи, філософської книги "Думки натураліста про природу та людину".

22 червня – День скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні – день початку німецько-радянської війни, яка забрала життя кожного п'ятого українця (Указ Президента України № 1245/2000 від 17.11.2000 р.)

У цей день (1941) Фашистська Німеччина віроломно напала на Радянський Союз. Початок Великої Вітчизняної війни.

23 червня – 210 років від дня народження **Людвіга Штрюмпеля** (1812 – 1899).

Німецький філософ і педагог, учень і продовжувач ідей Йогана Гербарта, фахівець із питань педагогіки та дитячої психології, домашній учитель (10 років), професор Дерптського (Тартуського) і Лейпцизького університетів, дослідник питань шкільної освіти (намагався германізувати школи Прибалтики), зокрема навчального процесу, духовного розвитку дітей, виховання почуттів, логічного навчання і естетичного виховання.

23 червня – 140 років від дня народження **Зенона Францисковича Кузелі** (1882 – 1952).

Український вчений, бібліограф, мовознавець, етнограф, журналіст, редактор, видавець, громадський і культурний діяч, офіційний урядовий перекладач слов'янських мов, дійсний член НТШ у Львові, голова Європейського осередку НТШ (м. Сарсель, під Парижем), керівник бібліотеки Чернівецького університету, професор Українського наукового інституту в Берліні, редактор часописів "Шлях" (Львів), "Українське слово" (Берлін), "Літопис", один із авторів і видавців „Енциклопедії українознавства”, упорядник і видавець збірника "Дитина в звичаях і

віруваннях українського народу", альманаху "Січ", антології "Золота Липа" (на пошану Б. Лепкого), "Словника чужих слів", енциклопедичного "Довідника про Україну".

23 червня – 105 років тому проголошено **I Універсал Української Центральної Ради.**

У цей день (1917) на Софійському майдані урочисто проголошено I Універсал Української Центральної Ради про автономію України. Текст Універсалу виголосив В. Винниченко.

23 червня – 50 років тому ухвалено постанову **"Про подальше вдосконалення системи професійно-технічної освіти"**.

У цей день (1972) ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР ухвалили постанову "Про подальше вдосконалення системи професійно-технічної освіти" із метою підвищення рівня професійної підготовки молоді.

24 червня – День молоді.

День молоді — свято України. Відзначалося щорічно в останню неділю червня відповідно до Указу Президента України від 22 червня 1994 року N 323/94 «Про День молоді». З 1 січня 2022 року свято буде завжди відзначатися 12 серпня, у відповідності з указом Президента України України від 28 липня 2021 року №-333/2021 «Про День молоді».

25 червня – 105 років тому розпочав діяльність **Генеральний секретаріат освіти.**

У цей день (1917) розпочав діяльність Генеральний секретаріат освіти (ГСО) – орган управління освітою в Україні, генеральним секретарем якого призначено І. М. Стешенка. Метою ГСО було запровадження українізації в школах, видання підручників, підготовка вчителів, створення єдиної школи тощо. 11 січня 1918 р. ГСО було перейменовано на Міністерство народної освіти.

26 червня – Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотиками та їх незаконним розповсюдженням.

28 червня – 310 років від дня народження **Жан-Жака Руссо** (1712 – 1778).

Французький філософ-просвітитель, письменник, педагог, композитор, прихильник деїзму (у філософії), представник сентименталізму (в літературі), творець теорії вільного виховання, прихильник морального і трудового виховання, ідеї народного суверенітету, народовладдя та прямої демократії, гуманізму; один з авторів знаменитої "Енциклопедії", автор праць "Про вплив науки на звичаї", "Міркування про походження та причини нерівності між людьми", "Про суспільний договір", літературно-педагогічних романів

„Юлія, або Нова Елоїза”, „Еміль, або Про виховання”, автобіографічного твору "Сповідь" тощо.

28 червня – День Конституції України.

У цей день (1996) Верховна Рада України ухвалила Конституцію – Основний Закон України.

29 червня – 160 років від дня народження Валеріана Вікторовича Половцова (1862 – 1918).

Російський педагог, методист-природознавець, громадський діяч, послідовник ідей К. Д. Ушинського, О. Я. Герда, науковець-дослідник кафедри фізіології рослин і викладач природничого факультету Петербурзького університету, викладач ботаніки і методики природознавства Жіночого педагогічного інституту, середніх шкіл, педагогічних курсів; засновник першого російського журналу з методики природознавства "Природа в школі", організатор Товариства розповсюдження природничо-наукової освіти, автор книги „Основи загальної методики природознавства”.

29 червня – 77 років з дня возз'єднання Закарпатської України з Радянською Україною.

У цей день (1945) Закарпатська Україна возз'єдналася з Радянською Україною згідно з Договором між СРСР і Чехословацькою Республікою про Закарпатську Україну.

Липень

85 років тому вийшов щомісячний журнал "Советская педагогика".

65 років тому вийшов "Українського історичного журналу"

Вихід "Українського історичного журналу" (1957) – друкованого видання Інституту історії України та Інституту національних відносин і політології НАН України.

2 липня – 165 років від дня народження **Джона Адамса (1857 – 1934).**

Англійський педагог, перший професор педагогіки Великобританії, професор Лондонського педагогічного коледжу (згодом – Педагогічний інститут Лондонського університету), Каліфорнійського університету (США), прихильник і пропагандист ідей "нового виховання", вродженої і незмінної обдарованості дітей, масову школу вважав основним засобом розвитку інтелектуальних та духовних сил молоді; автор праці „Еволюція педагогічної теорії”, присвяченої впорядкуванню категоріального апарату педагогіки, уточненню її основних понять, визначенню функцій учителя та учня в навчальному процесі.

2 липня – **145 років** від дня народження **Германа Гессе** (1877 – 1962).

Німецький і швейцарський письменник-романіст, один із провідних і найоригінальніших письменників ХХ століття, противник агресивного націоналізму Німеччини, співредактор журналу „Березень”, автор нарисів, критичних есе, повістей, віршів, публіцистичних статей, романів „Петер Каменцинд”, „Деміан” – про двоїстість людської натури, „Степовий вовк”, роману-утопії „Гра в бісер” тощо, лауреат Нобелівської премії (1946) з літератури „за натхненну творчість... і блискучий стиль”.

6 липня – **95 років** тому ухвалено постанову **„Про забезпечення рівноправності мов та сприяння розвитку культури”**.

У цей день (1927) Всеукраїнським Центральним Виконавчим Комітетом та Радою Народних Комісарів УСРР було ухвалено постанову „Про забезпечення рівноправності мов та сприяння розвитку культури”.

7 липня – **50 років** тому ухвалено постанову **„Про забезпечення рівноправності мов та сприяння розвитку культури”**. „Про завершення переходу до загальної середньої освіти молоді і дальший розвиток загальноосвітньої школи УРСР”

У цей день (1972) ЦК КП України і Радою Міністрів УРСР було ухвалено постанову „Про завершення переходу до загальної середньої освіти молоді і дальший розвиток загальноосвітньої школи УРСР”, в якій ставились завдання переходу на нові навчальні плани, програми і підручники, обладнання кабінетів, зміцнення матеріально-технічної бази тощо.

7 липня – **День пророка Іоанна Хрестителя. Свято Івана Купала.**

8 липня – **180 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Бенардоса** (1842 – 1902).

Український фізик, винахідник у галузі електрозварювання, способів дугового, підводного зварювання і різання, точкового і шовного контактного зварювання.

8 липня – **165 років** від дня народження **Альфреда Біне** (1857 – 1911).

Французький психолог, засновник експериментальної психології та педагогіки у Франції, один із основоположників методів вимірювання розумової обдарованості дітей (учення про тести), дослідник проблем вищих пізнавальних функцій, мислення, емоцій та почуттів дітей, шкільної психології та дефектології, автор праць із питань патології свідомості, розумової втоми, індивідуальної різниці процесів пам’яті, навіювання, графології тощо.

8 липня – **115 років** від дня народження **Олега Ольжича** (справж. – Олег Олександрович Кандиба, 1907 – 1944).

Український поет-модерніст Празької школи, публіцист, учений-археолог, політичний діяч, викладач Гарвардського університету (США) та засновник Українського наукового інституту при університеті, професійний революціонер, заступник голови Проводу ОУН, автор збірок „Рінь”, „Вежа”, „Підзамчя” та ін., син поета Олександра Олеся (О. І. Кандиби).

9 липня – **140 років** від дня народження **Михайла Єлисейовича Слабченка** (1882 – 1952).

Український історик, правознавець, економіст, один із фундаторів українського відродження першої половини ХХ ст., творець української політології та державницького напрямку в національній історіографії, академік ВУАН, професор кафедри історії України Новоросійського університету (Одеса) та Інституту народної освіти, перший одеський професор-історик, що викладав українською мовою, автор наукових розвідок з історії України, історико-юридичних праць та статей, зокрема монографій "Малоруський полк в адміністративному відношенні. Історико-юридичний нарис", "Судівництво на Україні XVII–XVIII ст.", "Історія господарства України від Хмельниччини до світової війни", "Соціально-економічна організація Січі Запорізької".

9 липня – **110 років** від дня народження **Бориса Семеновича Тартаковського** (1912 – 1985).

Український письменник, працівник редакції газети “Комсомольское знамя”, автор книжок (рос. мовою) “Хлопчик шукає товариша”, “Смерть і життя поряд”, “Повість про вчителя Сухомлинського” та ін.

11 липня – **Всесвітній день народонаселення.**

12 липня – **150 років** тому відкрита **громадська бібліотека в Херсоні.**

У цей день (1872) відкрито громадську бібліотеку в Херсоні.

13 липня – **140 років** від дня народження **Миколи Олександровича Рубакіна** (1862 – 1946).

Російський книгознавець, бібліограф, письменник, громадський діяч, засновник бібліотек, популяризатор книги, організатор відділу допомоги самоосвіті при Педагогічному музеї Петербурга, керівник приватної публічної бібліотеки Л. Т. Рубакіної (матері), член Петербурзького комітету грамотності, редактор і видавець науково-популярної літератури, керівник шести великих видавництв, автор посібника "Практика самоосвіти", праці "Вступ у бібліологічну психологію" (у 2 т.), книжок "Серед таємниць і чудес", "Оповідання про справи в царстві тварин", індивідуальних програм

для читання і самоосвіти (15 тис.), упорядник бібліографічного покажчика літератури „Серед книг” (у 3 т.), до якого внесено і твори українських авторів.

13 липня – 110 років від дня народження **Леоніда Андрійовича Близниченка** (1912 – 1972).

Український мовознавець, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри англійської мови і заступник декана філологічного факультету Харківського університету, декан факультету іноземних мов Київського педагогічного інституту, завідувач кафедри англійської мови Київського інституту іноземних мов, завідувач відділу експериментальної фонетики Інституту мовознавства НАН України, автор досліджень з англістики, експериментальної фонетики, гіпнопедії, зокрема праць "Інтонія перепиту в сучасній англійській мові", "З історії дослідження теорії мовної інтонації у вітчизняному мовознавстві", „Актуальні питання експериментально-фонетичного дослідження мови”, "Уведення і закріплення інформації в пам'яті людини під час природного сну".

15 липня – 105 років від дня народження **Марії Авакумівни Познанської** (1917 – 1995).

Українська поетеса, дитяча письменниця, педагог за фахом, автор збірок віршів для дітей молодшого віку „Маленьким друзям”, „У садочку-колосочку”, "Любій малечі про цікаві речі", поем „Валя Котик”, „Фортеця над Дніпром” – про героїв заводу „Арсенал” тощо; лауреат премії імені Лесі Українки.

16 липня – 120 років від дня народження **Олександра Романовича Лурія** (1902 – 1977).

Відомий психолог, дійсний член АПН РРФСР, СРСР, доктор психологічних і медичних наук, професор кафедри нейропсихології Московського університету, один із засновників нейропсихології в СРСР, дослідник проблем розвитку психіки, зокрема психофізіологічних методів вивчення афектних процесів, автор праць із питань порушення психічних процесів при локальних ураженнях головного мозку та від різних умов життя.

16 липня – 105 років тому проголошено **II Універсал Української Центральної Ради**.

16 липня – день ухвалення (1990) **Декларації про державний суверенітет України**.

17 липня – 175 років від дня народження **Олександра Стефановича** (1847

– ?).

Український політичний, церковний та освітянський діяч у Галичині, греко-католицький священник, викладач богослов'я в учительських семінаріях Львова, один із керівників товариства „Просвіта”, член українського педагогічного товариства „Рідна школа”, автор підручника для середніх шкіл „Історія християнсько-католицької Церкви” та українського молитовника.

18 липня – **50 років** тому ухвалена постанова "**Про міри подальшого вдосконалення вищої освіти в країні**".

У цей день (1972) ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР ухвалили постанову "Про міри подальшого вдосконалення вищої освіти в країні".

19 липня – **170 років** від дня народження **Володимира Павловича Науменка** (1852 – 1919).

Український педагог, філолог, учитель-практик, методист, історик, журналіст, етнограф, публіцист, один із організаторів національної системи освіти, державний і громадсько-політичний діяч, учитель Другої Київської гімназії, засновник і директор „Гімназії В. П. Науменка”, куратор Київської Шкільної Округи, член УЦР, міністр народної освіти Української Держави, голова Київського товариства грамотності, Українського наукового товариства в Києві, автор програм з української та російської мов і літератур для гімназій і середніх шкіл, праць "Націоналізація школи в Україні", "Загальні принципи українського правопису", "Керівництво для вивчення української мови в російських школах", "Матеріали з реформи середньої школи" тощо; перший редактор „Словника української живої мови” Б. Грінченка (літер А–Г).

22 липня – **135 років** від дня народження **Густава Герца** (1887 – 1975).

Німецький фізик, доктор фізичних наук, асистент і викладач Берлінського університету, професор фізики університету в Галле та Лейпцизького університету, фахівець у галузі дифузії, електронної емісії, розрядів у газах, фізики плазми, ультразвуку, автор методу дифузійного поділу ізотопів, іноземний член АН СРСР, лауреат Нобелівської премії (1925) з фізики за відкриття законів зіткнення електрона з атомом, Державної премії СРСР (1951, за контрактом учений 10 років працював у СРСР).

23 липня – **День Преподобного Антонія Печерського**.

24 липня – **220 років** від дня народження **Олександра Дюма** (батька, 1802 – 1870).

Французький письменник, прихильник нового напрямку в мистецтві – принципу романтичного історизму, мандрівник, автор романтичних п'єс, історичних хронік, віршів, оповідань, авантюрно-історичних і власне

історичних романів, зокрема "Дві Діани", „Три мушкетери”, „Двадцять років потому”, "Віконт де Бражелон", „Королева Марго”, „Граф Монте-Крісто”, "Графиня де Монсоро", "Сорок п'ять" та ін., які написані переважно у співавторстві з іншими літераторами.

24 липня – **День Рівноапостольної великої княгині Ольги.**

26 липня – **95 років** від дня народження **Віталія Івановича Войтка** (1927 – 1989).

Український психолог і філософ, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент АПН СРСР, завідувач кафедри філософії Київського політехнічного інституту, директор Науково-дослідного інституту психології УРСР, професор кафедри Центрального інституту вдосконалення вчителів, голова Українського відділення Товариства психологів АН СРСР, науково-методичної ради з педагогіки і психології товариства „Знання” УРСР, член наукової ради при Президії АН УРСР, автор праць із філософії та психології "Діалектико-матеріалістична філософія: курс лекцій", "Актуальні проблеми психологічної науки", "Етика сімейних відносин", "Про психологічну культуру вчителя" та ін., редактор "Психологічного словника".

27 липня – **355 років** від дня народження **Йоганна І Бернуллі** (1667 – 1748).

Швейцарський математик, доктор медицини, професор фізики Гронінгенського університету (Голландія), професор грецької мови і математики Базельського університету, почесний член Петербурзької АН, один із творців інтегрального та диференціального числення, теорії диференціальних рівнянь, геометрії і механіки, автор методів розв'язування звичайних диференціальних рівнянь, інтегрування раціональних дробів, означення поняття функції, теорії площин, системи координат у просторі; спільно з братом Якобом заклали основи варіаційного числення.

28 липня – **110 років** від дня народження **Ігоря Леонтійовича Муратова** (1912 – 1973).

Український письменник, публіцист, автор поетичних збірок "Загибель синьої птиці", "Двадцятий полк", збірок поем і віршів "Сповідь солдата", "Повість про щастя", "Останні сурми" та ін., повістей „Буковинська повість”, „Жила на світі вдова”, „Саксаганські портрети”, романів "У сорочці народжений", "Сповідь на вершині", п'єс "Радісний берег", "Земля моїх правнуків" тощо; лауреат Державної премії СРСР (1952).

28 липня – **День Рівноапостольного князя Київського Володимира Великого.**

Відзначається День Рівноапостольного князя Київського Володимира

Великого - хрестителя Київської Русі-України

28 липня – День хрещення Київської Русі-України.

29 липня – **205 років** від дня народження **Івана Костянтиновича Айвазовського** (1817 – 1900).

Відомий живописець, художник-мариніст, громадський діяч, академік, засновник картинної галереї у Феодосії, член Римської, Флорентійської, Амстердамської АМ, почесний член Петербурзької АМ, автор полотен „Дев'ятий вал”, „Чорне море”, „Чесменський бій”, „Серед хвиль”, картин на теми життя українського народу – „Чумацька валка”, „Весілля на Україні”, „Український пейзаж”, „Очерет на Дніпрі” та ін.

30 липня – **160 років** від дня народження **Вільгельма Августа Лая** (1862 – 1926).

Німецький педагог, доктор філософії, теоретик експериментальної педагогіки, творець нової лінії в педагогіці – „педагогіки дії”, викладача вчительської семінарії, організатор „ілюстративних шкіл” („школи дії”), в яких проводилися заняття з моделювання, малювання, ліплення, практична і творча діяльність учнів; автор праць „Експериментальна дидактика”, „Експериментальна педагогіка”, „Школа дії” та ін.

Серпень

90 років тому засновано **Бердянський педагогічний інститут імені П. Д. Осипенко**.

Заснування (1932) Бердянського педагогічного інституту (у 1939 – присвоєно ім'я П. Д. Осипенко), із 25.07.2002 – Бердянський державний педагогічний університет.

2 серпня – **105 років** від дня народження **Олекси Яковича Ющенка** (1917–2008).

Український поет, журналіст, заслужений працівник культури Білорусі, заслужений діяч мистецтв України, керівник літературного об'єднання Чернігівщини, завідувач відділу літератури і мистецтва редакції газети „Зірка”, автор поетичних збірок „Над широким Дніпром”, „Рідні зорі”, „Тиша в росянім вінку”, книжок для дітей „Весна і літо”, „Сонячний світ”, „Будуть пташки прилітати”, а також нарисів, спогадів, етюдів, есе про діячів мистецтва і літератури „Безсмертники”, ліричних поезій, покладених на музику відомих українських композиторів.

4 серпня – **110 років** від дня народження **Олександра Даниловича**

Александрова (1912 – 1999).

Відомий математик, методист, академік АН СРСР, громадський діяч, фахівець із питань методів вивчення метричних властивостей поверхонь, теорії опуклих поверхонь, ректор Ленінградського університету, учений-дослідник Сибірського відділення АН СРСР, засновник школи геометрії, автор підручників з геометрії для середньої школи, навчальних посібників для шкіл і класів із поглибленим вивченням математики, посібників із методики викладання геометрії; лауреат Державної премії СРСР (1942), премії імені М. І. Лобачевського.

5 серпня – **220 років** від дня народження **Нільса Абеля** (1802 – 1829).

Норвезький математик, один із творців теорії еліптичних та гіпереліптичних функцій, засновник загальної теорії інтегрування алгебраїчних функцій, доцент університету та інженерної школи в Осло. За коротке життя зробив важливі відкриття в математиці, зокрема алгебрі, математичному аналізі, теорії функцій, теорії рядів тощо.

5 серпня – **130 років** від дня народження **Осипа Юрійовича Гермайзе** (1892 – 1958).

Український педагог, учитель, історик, археограф, краєзнавець, літературознавець, громадський діяч, лектор з історії України літніх учительських курсів, викладач історії і суспільствознавства в Першій українській гімназії імені Т. Шевченка та вищих навчальних закладах Києва, член історичної секції Наукового товариства в Києві, постійний член історико-географічної комісії ВУАН, автор праць з історії громадських рухів в Україні XIX–XX ст., історії літератури, історичного краєзнавства, статей із методики навчання історії та політичного виховання в трудовій школі. У 1929 р. заарештований за звинуваченням у причетності до «Спілки визволення України». Половину життя вчений провів за колючим дротом.

5 серпня – **85 років** від дня народження **Юрія Михайловича Хорунжого** (1937-2007).

Український письменник, журналіст, історик, інженер-геофізик, громадсько-культурний діяч, учасник геофізичних і геологічних експедицій, редактор журналу "Україна", голова творчого об'єднання київських прозаїків, заступник голови, згодом – голова клубу "Літописець" при СП України, редактор журналу „Зона”, автор історичних романів „Вірую”, „Любов маєш – маєш згоду”, „Злет і заземлення Григорія Полетики”, „Борвій”, історичної повісті „Скіфи” тощо; лауреат премії імені Андрія Головка (1990, за твір «Серце міддю не скути»), літературно-мистецької премії імені Володимира Косовського (2004, за діалогію «Українські меценати. Добродійність – наша риса» і «Шляхетні українки»).

8 серпня – **15 років** тому засновано **Інститут обдарованої дитини НАПН України**.

Заснування (2007) Інституту обдарованої дитини НАПН України згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України.

9 серпня – **155 років** від дня народження **Остапа Макарушки** (1867 – 1931).

Український педагог, філолог, доктор філософії, дійсний член НТШ у Львові, учитель гімназій Львова та Коломиї, директор Львівської жіночої учительської семінарії, інспектор приватних українських шкіл Галичини, голова Українського педагогічного товариства „Рідна школа”, автор праць із мовознавства, шкільних посібників із латинської та старогрецької мов для гімназій, із педагогіки "Наука виховання", "Історія педагогіки", статей і рецензій, творів для дітей та молоді.

9 серпня – **130 років** від дня народження **Сави Христофоровича Чавдарова** (1892-1962).

Український учений, педагог, дидакт, методист початкової та середньої освіти, член-кореспондент АПН РРФСР, заслужений діяч науки УРСР, учитель української та російської мов у школах Київщини, викладач педагогіки, історії педагогіки, методики української та російської мов ВНЗ Києва, професор і завідувач кафедри педагогіки Київського університету, директор Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), автор близько 200 наукових праць, у т. ч. досліджень з історії педагогічної думки в Україні, підручників із педагогіки, методичних посібників і підручників з української мови для початкової та середньої шкіл тощо.

10 серпня – **175 років** від дня народження **Вільгельма Рейна** (1847 – 1929).

Німецький педагог, методист, послідовник Й. Гербарта, захисник ідеї єдиної німецької школи, професор Йенського університету, експериментатор дослідної школи при університеті, в якій реалізував складені ним навчальні плани народної школи, керівник педагогічних семінарів для вчителів, автор методичних посібників з усіх предметів для вчителів 1–8 класів.

10 серпня – **105 років** тому відкрився Другий Всеукраїнський учительський з'їзд.

У цей день у Києві відбувся Другий Всеукраїнський учительський з'їзд, який накреслив основні завдання в галузі українізації освіти та ухвалив постанови "Організація нової школи", "Українізація школи", "Освіта вчителя", "Вища школа", "Організація освіти" та ін.

12 серпня – **60 років** тому український космонавт здійснив космічний політ навколо Землі.

У цей день (1962) український космонавт Павло Попович здійснив космічний політ навколо Землі.

12 серпня – **Міжнародний день молоді.**

13 серпня – **105 років** тому відроджена **Всеукраїнська учительська спілка.**

У цей день (1917) на Першому Всеукраїнському професійному вчительському з'їзді було відроджено Всеукраїнську учительську спілку (ВУС, створена в травні 1906 р. і діяла нелегально), яку очолила С. Русова, з 1919 р. – О. Дорошкевич. Спілка припинила своє існування в 1920 р.

14 серпня – **155 років** від дня народження **Джона Голсуорсі** (1867 – 1933).

Англійський прозаїк, драматург і поет, реформатор, меценат, правозахисник, громадський діяч, засновник ПЕН-клубу – міжнародної письменницької організації, автор оповідань, романів, п'єс, трилогії „Сага про Форсайтів”; лауреат Нобелівської премії (1932) з літератури "за високу майстерність оповідача".

14 серпня – **115 років** від дня народження **Бориса Герасимовича Ананьєва** (1907 – 1972).

Відомий психолог, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН СРСР, асистент кафедри психології Горського педагогічного інституту, дослідник загальної та вікової психології Інституту імені В. М. Бехтерева (Ленінград), автор праць із педагогічної, вікової, дитячої психології, історії російської психології, проблем навчання і виховання в початковій школі, зокрема "Психологія педагогічної оцінки", "Виховання спостережливості в школярів", "Виховання характеру школяра", "Нариси історії російської психології XVIII–XIX століть", "Теорія відчуттів" та ін.

14 серпня – **День мучеників Маккавеїв. Маковія. Перший (Медовий) Спас.**

15 серпня – **150 років** від дня народження **Степана Онисимовича Сірополка** (1872 – 1959).

Український педагог, публіцист, історик педагогіки, бібліограф, громадський діяч, один із організаторів українського шкільництва, завідувач відділу народної освіти Тульської і Московської губернських земських управ, основоположник українського книгознавства та бібліотекознавства, радник із питань освіти УЦР, заступник міністра народної освіти УНР, професор Українського високого педагогічного інституту імені М. Драгоманова та Російського педагогічного інституту імені Я. А. Коменського в Празі, редактор журналів „Народное образование” та „Педагогический листок”,

автор наукових розвідок із проблем української національної школи та національного виховання, історії освіти в Україні та праць про народні бібліотеки.

15 серпня – **130 років** від дня народження **Луї де Бройля** (1892 – 1987).

Французький фізик-теоретик, один із основоположників квантової механіки, професор теоретичної фізики Інституту Анрі Пуанкаре в Парижі, засновник Центру досліджень із прикладної математики, радник при французькій Вищій комісії з атомної енергії, член Французької АН, іноземний член АН СРСР, лауреат Нобелівської премії (1929) з фізики "за відкриття хвильової природи електронів".

16 серпня – **190 років** від дня народження **Вільгельма Вундта** (1832 – 1920).

Німецький психолог, фізіолог, філософ, один із основоположників експериментальної та фізіологічної психології, творець наукової школи психологів, професор університетів Гейдельберга й Лейпцига, засновник першої в світі лабораторії експериментальної психології – Міжнародного центру формування психологів-експериментаторів, автор програми відокремлення психології від фізіології як окремої науки, праць „Основи фізіологічної психології” (у 2 т.), „Система філософії”, „Нариси психології”, «Психологія народів» та ін.

16 серпня – **170 років** від дня народження **Миколи Павловича Дашкевича** (1852 – 1908).

Український літературознавець, історик, фольклорист, магістр всесвітньої літератури, один із фундаторів вивчення західноєвропейського романтизму у вітчизняному літературознавстві (працював в університетах і бібліотеках Німеччини, Франції, Англії, Австрії, Італії), професор Київського університету, дійсний член НТШ у Львові, керівник Історичного товариства Нестора-літописця, автор праць „Князювання Данила Галицького за російськими та іноземними джерелами”, „Романтика круглого столу в літературі та житті Заходу”, „Деякі слова про М. І. Костомарова та Ф. М. Достоєвського” та ін.

19 серпня – **Преображення Господнє. Другий (Яблуневий) Спас.**

20 серпня – **195 років** від дня народження **Шарля де Костера** (1827-1879).

Бельгійський письменник і критик, публіцист, основоположник бельгійської літератури (писав французькою мовою), автор знаменитої "Легенди про Уленшпігеля і Ламме Гудзака, про їхні героїчні, веселі та славетні пригоди у Фландрії та інших країнах", збірки "Фламандські легенди", психологічного роману "Весільна подорож", історичної драми

"Стефанія".

20 серпня – **110 років** від дня народження **Всеволода Борисовича Соллогуба** (1912 – 1988).

Український геофізик, член-кореспондент АН УРСР, завідувач відділу Інституту геофізики АН УРСР, фахівець із питань тектоніки земної кори і верхньої мантії, сейсморозвідки; лауреат премії імені В. І. Вернадського (1976), Державної премії УРСР (1984, 1989).

21 серпня – **30 років** тому відбувся **Перший Всесвітній форум українців**.

У ці дні (21-24 серпня 1992 р.) у Києві відбувся Перший Всесвітній форум українців (ВФУ), на якому були присутні делегати й гості з 26 країн світу. Другий ВФУ відбувся в 1997 році (21–24.08) під гаслом "У співпраці та єднанні увійдемо в ХХІ століття". У роботі форуму брали участь делегати й гості з 47 країн.

23 серпня – **155 років** від дня народження **Осипа Степановича Маковея** (1867-1925).

Український письменник, поет, перекладач, літературний критик, публіцист, історик літератури, учений-філолог, фольклорист, доктор філософії Чернівецького університету, викладач учительських семінарій Чернівців, Львова, Заліщиків; автор збірки "Поезії", повістей, гумористичних оповідань і фейлетонів, збірок прози "Заліссе", "Наші знакоми", "Кроваве поле", повісті "Ярошенко" (Хотинська війна 1621 р.), перекладів із німецької та польської, праць із філології "З історії нашої філології. Три галицькі граматики", досліджень творчості П. Куліша, Ю. Федьковича, І. Франка, О. Кобилянської та інших письменників.

23 серпня – **День Державного прапора України**.

24 серпня – **30 років** тому (1992) відкрито **університет "Києво-Могилянська академія"**.

24 серпня – **День незалежності України**.

У цей день (1991) Верховна Рада УРСР ухвалила Акт проголошення незалежності України.

26 серпня – **55 років** тому вийшов Указ **"Про затвердження Положення про комісії в справах неповнолітніх Української РСР"**.

У цей день (1967) вийшов Указ Президії Верховної Ради УРСР "Про затвердження Положення про комісії в справах неповнолітніх Української РСР".

27 серпня – **120 років** від дня народження **Юрія Івановича Яновського** (1902-1954).

Український письменник, журналіст, сценарист і критик, один із засновників романтичної течії в українській літературі, головний редактор Одеської кінофабрики, автор віршів, новел, романів „Чотири шаблі”, „Вершники”, п'єс „Дума про Британку”, „Дочка прокурора”, сценаріїв до кінофільмів; лауреат Державної премії СРСР (1949).

28 серпня – **235 років** від дня народження **Христіана Вільгельма Гарніша** (1787-1864).

Німецький педагог, теолог, доктор філософії, керівник і викладач учительських семінарій та організатор Союзу вчителів у Бреслау (нині Вроцлав, Польща), прихильник ідей Й. Г. Песталоцці, засновник і редактор перших в Німеччині педагогічних журналів "Шкільна рада в Одері" і "Народний учитель", автор посібника з курсу краєзнавства, в якому об'єднано уроки історії, географії та інших предметів.

28 серпня – **Успіння Пресвятої Богородиці. Перша Пречиста.**

29 серпня – **390 років** від дня народження **Джона Локка** (1632-1704).

Англійський філософ-матеріаліст, просвітитель, ідеолог англійської буржуазно-демократичної революції XVII ст., реформатор навчально-виховного процесу в педагогіці, викладач риторики, давньогрецької мови, філософії в Оксфордському університеті, прихильник і продовжувач ідей Ф. Бекона про досвідне походження знань, матеріалістичні сенсуалізм й емпіризм, один із найпереконливіших фундаторів ідеї толерантності, автор праць „Лист про толеранцію”, „Досвід про людський розум”, „Думки про виховання” та ін.

29 серпня – **160 років** від дня народження **Моріса Метерлінка** (1862-1949).

Бельгійський поет-символіст, драматург, есеїст, критик, майстер нарисів, один із засновників театру абсурду, автор п'єс "Неминуча", "Сліпці", реалістичних драм "Сестра Беатріса", "Монна Ванна", романтичної п'єси-казки "Синій птах" (Синій птах – символ людського щастя), книг "Роздум квітів", "Життя бджіл", "Життя мурашок"; лауреат Нобелівської премії (1911) "за багатогранну літературну діяльність, особливо за драматичні твори, що відзначаються багатством уяви і поетичною фантазією".

29 серпня – **80 років** від дня народження **Петра Петровича Воробієнка** (1942).

Доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, колишній ректор Одеської національної академії зв'язку імені О. С. Попова.

29 серпня – День Нерукотворного образу Господа Ісуса Христа. Третій Спас.

Вересень

115 років тому засновано Фребелівський педагогічний інститут.

Заснування приватного Фребелівського педагогічного інституту (Київ, 1907–1920), що готував керівників і вихователів дошкільних закладів, учителів початкових шкіл, педагогічних працівників позашкільних закладів.

105 років тому вийшов журнал "Книгарь"

Вихід журналу "Книгарь" (Київ, 1917 – 1920), першого українського критико-бібліографічного часопису товариства "Час".

50 років тому створено Європейський центр із вищої освіти ЮНЕСКО-СЕПЕС.

Створення (1972) Європейського центру із вищої освіти ЮНЕСКО-СЕПЕС з метою сприяння співробітництву в галузі вищої освіти між державами. Центр розташований у палаці Крецулеску (Румунія).

1 вересня – **140 років** від дня народження **Дмитра Аполлінарійовича Рожанського** (1882 – 1936).

Український і російський вчений-фізик, член-кореспондент АН СРСР, засновник першої школи радіофізиків у Харківському університеті, автор наукових праць із питань електричних розрядів у газах, радіофізики, радіолокації тощо.

1 вересня – **День знань**.

2 вересня – **180 років** від дня народження **Климентія Миколайовича Ганкевича** (1842 – 1924).

Український мовознавець, філософ, педагог, дослідник наголосів і народної етимології в українській мові, учитель гімназій Перемишля, Станіслава, Чернівців, викладач Чернівецького університету, співробітник періодичних видань Східної Галичини, автор праць „Про систему наголошення в грецькій та українській мовах”, „До питання вивчення українського наголосу”, ряду рецензій на праці з україністики. Основні завдання філософії вбачав у примиренні науки з релігією, розуму з вірою.

2 вересня – **145 років** від дня народження **Фредеріка Содді** (1877 – 1956).

Англійський радіохімік, іноземний член-кореспондент АН СРСР, викладач фізичної хімії і теорії радіоактивного розпаду в університеті Глазго,

професор Оксфордського університету, один із засновників (з Є. Резерфордом) теорії радіоактивного розпаду, експериментатор (підтвердив теорію утворення гелію з радону, запровадив поняття про ізотопи), лауреат Нобелівської премії (1921) з хімії „за дослідження природи і походження ізотопів”.

6 вересня – **125 років** від дня народження **Івана Кіндратовича Микитенка** (1897 – 1937).

Український письменник, драматург, секретар правління СП України, автор оповідань, повістей „Брати”, „Вуркагани”, роману „Ранок”, п’єс „Диктатура”, „Справа честі”, „Як сходило сонце”, сатиричної комедії „Соло на флейті”, книг публіцистики „Голуби миру”, „Тринадцята весна” та ін.

8 вересня – **День українського кіно.**

8 вересня – **День фізичної культури і спорту.**

8 вересня – **Міжнародний день солідарності журналістів.**

9 вересня – **285 років** від дня народження **Луїджі Гальвані** (1737 – 1798).

Італійський фізіолог, один із засновників учення про електрику, основоположник електрофізіології, професор Болонського університету, дослідник електричних явищ в живих організмах. З ім’ям ученого пов’язані поняття «гальванізація», «гальванічний елемент», «гальванічні покриття», «гальванометр», «гальваноманітні явища» тощо.

9 вересня – **130 років** від дня народження **Сергія Степановича Смерчинського** (1892 – 1954).

Український філолог, поет, архівіст, бібліограф, дослідник синтаксису української мови, учитель шкіл Вінниці, працівник Подільської архівної комісії (Вінниця), згодом Кабінету виучування Поділля, перекладач французьких поетів (знав 16 мов), автор праць „Нариси з української синтакси”, „Куди йде українська мова” та ін.

9 вересня – **110 років** від дня народження **Федора Юрійовича Маківчука** (1912 – 1988).

Український письменник, гуморист, публіцист, журналіст, заслужений працівник культури УРСР, головний редактор журналу „Перець” (40 років), автор творів різних жанрів – фейлетонів, гуморесок, сатиричних оповідань, політичних памфлетів і репортажів, які розвивають досвід і традиції української класичної сатиричної прози та народного гумору, зокрема книжок „Здоровенькі були”, „І сміх, і гріх”, „Замужем і вдома”, „Анфас і в профіль”, „Вінегрет з перцем”; книжок для дітей „Пушок і Дружок” та

“Зустріч друзів” (написаних з П. Глазовим), лауреат республіканської премії імені Я. Галана (1967, за “Репортаж з того світу”).

10 вересня – **150 років** від дня народження **Володимира Клавдійовича Арсеньєва** (1872 – 1930).

Російський географ, етнограф, мандрівник-дослідник і письменник, учасник наукових експедицій на Далекий Схід, Камчатку, автор науково-художніх творів „У нетрях Уссурійського краю”, „В горах Сіхоте-Аліня”, „Дерсу Узала” та ін.

11 вересня – **160 років** від дня народження **О’Генрі** (автонім. – Вільям Сідні Портер, 1862 – 1910)

Американський письменник, гуморист, карикатурист, майстер гостросюжетної новели з несподіваним закінченням, редактор, видавець і художник газети "Роллін Стоун", автор понад 600 оповідань, скетчів, гуморесок, сатиричної книги „Королі і капуста”, збірок „Шляхетний шахрай”, „Ділові люди”, "Чотири мільйони" та ін.

14 вересня – **175 років** від дня народження **Павла Миколайовича Яблочкова** (1847 – 1894).

Російський винахідник і вчений у галузі електротехніки, винахідник електричної свічки – електричної дугової лампи, системи електричного освітлення, оригінальних електричних машин тощо.

15 вересня – **145 років** від дня народження **Олени Львівни Кульчицької** (1877 – 1967).

Український живописець і графік, професор, педагог, народний художник УРСР, викладач малювання в гімназіях Львова і Перемишля, професор Львівського поліграфічного інституту, автор картин „Діти на леваді”, „Жнива”, ілюстрацій до творів М. Коцюбинського, І. Франка, інших письменників; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1967).

15 вересня – **110 років** тому вийшов журнал **"Учительське слово"**.

У цей день (1912) у Львові вийшов перший номер журналу „Учительське слово”, заснованого Товариством освітян Галичини і Буковини „Взаємна поміч українського вчительства” (ВПУВ). Часопис став трибуною загалу українського народного вчительства і висвітлював діяльність ВПУВ, роботу і стан бібліотек, освітні й шкільні проблеми, вів боротьбу за права української народної школи (часопис виходив до 1935 р.).

15 вересня – **День винахідника і раціоналізатора.**

15 вересня – **Міжнародний день демократії.**

16 вересня – **55 років** тому затверджено **Положення про нагрудний значок "Відмінник освіти СРСР"**.

У цей день (1967) Колегією Міністерства освіти СРСР було затверджено Положення про нагрудний значок "Відмінник освіти СРСР" для нагородження кращих працівників педагогічних навчальних закладів, вищої школи, наукових установ, міністерств освіти СРСР і союзних республік.

16 вересня – **Міжнародний день охорони озонowego шару.**

17 вересня – **165 років** від дня народження **Костянтина Едуардовича Ціолковського** (1857 – 1935).

Вчений у галузі авіації і динаміки ракет, авіаконструктор, винахідник, засновник сучасної космонавтики, розробник теорії польотів у космічному просторі ракет з реактивним двигуном на рідкому паливі.

18 вересня – **270 років** від дня народження **Андрієна Лежандра** (1752 – 1833).

Французький математик, член Паризької АН, учений у галузі геодезичних вимірювань, тригонометрії, математичного аналізу, теорії чисел; автор підручника з елементарної геометрії „Початки геометрії”, в якому здійснив алгебраїзацію та арифметизацію геометрії, а також увів елементи вчення про симетрію. За зразком підручника вченого створювалися всі підручники з елементарної геометрії, зокрема, в Росії.

20 вересня – **105 років** тому відбувся **Перший Всеукраїнський з'їзд "Просвіт"**.

У цей день (20-23 вересня 1917 р.) відбувся Перший Всеукраїнський з'їзд „Просвіт”, почесним головою якого було обрано М. Грушевського. З'їзд закликав до боротьби з неграмотністю, українізації шкіл і запровадження обов'язкової шкільної освіти.

21 вересня – **115 років** тому організовано **Вищі жіночі курси.**

У цей день (1907) у Харкові організовано Вищі жіночі курси, які стали першим жіночим університетом.

21 вересня – **Міжнародний день миру.**

21 вересня – **Різдво Пресвятої Богородиці. Друга Пречиста.**

22 вересня – **120 років** від дня народження **Андрія Петровича Медушевського** (1902 – 1977).

Український мовознавець, педагог, доктор педагогічних наук,

професор, викладач і завідувач кафедри української мови Київського педагогічного інституту імені М. Горького, автор посібників для вишів із сучасної української літературної мови, "Методики викладання української мови в середній школі", співавтор шкільного підручника „Українська мова. Ч. 2. Синтаксис” (10 видань).

22 вересня – **День партизанської слави.**

24 вересня – **125 років** від дня народження **Андрія Ілліча Зільберштейна** (1897 – 1984).

Український педагог, фахівець і галузі дидактики, історії педагогіки, вищої школи, відмінник народної освіти, завідувач кафедри педагогіки і психології, професор Харківського державного педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди, редактор журналу "Шлях освіти", автор праць із проблем активізації пізнавальної діяльності школярів та студентів, історії педагогіки, проблемного навчання й використання наочності в навчанні.

24 вересня – **10 років** від дня народження **Дмитра Васильовича Ткача** (1912-1993)

Український письменник, головний редактор видавництва “Молодь”, директор видавництва “Веселка”, автор творів для дітей і дорослих, зокрема морських оповідань і повістей “Моряки”, “Спокійне море”, “Генуезька вежа”, трилогії “Плем’я дужих”, роману “Помста Сапун-гори” тощо; лауреат премії імені Лесі Українки.

25 вересня – **125 років** від дня народження **Вільяма Катберта Фолкнера** (1897 – 1962).

Американський письменник, викладач літератури в університеті штату Вірджінія, учасник Міжнародної письменницької конференції в Бразилії (1954). Автор романів „Сарторіс”, „Галас і шаленство”, „Святилище”, „На смертному одрі” та ін. Лауреат Нобелівської премії (1949) з літератури.

25 вересня – **75 років** від дня народження **Михайла Васильовича Загірняка** (1947).

Доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі електромеханіки, ректор Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського.

27 вересня – **145 років** від дня народження **Миколи Олександровича Прилежасва** (1877 – 1944).

Український учений, хімік-органік, член-кореспондент АН СРСР, професор Київського політехнічного інституту, автор праць із хімії

кисневмісних органічних сполук.

28 вересня – день народження **Василя Олександровича Сухомлинського** (1918 – 1970).

Видатний український педагог-гуманіст, учитель, дитячий письменник, член-кореспондент АПН РРФСР, СРСР, заслужений учитель УРСР, Герой Соціалістичної Праці, директор Павлиської середньої школи, що на Кіровоградщині, автор творів „Серце віддаю дітям”, „Народження громадянина”, „Листи до сина”, оповідань і казок для дітей.

28 вересня – **70 років** тому відкрито літературно-меморіальний музей І. П. Котляревського

У цей день (1952) у Полтаві відкрито літературно-меморіальний музей І. П. Котляревського.

29 вересня – **475 років** від дня народження **Мігеля де Сервантеса** (справж. – Сервантес Сааведра, 1547 – 1616).

Іспанський письменник, автор пасторального роману "Галатея", п'єс "Алжирські звичаї", "Зруйнування Нумансії", новел "Циганочка", "Ліценціат Відрієра", поетичного твору "Подорож на Парнас", лицарського роману „Вигадливий ідальго Дон Кіхот Ламанчський” („Дон Кіхот”).

30 вересня – День Віри, Надії, Любові та їхньої матері Софії.

30 вересня – **Всеукраїнський день бібліотек.**

Жовтень

Міжнародний місяць шкільних бібліотек.

1 жовтня – **Міжнародний день музики.**

2 жовтня – **125 років** від дня народження **Леоніда Марковича Мосендза** (1897 – 1948).

Український прозаїк, публіцист, поет-модерніст Празької школи, перекладач, доктор технічних наук, учитель навчальних закладів Поділля, Закарпаття, один із членів групи письменників, що об'єднувалися навколо „Літературно-наукового вісника” Д. Донцова (значну частину життя провів у еміграції), автор поетичних збірок і оповідань "Зодіак", "Дияболічні параболи", ліричної драми "Вічний корабель", автобіографічних поем "Канітферштан, на українську мову перелицьований", і повісті "Засів", роману-трилогії „Останній пророк” тощо.

2 жовтня – **120 років** від дня народження **Петра Яковича Гальперіна** (1902 – 1988).

Відомий психолог, діяч харківської психологічної школи, московської школи О. М. Леонтєєва, експериментатор, теоретик науки, викладач. Автор теорії планомірно-поетапного формування розумових дій, завідувач лабораторії Харківського психоневрологічного інституту, автор праць "Методи навчання і розумовий розвиток дитини", "Залежність навчання від типу орієнтаційної діяльності", "Формування знань і вмінь на основі теорії поетапного засвоєння розумових дій" та ін.

3 жовтня – **185 років** від дня народження **Петра Францовича Лесгафта** (1837 – 1909).

Відомий педагог, анатом, лікар, громадський діяч, основоположник вітчизняної наукової системи фізичного виховання, професор і завідувач кафедри фізіологічної анатомії Казанського університету, доцент Петербурзького університету, організатор Біологічної лабораторії (реорганізованої в Природничо-науковий інститут імені П. Ф. Лесгафта), керівник курсів вихователів і керівників фізичного виховання, засновник Вільної вищої школи, прихильник активних методів навчання, поєднання фізичного виховання з розумовим, моральним, естетичним і трудовим; автор посібників із фізичної освіти дітей шкільного віку, праць із виховання дітей дошкільного віку в сім'ї, жіночої освіти, охорони материнства і дитинства.

3 жовтня – **125 років** від дня народження **Луї Арагона** (1897 – 1982).

Французький письменник і політичний діяч, представник літератури соціалістичного реалізму, учасник Руху Опору, автор збірок статей, віршів, оповідань, романів „Страсний тиждень”, „Комуністи”, „Загибель всерйоз”, нарису „Українське інтермецо”, який містить огляд української літератури, зокрема творчості Т. Шевченка, Ю. Яновського.

5 жовтня – **135 років** від дня народження **Олекси Наумовича Синявського** (1887 – 1937).

Український мовознавець, педагог, професор Харківського інституту народної освіти, Київського та Харківського університетів, керівник Діалектичної комісії ВУАН, автор праць з української діалектології, граматики, фонетики, історії української літературної мови, посібників з української мови для учнів і вчителів школи і самоосвіти "Вчимось писати", "Короткий нарис української мови", "Норми української літературної мови".

5 жовтня – **110 років** тому відкрито **будинок Педагогічного музею**.

У цей день (1912) відбулося урочисте відкриття будинку Педагогічного музею імені цесаревича Олексія (за проектом архітектора П.

Альошина) у Києві (нині – Будинок учителя), одного з кращих серед педагогічних музеїв Європи. Частина площі будинку було відведено для педагогічної бібліотеки (читальний зал і книгосховище). Першим директором новоствореного музею став педагог-методист О. Музиченко.

5 жовтня – **Всесвітній день учителів.**

5 жовтня – **День київського студента.**

6 жовтня – **135 років** від дня народження **Івана Артемовича Панькевича** (1887 – 1958).

Український мовознавець, літературознавець, історик, педагог, громадський діяч, доктор філологічних наук, дослідник говорів Закарпаття, член НТШ у Львові, викладач гімназій Ужгорода і Перечина, Консулярної академії у Відні, професор Братиславського і Карлового університетів, Українського вільного університету в Празі, один із засновників товариства "Просвіта" і "Педагогічного товариства Підкарпатської Русі" в Ужгороді, автор шкільних підручників для молодших класів середніх шкіл, праць із літературознавства, фольклору Галичини, краєзнавства, педагогіки, у т. ч. народної.

7 жовтня – **День працівників освіти.**

8 жовтня – **180 років** від дня народження **Івана Івановича Нечипоренка** (1842 – 1910).

Український педагог і освітній діяч, викладач історії й географії в гімназіях Полтави, Немирова, Мурома, директор Колегії Павла Галагана в Києві – приватного навчального закладу, заснованого в 1871 р. Г. П. Галаганом.

8 жовтня – **130 років** від дня народження **Марини Іванівни Цвєтасвої** (1892 – 1941).

Поетеса "срібної доби", перекладач, авторка ліричних збірок, сатиричної поеми „Щуролов”, поеми-казки "Цар-дівця", есе „Мій Пушкін”, трагедій "Аріадна", "Федра", книги прози "Повість про Сонечку", спогадів "Живе про живе", перекладів творів І. Франка, Лесі Українки та ін. поетів.

8 жовтня – **105 років** тому(1917) розпочала діяльність **Спілка учителів-українців м. Києва.**

9 жовтня – **130 років** від дня народження **Гната Васильовича Михайличенка** (1892 – 1919).

Український письменник-символіст, публіцист, літературний критик,

теоретик нового пролетарського мистецтва, громадський і політичний діяч, один із керівників партії боротьбистів, організатор видавництва "Товариство українських письменників", нарком освіти УСРР, автор творів „Блакитний роман”, „Погрози невідомого”, „Тюрма” та ін. Розстріляний білогвардійцями.

10 жовтня – **150 років** від дня народження **Миколи Кузьмича Грунського** (1872 – 1951).

Український мовознавець, доктор філологічних наук, заслужений діяч науки УРСР, фахівець у галузі слов'янського письма, граматики та історії слов'янських мов, професор Юр'євського та Київського університетів, автор праць зі славістики, російської й української мов, літературознавства, педагогіки й методики викладання мови, підручників "Грамматика давньоцерковнослов'янської мови", "Російська мова", "Українська грамматика", "Історія форм української мови" тощо.

11 жовтня – **80 років** від дня народження **Володимира Олександровича Яворівського** (1942–2021).

Український письменник, журналіст, публіцист, громадський і політичний діяч, кореспондент газети "Літературна Україна", один із засновників Народного Руху України, активний учасник національно-демократичних перетворень в Україні, депутат Верховної Ради України (з 1990 р.), автор романів „Ланцюгова реакція”, „Марія з полином у кінці століття”, „Автопортрет з уяви”, лауреат Державної премії Української РСР імені Т. Г. Шевченка (1984), літературної премії імені Дмитра Загула (2005).

11 жовтня – **50 років** тому затверджено "**Правила для учнів середньої загальноосвітньої школи Української РСР**".

У цей день (1972) колегією Міністерства освіти УРСР затверджено "Правила для учнів середньої загальноосвітньої школи Української РСР".

12 жовтня – **130 років** від дня народження **Кравчука Михайла Пилиповича** (1892–1942).

Український математик, педагог, громадський діяч, академік АН УРСР, учасник розбудови національної школи в роки визвольних змагань, викладач Київського університету, учительських українських гімназій, організатор першої в Україні математичної олімпіади школярів (1935). Автор праць з історії математики, підручників для вищих навчальних закладів, навчальних програм для вищої та середньої шкіл, упорядник словника математичних термінів для середньої школи.

12 жовтня – **130 років** тому (1917) відбувся **Перший з'їзд учителів-українців Альберти в Едмонтоні (Канада)**.

13 жовтня – **105 років** тому прийнято циркуляр "**До української людності**".

У цей день (1917) Генеральним секретаріатом освіти з метою реалізації державної освітньої політики й рішень Другого Всеукраїнського педагогічного з'їзду було опубліковано циркуляр «До української людності» про запровадження в школі навчання рідною мовою та вивчення історії України.

14 жовтня – **175 років** від дня народження **Якова Павловича Новицького** (1847 – 1925).

Український історик, фольклорист, етнограф, археолог, краєзнавець, педагог, один із основоположників регіональних історико-краєзнавчих, етнографічних досліджень в Україні, побудованих на архівних джерелах і археологічних матеріалах Катеринославщини і Запоріжжя, засновник і директор Запорізького обласного історичного музею, член-кореспондент ВУАН, учитель шкіл Олександрівського повіту, секретар повітової шкільної ради і опікунства дитячих притулків, директор Ольгівської школи, попечитель і екзаменатор земських шкіл, член Російського географічного товариства, Катеринославського наукового товариства, автор перших регіональних збірників українського фольклору, історико-археологічних матеріалів, статей з історії педагогіки.

14 жовтня – **80 років** тому (1942) створенно **Українську повстанську армію** (УПА).

14 жовтня – **День захисників і захисниць України.**

День захисників і захисниць України — державне свято України, що відзначається 14 жовтня (водночас зі святами Покрови Пресвятої Богородиці та Днем Українського козацтва). Свято із назвою День захисника України встановлене 14 жовтня 2014 р. указом Президента України Петра Порошенка з метою вшанування мужності та героїзму захисників незалежності й територіальної цілісності України, військових традицій і звичаїв Українського народу, сприяння подальшому зміцненню патріотичного духу в суспільстві та на підтримку ініціативи громадськості. З 2015 року є державним святом і неробочим днем. 14 липня 2021 року Верховна рада перейменувала свято на «День захисників і захисниць України»

14 жовтня – **День українського козацтва.**

14 жовтня – **Свято Покрови Пресвятої Богородиці.**

18 жовтня – **105 років** тому відкрито **Український Народний університет.**

У цей день (1917) у Києві відбулося урочисте відкриття Українського

народного університету у складі трьох факультетів: історико-філологічного, фізико-математичного і права.

19 жовтня – **120 років** від дня народження **Сергія Пилиповича Левченка** (1902 – 1969).

Український мовознавець, кандидат філологічних наук, учитель шкіл Чернігівщини та Вінничини, згодом Харкова, викладач української мови в Київському університеті, старший науковий співробітник Інституту мовознавства імені О. О. Потебні АН УРСР, автор і співавтор низки підручників, посібників, програм та методичних розробок з української мови, „Словника власних імен людей”, „Каталогу річок України”, один із укладачів і редакторів „Українсько-російського словника” (у 6 т.).

21 жовтня – **350 років** від дня народження **Пилипа Орлика** (1672 – 1742).

Український державний і військовий діяч, письменник, публіцист, полеміст, генеральний писар Лівобережної України – Гетьманщини, соратник Івана Мазепи, учасник повстання І. Мазепи проти російського царизму, гетьман Війська Запорізького (1710–1742) в екзилі, автор „Конституції прав та свобод Запорозького війська” – першої Конституції України, „Маніфесту до європейських народів”, двох поетичних книжок, праці „Діаріуш подорожній”, яка є однією з найкращих пам’яток української діаріушевої прози (діаріуш – щоденник).

24 жовтня – **50 років** від дня народження **Костянтина Олександровича Ващенка** (1972).

Доктор політичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, державний секретар Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, державний службовець 1-го рангу, заслужений економіст України.

24 жовтня – **Всесвітній день інформації про розвиток.**

24 жовтня – засновано **Організацію Об’єднаних Націй** (ООН).

24 жовтня 1945 року на конференції у Сан-Франциско, на підставі Хартії Об’єднаних Націй, представники 51 країни ратифікували договір про створення ООН.

25 жовтня – **120 років** від дня народження **Григорія Олександровича Костюка** (1902 – 2002).

Український літературознавець, критик, публіцист, кандидат філологічних наук, дослідник історії української літератури й суспільно-політичного життя в Україні, викладач Харківського педагогічного інституту та Луганського інституту народної освіти, один із засновників Об’єднання

українських письменників (США, з 1944 р. вчений в еміграції), іноземний член НАН України (1992), член Вільної академії наук у США, Міжнародного ПЕН-клубу, автор статей з літературознавства, ідеології, політики, мемуарів "Зустрічі і прощання", лауреат премії імені В. Винниченка.

27 жовтня – **Всесвітній день аудіовізуальної спадщини.**

Свято ініційовано Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) в 2005 р.

28 жовтня – **День визволення України від фашистських загарбників (1944).**

30 жовтня – **140 років від дня народження Михайла Левовича Бойчука (1882 – 1937).**

Український живописець-монументаліст, графік, педагог, основоположник українського монументального мистецтва, один із професорів-фундаторів української державної Академії мистецтв (з 1924 р. Художній інститут), засновник школи художників-монументалістів (бойчукістів).

30 жовтня – **75 років від дня народження Таїсії Іванівни Ківшар (1947).**

Український бібліотекознавець і книгознавець, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник культури України, Почесний професор Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ), старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, фахівець з питань методологічних аспектів історії бібліотечної справи України, її взаємозв'язків із книжковою справою, соціальної функції бібліотек; дослідник історії створення Національної бібліотеки України, Бібліотечно-архівного відділу Міністерства народної освіти УНР; ініціатор створення кафедри книгознавства та видавничої діяльності в КНУКіМ; член редколегій часописів «Бібліотечна планета», «Вісник КНУКіМ», наукового збірника «Українська біографістика», видання УБА «Бібліотека. Інформація. Суспільство» тощо; керівник наукового російсько-українського проекту «Російсько-українські культурні зв'язки: біографічний аспект»; автор комплексного монографічного дослідження «Український книжковий рух як історичне явище (1917–1923 рр.)», статей щодо бібліологічного доробку таких визначних українських діячів, як С. Петлюра, І. Стешенко, С. Русова, а також бібліотекознавців і книгознавців – Ю. Меженка, С. Сірополка, Л. Биковського та ін.

30 жовтня – ухвалено постанову **"Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України"** (1999).

У цей день (1999) Кабінет Міністрів України ухвалив постанову "Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України". Нині – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського – головна бібліотека освітянської галузі України, всеукраїнський галузевий інформаційний, методичний і координаційний центр мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, яка виконує функції академічної та державної спеціальної бібліотеки.

Листопад

105 років тому засновано **Херсонський державний педагогічний інститут**.

Початок занять (1917) у Херсонському державному педагогічному інституті, заснованому на базі евакуйованого Юр'ївського учительського інституту (Тарту), нині – Херсонський державний університет.

1 листопада – прийнято "**Декларацію прав національностей України**".

2 листопада – **120 років** від дня народження **Сергія Олексійовича Лебедєва** (1902 – 1974).

Український вчений в галузі електроенергетики та обчислювальної техніки, педагог, організатор науки, академік АН УРСР і АН СРСР, Герой Соціалістичної Праці, директор Інституту електротехніки АН УРСР, творець першої в СРСР і Європі електронно-обчислювальної машини з програмним управлінням, автор праць із проблем стійкості й автоматизації енергетичних систем, теорії проектування та експлуатації обчислювальних машин, теорії лічильних пристроїв тощо, лауреат Ленінської премії та Державної премії СРСР.

2 листопада – **100 років** тому затверджено "**Кодекс законів про народну освіту УСРР**".

У цей день (1922) ВУЦВК (Всеукраїнський центральний виконавчий комітет) затвердив „Кодекс законів про народну освіту УСРР” – унікальний документ, аналогів якому не було ні в Росії, ні в інших республіках Союзу. Це був перший досвід законодавчого закріплення в одному документі завдань народної освіти, науки, літератури та мистецтва.

3 листопада – **140 років** від дня народження **Якуба Коласа** (справж. – Костянтин Михайлович Міцкевич, 1882 – 1956).

Білоруський народний поет, письменник, педагог, заслужений діяч науки БРСР, народний вчитель, громадсько-політичний діяч, засновник профспілки вчителів, борець за вільну демократичну школу, один із засновників Мінського університету, перший віце-президент АН БРСР, автор

монументальної поеми "Рибалчина хата", трилогії "На розстанях", посібників із читання для білоруських дітей тощо; лауреат Державної премії СРСР.

3 листопада – **135 років** від дня народження **Самуїла Яковича Маршака** (1887 – 1964)

Російський поет і перекладач, один із творців сучасної літератури для дітей, який "прийшов у дитячу літературу через театр" (працював у театрі юних глядачів), редактор журналу "Горобець", автор памфлетів, поем, п'єс-казок, віршованих повістей "Терем-теремок", "Дванадцять місяців", "Містер-Твістер", "Весела мандрівка від А до Я» та ін., автобіографічної повісті "На початку життя", віршів, присвячених Україні, перекладів творів українських письменників; лауреат Державної премії СРСР (1942, 1946, 1949, 1951).

6 листопада – **130 років** від дня народження **Михайла Яковича Басова** (1892 – 1931)

Відомий психолог і педагог, професор педології і психології Ленінградського педагогічного інституту імені О. І. Герцена, дослідник проблем волі, питань об'єктивного вивчення дітей, методики психологічних спостережень за дітьми дошкільного віку, автор праць „Воля, як предмет функціональної психології”, „Психологія, рефлексологія и фізіологія”, „Загальні основи педології” та ін.

6 листопада – **день визволення Києва** від фашистських загарбників.

- 1943 - військами Першого Українського фронту було визволено Київ від фашистських загарбників.

7 листопада – **165 років** від дня народження **Дмитра Івановича Багалія** (1857 – 1932).

Український історик, педагог, архівознавець, громадський і культурно-освітній діяч, організатор освіти та науки, академік Всеукраїнської АН, член Старої Київської громади, професор і ректор Харківського університету та Полтавського інституту народної освіти, голова Харківської міської думи, керівник правління Харківської громадської бібліотеки та видавничого комітету Харківського товариства поширення грамотності в народі, один із засновників УАН та Всенародної бібліотеки при Академії, харківського товариства „Просвіта”, науково-дослідної кафедри історії України, перший директор Науково-дослідного інституту Т. Шевченка, автор понад 400 праць з історії Слобожанщини, Лівобережної та Південної України XV–XVIII ст., історії культури, освітньої та архівної галузі України.

7 листопада – **155 років** від дня народження **Марії Склодовської-Кюрі** (1867 – 1934).

Французький і польський фізик, хімік, член Паризької медичної

академії, директор Інституту радіо, перша жінка-професор Сорбонни. Разом із чоловіком П. Кюрі заклали основи вчення про радіоактивність урану, відкрили полоній і радій (атомну масу, місце в періодичній таблиці Менделєєва). Перша жінка-лауреат Нобелівських премій з фізики (1903) та хімії (1911).

7 листопада – **115 років** від дня народження **Михайла Семеновича Гриценка** (1907 – 1992).

Український педагог, доктор педагогічних наук, фахівець у галузі історії педагогіки, відмінник народної освіти УРСР, учитель трудових шкіл, профшкіл, ФЗУ, робфаків; заступник директора і завідувач кафедри педагогіки й психології Запорізького педагогічного інституту, завідувач кафедри педагогіки Одеського державного університету, Одеського педагогічного інституту іноземних мов, доцент кафедри педагогіки Одеського педагогічного інституту імені К. Д. Ушинського, старший науковий співробітник і професор-консультант НДІ педагогіки УРСР, автор наукових праць з історії школи в Україні, історії педагогіки, навчальних посібників з періодизації історії освіти, історії педагогіки для педінститутів УРСР тощо.

7 листопада – **105 років** від дня народження **Олександри Михайлівни Бандури** (1917–2010).

Український педагог-методист, літературознавець, кандидат педагогічних наук, викладач української мови та літератури в середній школі, науковий співробітник Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР (1951 – 1988), фахівець у галузі теорії шкільного підручника, методики викладання української літератури в школі, автор посібників для вчителів з вивчення творчості Л. І. Глібова, І. П. Котляревського в школі, "Вивчення елементів теорії літератури в 4–7 кл.", "Наукові основи підручника з літератури", нарису "Василь Стефаник", лауреат Державної премії УРСР (1977, за підручник для 5 кл. "Українська література").

7 листопада – **105 років** тому відкрито **Українську Академію педагогічних наук**.

У цей день (1917) урочисто відкрито Українську Академію педагогічних наук (УАПН), при якій започатковано курси для підготовки вчителів української мови та літератури.

8 листопада – **135 років** від дня народження **Нестора Михайловича Малечі** (1887 – 1979).

Український мовознавець, етнограф, краєзнавець, фольклорист, педагог, кандидат філологічних наук, професор, фахівець у галузі вивчення лексики творів Т. Шевченка, шкільний інспектор Київської округи, завідувач

бюро мовознавства АН УСРР, професор Уральського педагогічного інституту (репресований і висланий в Казахстан), автор словників до „Кобзаря”, підручників і посібників для ліквідації неписьменності серед дорослого населення, посібника „Українська мова. Книжка для гуртків самоосвіти українського населення РРФСР”.

9 листопада – **150 років** від дня народження **Богдана Сильвестровича Лепкого** (1872 – 1941).

Український письменник, перекладач, літературознавець, педагог, викладач української, польської та німецької мов і літератур у народних школах Тернопільщини, професор і завідувач кафедри української літератури Ягеллонського університету в Кракові, організатор і керівник Товариства вищої освіти та викладач курсів українознавства у Берліні, автор численних збірок малої прози, історичної тетралогії про гетьмана Мазепу та історичних повістей „Вадим”, „Крутіж”, „Орли”, книги спогадів "Казка мого життя", літературознавчої праці "Начерк історії української літератури", упорядник антології української поезії, науковий редактор першого „Повного видання творів Т. Шевченка”.

9 листопада – **Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва.**

9 листопада – **День Преподобного Нестора-літописця Печерського.**

9 листопада – **День української писемності та мови.**

10 листопада – **Всесвітній день молоді.**

- 1945 - у Лондоні створено Всесвітню федерацію демократичної молоді.

14 листопада – **290 років** від дня народження **Андрія Федоровича Бачинського** (1732 – 1809).

Український греко-католицький церковний і культурно-громадський діяч, просвітитель, ініціатор і головний провідник національного і релігійного відродження Закарпаття, організатор шкільної освіти, навчання закарпатців у Львівському університеті, видання руських шкільних підручників; захисник рідної мови, єдності віри, обов’язкової початкової освіти; засновник богословської семінарії, єпископської бібліотеки та єпархіального архіву в Ужгороді, семінарії при церкві Св. Варвари у Відні, видавець слов’яно-руської Біблії (у 5 т.), яка в науці одержала назву “Біблія Бачинського”.

15 листопада – **160 років** від дня народження **Герхарта Гауптмана**

(1862 – 1946).

Німецький драматург і романіст, автор оповідань, романів, віршів, драматичних творів „Перед заходом сонця”, „Візник Геншель”, „Ганнуся”, „Ельга”, „Затоплений дзвін”, „Ткачі” та ін. (які до нашого часу ставляться в театрах України); лауреат Нобелівської премії (1912).

15 листопада – **110 років** від дня народження **Андрія Самійловича Малишка** (1912 – 1970).

Український поет-пісняр, перекладач, літературний критик, громадський діяч, автор збірок поезій „Батьківщина”, „До бою вставайте”, „Україно моя”, „Рута”, „Серпень душі моєї”, текстів пісень „Знову цвітуть каштани”, „Пісня про Київ”, „Пісня про рушник”, „Ми підем, де трави похилі”, „Вчителька” тощо; лауреат Державної премії СРСР (1947, 1954), Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1964, 1969).

16 листопада – **305 років** від дня народження **Жана Д’Аламбера** (1717 – 1783).

Французький просвітитель, філософ, математик, член Паризької, Петербурзької та Берлінської академій наук, механік, співавтор теорії диференціальних рівнянь і теорії рядів, один із фундаторів математичної фізики, „Енциклопедії, або Тлумачного словника наук, мистецтв і ремесел”, творець доведення основної теореми алгебри (лема Д’Аламбера), принципу динаміки – зрівноваження системи сил (принцип Д’Аламбера), також автор праць із теорії музики і музичної естетики.

16 листопада – **125 років** від дня народження **Йосипа Захаровича Штокала** (1897 – 1987).

Український математик, професор, академік і член Президії АН УРСР, викладач Київського університету, завідувач сектору історії природознавства і техніки Інституту історії АН УРСР, член-кореспондент Міжнародної академії історії наук, розробник української наукової термінології (упорядник 18 російсько-українських термінологічних словників), автор праць із теорії диференціальних рівнянь, функцій комплексної змінної, операційного числення, історії математики України; ініціатор і керівник видання „Історія вітчизняної математики”, монографії „Науково-технічний прогрес в Україні” (у 5 т.).

16 листопада – **День працівників радіо, телебачення та зв’язку.**
-1924- з Харкова транслювалася перша в Україні радіопередача.

16 **55 років** тому ухвалено постанову "**Про поліпшення підготовки наукових й науково-педагогічних кадрів**".

У цей день (1967) ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР ухвалили

постанову "Про поліпшення підготовки наукових й науково-педагогічних кадрів".

16 листопада – **Міжнародний день толерантності.**

17 листопада – **Міжнародний день студентів.**

18 листопада – **375 років** від дня народження **П'єра Бейля** (1647 – 1706).

Французький філософ-скептик, теолог, публіцист, один із ранніх представників французького просвітництва, автор праці „Словник історичний та критичний”, яка справила великий вплив на діячів доби Просвітництва і заклала підвалини Бібліотеки Конгресу США.

18 листопада – **30 років** тому відбулися **перші Загальні збори Академії педагогічних наук України.**

У цей день (1992) відбулися перші Загальні збори Академії педагогічних наук України, на яких було обрано її керівництво. Президентом Академії було обрано М. Д. Ярмаченка, віце-президентом – Л. О. Каніщенко, головним вченим секретарем – О. Я. Савченко. За рішенням зборів у Академії було утворено три Відділення: теорії та історії педагогіки; дидактики, методики, інформаційних технологій в освіті; психології, вікової фізіології та дефектології.

19 листопада – **85 років** тому ухвалено постанову "**Про заходи остаточної ліквідації неписьменності серед дорослих**".

У цей день (1937) Рада Народних Комісарів (РНК) УРСР ухвалила постанову „Про заходи остаточної ліквідації неписьменності серед дорослих”.

20 листопада – **305 років** від дня народження **Григорія Осиповича Кониського** (1717–1795).

Український філософ, письменник, проповідник, церковний і культурний діяч. Єдиний єпископ Відомства православного сповідання Російської імперії на території Речі Посполитої. Автор ряду історичних праць: «Prawa i wolności obywateluw korony Polskiej i w ks. Litewskiego...» (1767), «Историческое известие о Белорусской епархии» (1776), «Записка о том, что в России до конца XVI в. не было унии с Римской церковью» віршів, надрукованих у підручнику поетики, драми «Воскресіння мертвих», в яких звучить жива народна мова, український гумор.

Література:

1. Сікорський, Петро Іванович. Збірник наукових праць. Т. 3.

(Професійно-технічна освіта) / Сікорський П. І., 2009. - 330 с.

2. Сікорський, Петро Іванович. Збірник наукових праць. Т. 2. (Середня освіта) / Сікорський П. І., 2009. - 395 с.

3. Сікорський, Петро Іванович. Розвиток національної освіти і науки в Україні / Сікорський Петро Іванович, 2009. - 326 с.

4. Діденко, Лариса Віталіївна. Онтологічно-антропологічна модель філософування Георгія Кониського : Автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.05 / Діденко Лариса Віталіївна, 2005. - 20 с. с.

5. Кочубей Т.Д. Раціоналізм і картезіанство у педагогічній спадщині Георгія Кониського / Т. Д. Кочубей. - Текст : непосредственный // Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. - Херсон : ХДУ, 2014. - Вип. 66. - С. 27-33

20 листопада – **105 років** тому проголошено **III Універсал Української Центральної Ради**.

У цей день ухвалено III Універсал Української Центральної Ради, що проголосив утворення Української Народної Республіки (УНР) як автономної державної одиниці Російської республіки.

21 листопада – **155 років** від дня народження **Дмитра Матвійовича Синцова** (1867 – 1946).

Український математик, доктор математики, професор, організатор вищої освіти в УСРР, громадський діяч, академік АН УРСР, заслужений діяч науки УРСР, викладач Казанського університету і гімназії, Вищого гірничого училища Катеринослава, керівник Харківського математичного товариства, директор НДІ математики і механіки Харківського університету, автор праць із теорії конексів та їх застосування до інтегрування диференціальних рівнянь, з питань педагогіки, викладання математики в середній і вищій школах, підручників для університетів і педінститутів.

21 листопада – **День Архистратига Михаїла, покровителя Києва**.

23 листопада – **150 років** від дня народження **Георгія Васильовича Пфейффера** (1872 – 1946).

Український математик, педагог, академік АН УРСР, професор Київського університету та викладач інших вищих навчальних закладів Києва, директор об'єднаного Інституту математики і фізики АН УРСР, член фізико-математичних товариств Києва, Москви, Франції, Німеччини, автор праць із проблем теорії диференціальних рівнянь з частинними похідними, алгебраїчної геометрії, теорії інтегралів тощо.

24 листопада – **390 років** від дня народження **Бенедикта Спінози** (справж. – Барух, 1632 – 1677).

Нідерландський філософ-матеріаліст, пантеїст, критик церковно-теологічного світогляду, творець нової системи поглядів (критична переробка філософії Декарта), автор праць "Короткий трактат про Бога, людину та її щастя", "Богословсько-політичний трактат", "Етика" та ін.

24 листопада – **45 років** тому ухвалено постанову "**Про перехід на безкоштовне користування підручниками учнями загальноосвітніх шкіл**".

У цей день (1977) ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР ухвалили постанову „Про перехід на безкоштовне користування підручниками учнями загальноосвітніх шкіл”.

24 листопада – **День пам'яті жертв голодомору та політичних репресій. Всеукраїнська акція "Засвіти свічку"**.

25 листопада – **460 років** від дня народження **Лопе де Вега** (1562 – 1635).

Іспанський драматург, поет і прозаїк епохи Відродження, неперевершений комедіограф, автор поем, віршів, романів, трактатів, придворної комедії „Собака на сні”, п'єс „Закохана витівниця”, „Овеча криниця”, „Учитель танців”, „Дівчина з глечиком”, „Примхи Беліси” (входять до репертуару театрів України), автобіографічного роману-драми „Доротія” тощо.

25 листопада – **310 років** від дня народження **Шарля Мішеля Епе** (Де Лепе, 1712 – 1789).

Французький педагог, основоположник французької системи навчання глухих – „мімічного методу”, „системи методичних знаків” (пристосованої до навчальних потреб мови жестів глухих); засновник першої у світі школи для глухонімих дітей (1760), пізніше в інших країнах, у т. ч. в Росії (1806); автор підручників і посібників з навчання глухонімих за допомогою методичних знаків.

25 **135 років** від дня народження **Миколи Івановича Вавилова** (1887 – 1943).

Український і російський учений-генетик, біолог, член АН УРСР і АН СРСР, основоположник сучасного вчення про біологічні засади селекції, учення про центри походження культурних рослин, імунітет рослин, автор закону гомологічності рядів у спадковій мінливості організмів, праць із проблем високогірного землеробства, освоєння пустель, питань екології тощо.

26 листопада – **140 років** від дня народження **Григорія Пилиповича**

Шерстюка (1882 – 1911).

Український мовознавець, педагог, культурно-освітній і громадський діяч, видавець, народний вчитель Полтавщини, рецензент підручників, дитячої літератури, науково-популярних книжок; засновник першого українського педагогічного видавництва „Український учитель”, першого українського педагогічного журналу „Світло” (1910–1914), що є одним із основних джерел вивчення педагогічного процесу в Україні початку ХХ ст., автор популярної „Короткої української граматики для школи” (у 2 ч.), педагогічних статей "Початкова освіта", "Борис Грінченко і українська школа", "Польська педагогіка", перекладів казок братів Грімм.

29 листопада – **220 років** від дня народження **Вільгельма Гауфа** (1802 – 1827).

Німецький письменник-романтик, домашній учитель, редактор популярної газети "Ранковий листок", автор збірника „Казки для синів і дочок освічених станів” – „Маленький Мук”, „Каліф-чорногуз”, „Гаданий принц”, „Карлик Ніс”, „Холодне серце” та ін. (усього 14 казок), написаних на основі фольклору й арабських казок; збірок ліричних віршів, новел, історичного роману „Ліхтенштейн”, сатиричного роману "Мемуари Сатани".

30 листопада – **355 років** від дня народження **Джонатана Свіфта** (1667 – 1745).

Англійський письменник-сатирик ірландського походження, майстер алегорії, знаменитий представник епохи Просвітництва, церковний діяч, публіцист, магістр мистецтв, декан собору Святого Патріка і почесний громадянин Дубліна, автор фантастично-пригодницького роману „Мандри Гулівера” (у 4 ч.) – історії про збагачення уявлень людини про світ; памфлетів, присвячених боротьбі ірландського народу за свої права, зокрема "Казка діжки", "Битва книг", "Листи сукнаря".

30 листопада – **75 років** від дня народження **Катерини Вакулівни Мотрич** (1947).

Українська письменниця, автор збірок оповідань, повістей "Соняхи", "Перед храмом любові і болю", творів у формі молитви („Молитва до мови”, „Молитва до України” та ін.), історичного роману „Ніч після сходу сонця”, роману „Досвіток”.

Грудень

1 грудня – **260 років** від дня народження **Миколи Івановича Лобачевського** (1762 – 1856).

Відомий математик, творець неевклідової геометрії, мислитель-матеріаліст, діяч університетської й народної освіти, професор, ректор і

бібліотекар Казанського університету, засновник і редактор „Наукових записок” Казанського університету, голова Училищної Ради Казанського навчального округу, творець плану ступінчатого вивчення математики в гімназії – від почуттєвого сприймання до формування абстрактних понять і суджень та їх доведень; автор праць з алгебри, геометрії, математичного аналізу, астрономії, посібника для вчителів „Повчання учителям математики в гімназіях”.

01 грудня – підтвержено **Акт проголошення незалежності України.**

У цей день (1991) народ України вільним волевиявленням на Всенародному референдумі підтвердив Акт проголошення незалежності України.

1 грудня – **Всесвітній день боротьби зі СНІДом.**

3 грудня – **300 років** від дня народження **Григорія Савича Сковороди** (1722 – 1794).

Видатний український філософ XVIII ст., народний просвітитель-гуманіст, письменник, поет, педагог, музикант і співак, перекладач, мандрівний філософ, викладач поетики у Переяславському та Харківському колегіумах, автор трактатів-повчань, трактатів-послань, полемічно-педагогічних притч, діалогічних "диспутів", збірки віршів „Сад божественних пісень” – духовної лірики про сенс людського життя, істинне щастя й волю; байок („Байки харківські”), філософських трактатів „Дві бесіди”, „Діалоги, чи Розмови про стародавній світ”, перекладів творів античних та неолатинських поетів.

3 грудня – **145 років** від дня народження **Степана Львовича Рудницького** (1877 – 1937).

Український вчений-географ, педагог-методист, професор, дійсний член НТШ і ВУАН, основоположник української наукової, політичної та демографічної географії, антропогеографії, політичної і демократичної географії, картографії; організатор географічної освіти в середніх та вищих навчальних закладах, учитель гімназій Тернополя і Львова, доцент Львівського університету, один із фундаторів Українського вільного університету в Празі, дослідник ролі географічного чинника у становленні та розвитку української державності; засновник і керівник Українського НДІ географії і картографії (Харків), автор першого україномовного посібника з географії для учнів початкових шкіл "Коротка географія України".

3 грудня – **125 років** від дня народження **Андрія Васильовича Головка** (1897 – 1972).

Український письменник, один із основоположників української

радянської прози, нарисист, сценарист, драматург, член літературної спілки „Плуг”, автор оповідань „Пилипко”, „Червона хустина”, романів „Бур’ян”, „Мати”, „Артем Гармаш” (у 3 кн.), кіносценаріїв до фільмів "Митько Лелюк" і "Літа молодії"; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1969), у 1979 р. встановлено щорічну літературну премію імені А. В. Головка.

4 грудня – **Уведення в Храм Пресвятої Богородиці. Третя Пречиста.**

6 грудня – **165 років** від дня народження **Костянтина Миколайовича Вентцеля** (1857 – 1947).

Російський педагог, прихильник і популяризатор концепцій вільного виховання, єдиної трудової школи, лектор Воронежського університету, курсів учителів, один із організаторів Інституту народної освіти, автор однієї з перших у світовій практиці „Декларації прав дитини”. Детально розробив принципи організації та діяльності навчально-виховного закладу „Будинок вільної дитини”, принципи побудови єдиної трудової школи.

6 грудня – **День Збройних Сил України.**

7 грудня – **130 років** від дня народження **Олени Степанів-Дашкевич** (1892 – 1963).

Український вчений-педагог, військовий і громадський діяч, чотар Української Галицької армії, викладач географії та історії в гімназії василіанок у Львові та Львівському (таємному) українському університеті (мати історика і сходознавця Ярослава Дашкевича).

8 грудня – **185 років** від дня народження **Миколи Федоровича Бунакова** (1837 – 1904).

Відомий педагог, послідовник К. Д. Ушинського, теоретик і практик початкового навчання, методист російської мови, учитель повітових училищ Вологодської губернії та Воронежської гімназії, засновник і викладач народної школи для дорослих у Воронежі, учасник Всеросійського з’їзду вчителів (1872), керівник земських літніх учительських з’їздів-курсів, автор підручників і навчальних посібників для учнів і вчителів.

8 грудня – **110 років** від дня народження **Степана Васильовича Добоша** (1912 – 1978).

Український вчений-педагог, мовознавець, літературознавець, критик, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри Кошицького університету (Пряшів, Словаччина), перший ректор Державного університету в Ужгороді – першого вищого навчального закладу на Закарпатті; автор праць із питань літературного руху на Закарпатті ХІХ ст., україно-словацьких літературних взаємин, монографій "А. І. Добрянський", "Ю. І. Ставровський-Попрадов".

9 грудня – **125 років** від дня народження **Бориса Тена** (справж. – Микола Васильович Хомичевський, 1897 – 1983).

Український поет і перекладач, педагог, хормейстер, автор збірки сонетів "Зоряні сади", літературознавчих і музикознавчих статей і пісень, перекладів творів Есхіла, Аристофана, Еврипіда, Аристотеля, В. Шекспіра, Ф. Шиллера, А. Міцкевича, О. Пушкіна, Л. Толстого та інших письменників; вершиною творчості митця став переклад українською мовою "Одіссеї" та "Іліади" Гомера; лауреат премії імені М. Рильського.

10 грудня – ухвалено **Загальну декларацію прав людини**.

-1948 - Генеральна Асамблея ООН ухвалила Загальну декларацію прав людини.

10 грудня – **Міжнародний день прав людини**.

12 **170 років** від дня народження **Андрія Петровича Кисельова** (1852 – 1940).

Російський педагог-математик, методист, викладач математики, механіки та креслення навчальних закладів Воронежа, автор відомих популярних підручників з елементарної математики „Систематичний курс арифметики для середніх навчальних закладів”, „Елементарна алгебра”, „Елементарна геометрія”, які витримали десятки видань і понад 30 років були стабільними в радянській школі.

12 **135 років** від дня народження **Олександра Андріановича Назаревського** (1887 – 1977).

Український літературознавець, педагог, бібліограф, фахівець з історії української і російської літератур (зокрема, давніх), текстології, викладач Київського університету (понад 50 років), науковий співробітник різних установ АН УРСР, автор історичної праці „Бібліографія давньоруської повісті”, публікацій з фольклористики, мистецтвознавства, пушкіністики.

13 грудня – **225 років** від дня народження **Генріха Гайне** (Гейне, 1797 – 1856).

Німецький поет, прозаїк, есеїст, революціонер-демократ, доктор права, автор ліричних збірок поезій „Книга пісень”, „Сучасні вірші”, прозових творів, зокрема „Подорожні картини”, поем "Атта Троль", "Німеччина. Зимова казка", збірки віршів "Романсеро". Твори Гайне перекладали українською мовою та популяризували І. Франко, Леся Українка, П. Грабовський, М. Рильський, П. Тичина, багато віршів поета покладено на музику українськими композиторами.

13 грудня – **145 років** від дня народження **Миколи Дмитровича Леонтовича** (1877 – 1921).

Український композитор, музично-громадський діяч, хоровий диригент, педагог, викладач хорового співу Київського музично-драматичного інституту імені М. В. Лисенка, організатор першого українського симфонічного оркестру й хорової капели, активний учасник розбудови української національної музичної освіти і культури.

13 грудня – **День апостола Андрія Первозванного.**

15 грудня – **190 років** від дня народження **Олександра Гюстава Ейфеля** (1832 – 1923).

Французький інженер-будівельник і архітектор, автор проекту Ейфелевої башти, зведеної в Парижі (1889) як символ технічних досягнень XIX ст.

15 грудня – **170 років** від дня народження **Антуана Анрі Беккереля** (1852–1908).

Французький фізик, професор, член академій наук різних країн, експериментатор і практик, послідовник свого діда і батька – відомих французьких фізиків, винахідник явища природної радіоактивності урану (рентгенівських променів), автор наукових праць із температури Землі, оптики, поглинання світла кристалами тощо; лауреат Нобелівської премії (1903).

15 грудня – **105 років** тому відбулася **Нарада в справі організації народної освіти в Україні.**

У цей день (1917) відбулася Нарада в справі організації народної освіти в Україні, яка стала новим етапом реформи шкільної освіти. Нарада схвалила "План управління освітою на Україні", "Постанову в справі організації керівництва національною школою" і ряд інших постанов.

17 грудня – **140 років** від дня народження **Якова Ісидоровича Перельмана** (1882 – 1942).

Відомий математик, педагог, автор численних науково-популярних праць, статей і нарисів, 50-ти книжок і брошур із цікавої математики, зокрема „Жива математика”, „Цікава арифметика”, „Цікава алгебра”, „Цікава геометрія” та ін., які стали популярними серед молоді і вчителів математики.

18 грудня – **130 років** від дня народження **Миколи Гуровича Куліша** (1892 – 1937).

Український письменник, драматург, театральний діяч, творець власної драматургії, перейнятої ідеями національного відродження, що стала

золотим фондом українського театру; активний учасник громадянської війни в Україні, завідувач Дніпропетровського відділу народної освіти, редактор журналів "Червоний шлях", "Літературний ярмарок" (Харків), член літературних організацій ВАПЛІТЕ і "Пролітфронт", голова Українського товариства драматургів і композиторів, автор понад десяти п'єс, які принесли йому світову славу, зокрема „Маклена Граса”, „97”, психологічної драми „Зона”, комедій „Мина Мазайло”, „Народний Малахій”, ліричної драми „Патетична соната”.

19 грудня – **День Святителя Миколая Чудотворця.**

21 грудня – **300 років** від дня народження **Паїсія Величковського** (світське ім'я – Петро, 1722 – 1794).

Український релігійний філософ, церковний діяч, перекладач, правнук письменника Івана Величковського, засновник православного скиту Св. Іллі на Афоні, організатор власної школи з переписування перекладів релігійних текстів, автор рукописних перекладів із грецької мови понад 40 книг, які належать двом культурам – українській і молдовській.

21 грудня – **105 років** від дня народження **Генріха Белля** (1917 – 1985).

Німецький прозаїк і новеліст, борець за ідеали свободи проти мілітаризму, автор повістей, романів „Хліб ранніх років”, „Дім без господаря”, „Більярд о пів на десяту”, „Груповий портрет з дамою” та ін., лауреат Нобелівської премії (1972) "за творчість, яка стала вагомим внеском у відродження німецької літератури", лауреат всіх східнонімецьких і багатьох закордонних літературних премій. У 1985 р. затверджено літературну премію імені Белля.

22 грудня – **45 років** тому ухвалено постанову **«Про дальше вдосконалення навчання, виховання учнів загальноосвітніх шкіл і підготовки їх до праці».**

У цей день (1977) ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР ухвалили постанову "Про дальше вдосконалення навчання, виховання учнів загальноосвітніх шкіл і підготовки їх до праці", яка закріпила визначені раніше напрями змін в освітній галузі: розвиток загальної середньої освіти; удосконалення трудового навчання та підготовки учнів до вибору професії; профорієнтація та трудове виховання; підвищення ролі гуманітарних предметів тощо.

23 грудня – **30 років** тому ухвалено **Державну національну програму "Освіта. Україна ХХІ століття.**

У цей день (1992) у Києві відбувся Перший з'їзд педагогічних працівників України (23-25 грудня), на якому було ухвалено Державну

національну програму "Освіта. Україна ХХІ століття".

24 грудня – **85 років** від дня народження **В'ячеслава Максимовича Чорновіла** (1937-1999).

Український політичний та державний діяч, журналіст, публіцист, редактор, видавець, літературний критик, учасник правозахисного руху, один із засновників Народного Руху України (НРУ) за перебудову (з грудня 1992 р. – голова), автор творів "Лихо з розуму", "Правосуддя чи рецидиви терору", лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1996).

24 грудня – **День працівників архівних установ.**

25 грудня – **Різдво за Григоріанським календарем (новий стиль).**

26 грудня – **110 років** від дня народження **Олександра Сергійовича Давидова** (1912 – 1993).

Український фізик-теоретик, академік АН УРСР, заслужений діяч науки УРСР, Герой Соціалістичної Праці, професор Московського університету, директор Інституту теоретичної фізики АН УРСР, засновник наукової школи фізиків-теоретиків, творець теорії твердого тіла та теорії ядра, теоретичної біофізики, теорії поглинання світла молекулярними кристалами; автор праць із теорії радіоактивного розпаду ядер та фізики елементарних частинок; лауреат Державної премії УРСР в галузі науки і техніки (1969). У 1997 р. засновано премію НАН України ім. О. С. Давидова за роботи у галузі теоретичної і біологічної фізики.

27 грудня – **285 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Бантиш-Каменського** (1737 – 1814).

Український і російський історик, археограф, бібліограф, культурно-освітній діяч, керівник Московського архіву Колегії закордонних справ, упорядник збірок документальних матеріалів і джерел з історії України та Росії XV – XVIII ст., архівних справ Києво-Печерської лаври, автор підручників для духовних семінарій, археографічних праць „Історичні описи про виниклу в Польщі унію”, „Листування між Росією і Польщею”, "Реєстр і описи малоросійських і татарських справ".

27 грудня – **75 років** від дня народження **Юрія Миколайовича Бугая** (1947-2003).

Український педагог, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки та техніки України, член-кореспондент АПН України, академік Академії гірничих наук УРСР, дійсний член Міжнародної АН вищої школи, фахівець у галузі видобутку нафти і газу, проректор Івано-Франківського інституту нафти і газу, начальник головного управління вищої освіти

Мінвузу УРСР, перший заступник міністра освіти України, президент Міжнародного науково-технічного університету, один із авторів "Концепції національної вищої школи України" та "Основних напрямів реформування вищої освіти в Україні", автор підручників, наукових праць (понад 300), винаходів (більше 80) тощо.

27 грудня – **70 років** від заснування Центрального інституту підвищення кваліфікації керівних працівників народної освіти Міністерства освіти Української РСР.

У цей день (1952) засновано Центральний інститут підвищення кваліфікації керівних працівників народної освіти Міністерства освіти Української РСР. З 22.07.1999 р. – Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти (ЦППО) АПН України, нині – ЦППО Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України.

28 грудня – **145 років** від дня народження **Владислава Спасовського** (1877 – 1941).

Польський педагог, прогресивний громадський діяч, викладач філософії та педагогіки в учительській семінарії та гімназіях Варшави, керівник учительських курсів імені В. Налковського, теоретик із питань шкільної освіти та методики самоосвіти і виховання.

29 грудня – **255 років** від дня народження **Єфимія Олексійовича Болховітінова** (1767 – 1837).

Український і російський церковний діяч, історик, археограф, філолог, бібліограф, письменник, перекладач, академік Петербурзької АН, ректор Воронезької духовної семінарії, викладач і префект Петербурзької духовної академії, митрополит Київський і Галицький, автор біобібліографічних словників церковних і світських письменників та вчених, описів монастирів, церков та монастирських бібліотек (Софійського собору, Києво-Печерської лаври), перекладів, публікацій архівних документів та матеріалів.

30 грудня – **45 років** тому видано Указ Президії Верховної Ради СРСР "**Про присвоєння почесного звання „Народний учитель СРСР”**".

У цей день (1977) видано Указ Президії Верховної Ради СРСР "Про присвоєння почесного звання „Народний учитель СРСР".

31 грудня – **150 років** від дня народження **Володимира Йосиповича Левицького** (1872 – 1956).

Український математик, педагог, доктор філософії, вчитель математики в українських гімназіях Львова і Тернополя, професор Львівського університету, організатор товариства „Академічна громада” (виступав за українську мову викладання та заснування українського

університету), упорядник словника українських математичних термінів, автор українських підручників з алгебри і фізики для середньої школи, рецензій і критичних заміток із питань математики, фізики, астрономії, історії наук.

31 грудня – **130 років** від дня народження **Михайла (Михайль) Васильовича Семенка** (1892 – 1937).

Український поет, основоположник і теоретик українського футуризму, модернізатор української лірики урбаністичною тематикою, формою вірша тощо, організатор літературних груп поетів-футуристів, головний редактор Одеської кіностудії, видавець журналів "Фламінго", "Альманах трьох", "Нова генерація" та ін., автор збірок поезій "Прелюд", "Дерзання", "Кверофутуризм", "Дев'ять поем", "Проміння погроз" та ін.

III. НАУКОВЦІ НАПН УКРАЇНИ – ЮВІЛЯРИ 2022 РОКУ

1 січня **75 років** від народження **Леоніда Фоковича Бурлачука** (1947).

Доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, фахівець у галузі психології особистості, психодидактики та медичної психології, з проблем експериментальної реалізації проєктивного підходу до діагностики особистості, завідувач кафедри психодіагностики та медичної психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

3 січня **80 років** січня від дня народження **Олега Васильовича Третяка** (1942).

Доктор фізико-математичних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, фахівець у галузі професійної освіти, фізики напівпровідникової електроніки, проректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

3 січня **80 років** від дня народження **Миколи Івановича Шута** (1942).

Доктор фізико-математичних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, почесний професор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, фахівець у галузі методики навчання фізики, молекулярної фізики, теплофізики полімерів і закономірностей теплових процесів, завідувач кафедри загальної фізики Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

9 січня **75 років** від дня народження **Віталія Олександровича Татенка** (1947).

Доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі загальної і педагогічної психології, зокрема предмета і методу сучасної психологічної науки, профілактики девіантної поведінки, реформування навчально-виховного процесу, головний науковий співробітник лабораторії методології психосоціальних і політико-психологічних досліджень Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

2 лютого – **65 років** від дня народження **Віталія Семеновича Курила** (1957).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі історії педагогіки, філософії освіти, педагогіки, підготовки педагогічних кадрів, перший проректор Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

4 лютого **65 років** від дня народження **Тамари Олександрівни Піроженко** (1957).

Доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, фахівець із питань психології комунікативно-мовленнєвого розвитку дитини дошкільного віку, завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

18 лютого – **80 років** від дня народження **Олександра Леонідовича Голубенка** (1942).

Доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, Почесний залізничник України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, фахівець у галузі транспорту, професійної освіти, управління вищими навчальними закладами, почесний ректор Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ).

20 лютого **80 років** від дня народження **Анатолія Павловича Радзіховського** (1942).

Доктор медичних наук, професор кафедри загальної та невідкладної хірургії НМАПО імені П. Л. Шупика, академік Української академії наук, Академії інженерних наук України, Міжнародної академії комп'ютерних наук і систем, почесний академік НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, заслужений художник України, лауреат Державної премії України.

2 березня **85 років** від дня народження **Валентини Іванівни Лозової** (1937).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі дидактики, педагогічної освіти, зокрема з проблемного навчання, контролю навчально-пізнавальної діяльності школярів, підготовки кадрів; професор кафедри загальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

4 березня – **70 років** від дня народження **Петра Мусійовича Кулікова** (1952).

Доктор економічних наук, професор, почесний академік Національної академії педагогічних наук України, фахівець у галузі економіки, зокрема з питань управління фінансово-економічною діяльністю закладів освіти, теорії економічного аналізу, ректор Київського національного університету будівництва і архітектури, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений працівник освіти України.

6 березня **55 років** від дня народження **Ігоря Тимофійовича Богданова**

(1967).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, фахівець у галузі дидактики фізики у закладах вищої та середньої освіти, ректор Бердянського державного педагогічного університету.

14 березня – **85 років** від дня народження **Євдокії Петрівни Голобородько** (1937).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, відмінник народної освіти України, дійсний член і член програмного комітету Міжнародної слов'янської академії освіти імені Я. А. Коменського (Тирасполь), академік Української академії акмеології, фахівець у галузі методики навчання мов, зокрема російської та української, змісту мовної освіти, фахової підготовки вчителя-словесника; професор кафедри педагогіки й менеджменту освіти КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

16 березня – **75 років** від дня народження **Наталії Семенівни Побірченко** (1947).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, відмінник освіти України, фахівець у галузі історії педагогіки, педагогічного краєзнавства та проблем сільської початкової школи.

28 березня – **65 років** від дня народження **Олександра Володимировича Співаковського** (1957).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, почесний професор академії імені Яна Длугоша, перший заступник Голови Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі інформаційних технологій навчання, ректор Херсонського державного університету, народний депутат України 8-го скликання.

6 квітня – **75 років** від дня народження **Володимира Петровича Кравця** (1947).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі теорії та історії педагогіки, гендерної педагогіки, зокрема виховання учнівської та студентської молоді, збереження репродуктивного здоров'я дітей-сиріт, планування родини; професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

11 квітня – **55 років** від дня народження **Галини Іванівни Сотської** (1967).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, фахівець із питань педагогічної та мистецької освіти; наукової організації та підвищення якості підготовки конкурентоспроможного фахівця художньої галузі, неперервного професійного розвитку педагогів-художників в умовах формальної і неформальної освіти; заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

16 квітня – **75 років** від дня народження **Юрія Борисовича Кузнецова** (1947).

Доктор філологічних наук, дійсний член НАПН України, заслужений працівник народної освіти України, відмінник освіти України, літературознавець, літературний критик, перекладач, видавець, педагог.

18 квітня **70 років** від дня народження **Олега Семеновича Падалки** (1952).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі загальної та історії педагогіки, економічної освіти, педагогічних технологій у ЗВО, завідувач кафедри економіки освіти Київського національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, ректор Міжнародного Європейського університету.

19 квітня – **75 років** від дня народження **Марини Лазарівни Смульсон** (1947).

Доктор психологічних наук, дійсний член НАПН України, завідувач лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

25 квітня – **60 років** від дня народження **Тамари Олексіївни Пушкарьової** (1962).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, фахівець із питань розвитку та реформування освітньої галузі, впровадження інноваційних педагогічних технологій в практику роботи закладів загальної середньої, позашкільної освіти, начальник відділу проєктної діяльності ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

10 травня **65 років** від дня народження **Олександра Андрійовича Удода** (1957).

Доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник голови Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, фахівець у галузі української історіографії, історії історичної науки та освіти в Україні 1920-30-х років, завідувач відділу

української історіографії Інституту історії України НАН України.

25 червня – **75 років** від дня народження **Василя Григоровича Кременя** (1947).

Доктор філософських наук, професор, президент НАПН України, академік Національної академії наук України, дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України, іноземний член Російської академії освіти, член ряду наукових товариств, почесний доктор багатьох університетів, народний депутат України 3-го скликання (1998–2000 рр), міністр освіти і науки України 2000–2005 рр., президент Товариства «Знання» України, президент Спортивної студентської спілки України, заступник Голови Комітету з державних премій в галузі науки і техніки, заступник голови Комітету з державних премій в галузі освіти. Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. Нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня, орденом «За заслуги» I, II та III ступенів. Видатний український учений у галузі соціальної філософії, філософії освіти, педагогіки, політології.

Література

1. Літопис досягнень сучасної України: "Успішні професіонали України" / голов. редкол. Шеремета Ю. А., Омельченко Н. М., чл. редкол. Зубань В. М., Нечипоренко В. Л., Тимошенко Ю. В., Шеремета З. І., [генер. директор, голов. ред. Ю. А. Шеремета, кер. проекту, авт.-уклад. Н. М. Омельченко, ред. О. М. Якименко, дизайн і верстка Є. О. Кременної], 2011. - 111 с.

2. Василь Григорович Кремень - філософ, учений, освітянин, державний діяч : біобібліогр. покажч. / [упоряд.: Пономаренко Л. О., Ніколюк Л. І. ; вступ. ст. Ткаченко Л. І. ; наук. ред. Рогова П. І. ; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О.], 2008. - 166, [1] с.

3. Творчий доробок Василя Григоровича Кременя в інноваційному розвитку освіти України : біобібліогр. покажч. / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського, 2017. - 319 с.

28 червня – **55 років** від дня народження **Ірини Іванівни Доброскок** (1967).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, Відмінник освіти України, фахівець із теорії навчання, теорії та історії педагогіки, теорії та методики професійної освіти, завідувач кафедри професійної освіти Університету Григорія Сковороди в Переяславі.

12 липня – **75 років** від дня народження **Анатолія Івановича Сологуба** (1947).

Кандидат педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, фахівець у галузі дидактики і методики навчання природничих дисциплін,

педагог-новатор, ініціатор створення і перший директор Саксаганського природничо-наукового ліцею м. Кривого Рогу, радник директора Інституту обдарованої дитини НАПН України.

18 липня – **85 років** від дня народження **Віри Романівни Ільченко** (1937).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, фахівець у галузі шкільної природничої освіти, автор педагогічної концепції інтеграції змісту природничо-наукової освіти та освітньої програми «Дозвілля», завідувач відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України.

20 липня – **80 років** від дня народження **Віктора Івановича Євдокимова** (1942).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, фахівець у галузі теорії педагогіки, нових педагогічних технологій, з проблем підготовки педагогічних кадрів, ефективності використання засобів навчання, професор кафедри Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

24 липня – **85 років** від дня народження **Валентина Олексійовича Моляко** (1937).

Доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі загальної, педагогічної психології та психології творчості, завідувач лабораторії Інституту психології НАПН України.

15 серпня – **75 років** від дня народження **Ганни Володимирівни Троцько** (1947).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, фахівець у галузі теорії і практики виховання дітей і студентської молоді.

3 вересня – **85 років** від дня народження **Петра Івановича Гнатенка** (1937).

Доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, відмінник освіти України, фахівець у галузі національної психології, з проблем становлення української національної ідентичності, національного характеру, свідомості тощо; колишній завідувач кафедри філософії Дніпропетровського (нині – Дніпровський) національного університету імені Олеся Гончара.

12 вересня – **75 років** від дня народження **Олега Калениковича Закусила**

(1947).

Доктор фізико-математичних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, фахівець у галузі теорії випадкових процесів та застосування інформаційних технологій в освіті, перший проректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

14 вересня – **75 років** від дня народження **Валерія Дмитровича Будака** (1947).

Доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі професійної освіти, механіки твердого деформованого тіла, з питань організації освіти, підготовки педагогічних кадрів для загальноосвітньої школи; ректор Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського.

3 жовтня – **85 років** від дня народження **Василя Миколайовича Мадзігона** (1937)

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, відмінник освіти України, фахівець у галузі трудового навчання і виховання дітей та молоді.

Література:

1. Василь Миколайович Мадзігон - учений-педагог та організатор педагогічної науки й освіти України : біобібліогр. покажч. / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського, 2007. - 60 с.

2 листопада – **75 років** від дня народження **Марії Дмитрівни Култаєвої** (1947).

Доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАПН України, фахівець із питань історії філософії, філософської антропології, філософії освіти та політики, теоретичної соціології, завідувач кафедри філософії Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

19 грудня – **70 років** від дня народження **Миколи Федоровича Дмитриченка** (1952).

Доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі педагогіки вищої школи та професійно-технічної освіти, транспортних технологій та машинознавства, ректор Національного транспортного університету.